

A. NYERASIOV

LINKÓCI KAPITÁNY KALANDJAI

A. NYEKRASZOV
LINKÓCI KAPITÁNY KALANDJAI
MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ BUDAPEST, 1978

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült
A. HeKpacoB: IlpnKjnoHeHHtj KatmraHa BpyHrejiH 1958
Fordította KÉRINÉ BUJÁKI ERZSÉBET
KASSOWITZ FÉLIX *rajzaival*
MÁSODIK KIADÁS
© Kériné Bujáki Erzsébet, 1961
Hungarian translation
ISSN 0324– 3222

I. FEJEZET

amelyben a szerző megismerteti az olvasót a főhőssel, és amelyben nem történik semmi rendkívüli

A tengerésziskolán a hajózástan előadója Linkóci tanár úr volt.

- A navigáció, vagyis a hajózástan az a tudomány - mondotta az első óránkon -, amelynek ismeretében kiválasztjuk és bejelöljük a térképre a legveszélytelenebb és legelőnyösebb tengeri utakat, és ezeken az utakon vezetjük hajónkat... A hajózástan - mondta aztán befejezésül - nem egzakt tudomány. Elsajátításához hosszas gyakorlat és a hajózásban szerzett személyes tapasztalat szükséges.

Semmitmondó előadás volt, utána mégis szenvedélyes viták következtek, amelyek két táborra osztották az iskola hallgatóit. Egyesek úgy vélték - és joggal -, hogy Linkóci tanár úr nyugalmazott, vén tengeri medve; a hajózástan a kisujjában van, előadása érdekes, eleven, és tapasztalata is bizonyára van elég, mint olyan tengerésznek, aki hajójával keresztül-kasul járta már az összes tengereket és óceánokat.

Az emberek azonban, mint tudjuk, különbözőek. Egyesek módfelett hiszékenyek, mások ellenkezőleg: gáncsoskodók, gyanakvók. Köztünk is akadtak olyanok, akik szerint professzorunk - a többi navigációs tiszttel ellentétben - színét sem látta a tengernek.

Ennek az ostobaságnak a kifundálói bizonyíték gyanánt Linkóci tanár úr külsejére hivatkoztak. Meg kell hagyni, külsőre igazán nem volt olyan, mint amilyennek mi a tengerészeket elképzeltük. Szürke, orosz inget hordott, derekán gazdagon hímezett övvel, haját simán a homlokába fésülte; fekete zsinóron csüngő, keret nélküli orrcsíptetőt viselt. Termete alacsony, köpcös, arca mindig frissen borotvált volt; kellemes, halk hangon beszélt, gyakran mosolygott, kezét dörzsölte, bagózott. Az ember inkább nyugalmazott patikusnak nézte volna, semmint hosszújratú tengerészkapitánynak.

Végül aztán, hogy a vitának véget vessünk, megkértük a tanár urat, meséljen nekünk hajdani tengeri útjairól.

- Ugyan, nincs arra most idő! - felelte mosolyogva, és előadás helyett dolgozatot íratott velünk hajózástanból.

Mikor aztán csengetés után, hóna alatt a füzetcsomóval, kiment az osztályból, egyszeriben vége szakadt a vitának. Már senki sem vonta kétségbe, hogy a többi navigációs tiszttel ellentétben, Linkóci tanár úr csak amolyan botcsinálta tengerész, hiszen sohasem járt a messzi tengereken.

Még is maradtunk volna ebben a tévhitben, ha nem jut hamarosan az a szerencse osztályrészemül, hogy magától Linkóci tanár úrtól hallom meg viszontagságos világ körüli útjának kalandos történetét.

A véletlennek köszönhettem a dolgot. Az történt ugyanis, hogy a dolgozatírás után Linkóci tanár úr egyszerűen eltűnt. Vagy három nappal később megtudtuk, hogy hazafelé a villamoson elvesztette a kalocsniját, beázott a cipője. A tanár úr meghűlt, és ágyának dőlt. Ugyancsak melegünk volt, nemcsak azért, mert kitavaszkodott, hanem mert nyakunkon voltak a vizsgák, a beszámolók. A füzetekre naponta szükségünk volt. A fiúk, mint osztálytitkárt engem bíztak meg azzal, hogy felkeressem Linkóci tanár urat.

Útnak indultam. Minden nehézség nélkül eltaláltam a lakására. Kopogtam. Ahogy ott álltam az ajtó előtt, lelki szemeimmel már láttam a tanár urat ágyában, párnákkal

körülrakva, amint a takarókból csak náthától vörös orra hegye látszik ki.

Ismét kopogtam, erősebben. Semmi válasz. Lenyomtam a kilincset, az ajtó feltárult, és én kővé meredtem a csodálkozástól.

A szerény, nyugalmazott patikus helyett teljes díszben, karján aranyos rangjelzéssel egy rettenthetetlen tengerészkapitány ült az asztal mellett, és valami régi könyvet olvasott. Vadul rágta agyonszítt pipája szárát. Híre-hamva se volt az orrcsíptetőnek. Ősz sörtehaja égnek állt, s még a valóban kivörösödött orra is valahogy tiszteletre méltóvá vált. Egész megjelenése határozottságot, bátorságot fejezett ki.

Az asztalon, különleges kis tartóban, fehér vitorlájú, színes zászlókkal díszített, hatalmas árbocos hajó modellje állt. Mellette szextáns, magassági szögmérő. Egy hanyagul odavetett térképtekercs félig eltakart egy preparált cápauszonyt. A padlón szőnyeg helyett rozmárbőr, fejjel, agyarral, a szoba sarkában hatalmas horgony két köteg rozsdás láncsal, a falon görbe kard, mellette bálnavadász szigony; akadt még itt más is, de nem volt időm jól körülnézni.

Az ajtó nyikorgott, a tanár úr felnézett a könyvből. Egy kisebbfajta tört tett könyvjelzőként a lapok közé, majd fölemelkedett ültéből, és imbolyogva - ahogy viharban jár a tengerész a hajón - elindult felém.

- Örvendek, hogy megismerkedhetünk: Linkóci tengerészkapitány - szólalt meg dörgő basszus hangon, és kezet nyújtott. - Minek köszönhetem látogatását?

Bevallom, ijedtemben visszahőköltem.

- Csak... izé... tanár úr, a füzetek miatt... küldtek a fiúk - kezdtem volna.

- Bocsánat - szakított félbe. - Bocsánat, nem ismertem meg. Ez az átkozott betegség az oka, meggyengült az emlékezőtehetségem. Hiába, no, megöregedtem. Bizony, meg... Szóval azt mondja, hogy a füzetekért jött? - kérdezte, és lehajolva kotorászni kezdett az asztal alatt.

Végül kihúzott onnan egy füzetcsomót, rácsapott szőrös kezével; egész porfelhő szállt fel róla.

- Tessék, rendben van - mondta, miután egy falrengetőt tüsszentett. - Mindegyik „kitűnő”. Úgy bizony, „kitűnő”! Gratulálok! Kívánom, hogy a hajózás tudományának teljes ismeretében, a kereskedelmi zászló oltalma alatt szántsák keresztül-kasul a tengerek beláthatatlan térségeit... Dicséretes dolog, és tudja, ráadásul még érdekes is. Hej, fiatalember, mennyi leírhatatlan szépség, mennyi felejthetetlen élmény vár magukra! A trópusok, a sarkvidékek... hajózás az Egyenlítő körül... - tette hozzá álmodozva. - Tudja, addig-addig álmodoztam róla, míg aztán magam is elvitorláztam.

- Valóban? Tanár úr járt a tengeren? - kiáltottam fel meggondolatlanul.

- Jártam-e? - kérdezte sértődötten Linkóci tanár úr. - Még hogy én? Jártam, öcsém, jártam! De még mennyire jártam! A maga nemében egyedülálló világ körüli utat tettem meg egy kétszemélyes vitorlással! Száznegyvenezer tengeri mérföld! Hány partraszállás, hány kaland!... Ma persze már más idők járnak. A szokások megváltoztak, a helyzet is - tette hozzá kis idő múlva. - Sok minden, ahogy mondják, más színben tűnik fel. Mégis, öcsém, tudod, ha visszanéz az ember a múlt távolába, el kell ismernie: azon az úton sok minden történt, érdekes is, tanulságos is. Van mire emlékezni, van miről mesélni!... No de, ülj le, öcsém!

E szavak kíséretében Linkóci tanár úr elém tolt egy bálnacsigolyát. Ráültem, elhelyezkedtem rajta, akár egy karosszéken, a tanár úr pedig mesélni kezdett.

II. FEJEZET

amelyben Linkóci kapitány elmondja, hogy első tisztje Lapát, hogyan tanult meg angolul, és beszél a hajózás gyakorlatának egyes sajátos eseteiről

Naphosszat csak üldögéltem kis szobámban, és mikor már az unatkozást is meguntam, elhatároztam: olyat teszek, hogy az egész világ szeme-szája eláll a csodálkozástól. Az ám! Sietsz, öcsém, valahova? Nem? Nagyszerű! Akkor kezdjük az elején.

Abban az időben persze fiatalabb voltam, ha a fejem lágya be is nőtt már. De be ám! Vállamat tapasztalatok és évek súlya egyaránt nyomta. Vén rókának tartottak, és dicsekvés nélkül mondhatom, hogy nem ok nélkül! Nagyon is rászolgáltam én. A legnagyobb gőzhajó kapitánya is lehettem volna, az is elég érdekes foglalkozás, de akkortájt a legnagyobb hajó éppen úton volt, várni meg nem szokásom. Mit nekem gőzhajó? - gondoltam. - Elindulok vitorlásan. Nem tréfadolog ám, világ körüli útra menni egy köpőcsészényi kétszemélyes vitorlásan!

Körülnéztem, hogy a terv kiviteléhez megfelelő vitorlást keressek. És képzeld, találtam is. Éppen olyat, amilyenre szükségem volt. Mintha csak nekem építették volna. Bár a vitorlást kicsit helyre kellett pófozni, de az én személyes felügyeletem mellett úgy ment minden, mint a karikacsapás. A vitorlást átfestettem, új árbocot, vitorlákat rakattam fel, kicseréltem a bordázatot, kétlábnyival rövidebbre vétem a hajógerincet, megtoldattam a hajóoldalt... Jócskán volt vele vesződés, s az eredmény: még csak nem is jacht, csupán egy játék hajó! A fedélzete mindössze negyven láb hosszú. Afféle dióhéj, kiszolgáltatva a tenger dühének.

De ne vágjunk az események elébe! A hajót bevontattam, letakartam ponyvával, és hozzáálltam az úti előkészületekhez,

Az ilyesféle vállalkozás sikere, tudod, öcsém, nagyban függ az expedíció személyi állományától. Éppen ezért különös gonddal választottam meg útitársamat, a hosszú és nehéz úton egyetlen segítőtársamat, barátomat. Mondhatom, igazán szerencsésen választottam. Első tisztem, Lapát, bámulatos tulajdonságokkal rendelkezett. Ítéld meg, öcsém, magad: magassága hét láb és hat hüvelyk! Hangja, mint a hajókürt! Rendkívüli fizikai erő, szívósság! Mindemellett a kiváló szaktudás ritka szerénységgel párosult nála - szóval minden tekintetben elsőrendű tengerész volt Sajnos, akadt azonban hiányossága is. Egyetlen, de nagy hiányosság: Lapát nem ismert semmilyen idegen nyelvet, Ez persze baj volt, öreg hiba, de engem nem riasztott vissza. Felmértem a helyzetet, mindent fontolóra vettem, értékeltem, átgondoltam, és parancsot adtam Lapátnak, hogy gyorstalpaló módszerrel sajátítsa el az angol nyelvet. És Lapát elsajátította. Nem minden nehézség nélkül ugyan, de három hét alatt elsajátította.

Egy eladdig ismeretlen tanulási módot választottam Lapát számára. Két nyelvtanárt fogadtam fel mellé. Az egyik a tankönyvet az elején, az ábécénél kezdte tanítani, a másik a végén. Lapát az ábécével, főleg pedig a betűk kiejtésével igen nehezen tudott megbirkózni. Éjt nappallá téve, megállás nélkül tanulta szegény első tisztem a nehéz angol hangokat. Elég komoly kellemetlensége is támadt ebből kifolyólag. Egy alkalommal az asztalnál ül Lapát, és az angol l- t, az ábécé kilencedik betűjét tanulja:

- Áj... áj... áj... - hajtogatja egyre, mind hangosabban.

Hallja a szomszédasszony, beles az ablakon, és látja, hogy egy makkegészséges, szép szál legény ül az ablaknál, és kiabál torkaszakadtából: „Áj, áj!”

- Szegény fickó meghibbant - állapítja meg, és lóhalálában mentőkért szalad. A mentők megjöttek, kényszer-zubbonyt húztak a fiúra... Csak nagy ügyel-bajjal tudtam kihozni másnap a bolondokházából. Végül azért minden jóra fordult: pontosan három hét elteltével első tisztem jelentette, hogy a két tanár találkozott a könyv közepén. A feladatot tehát végrehajtották. Elhatároztam, hogy azonnal útra kelünk. Úgyis sokat késlekedtünk már.

Végre-valahára elérkezett a várva várt pillanat. Manapság az effajta utazás talán nem is megy eseményszámba, akkoriban azonban ritka dolog, valóságos szenzáció volt. Nem csoda hát, hogy azon a reggelen a kíváncsi, bámész tömeg valósággal elárasztotta a partot. S mint ilyenkor szokás: zászlók, rezesbanda, éljenzés. A kormánykerékhez álltam és vezényeltem:

- Vitorlákát fel, orrvitorlát ki, irány jobbra!

A vitorlák felröppentek, szétterültek, mint két fehér szárny: a szél kidagasztotta őket... a vitorlás azonban meg sem moccant. A partról megtolták a hajó farát, de az csak állt, mozdulatlanul. Láttam, itt már erélyes intézkedésre van szükség. Éppen akkor pöfögött el mellettünk egy vontatógőzös. Vettem a szócsövet és átkiáltottam:

- Hé, kapitány! Az ördögbe is, vontasson el a parttól!

A gőzös nekirugaszkodik, fújtat, habosra rúgja maga mögött a vizet, szinte felágaskodik, a vitorlás azonban egy tapodtat sem mozdul. Mit jelentsen ez?

Egyszerre csak a vitorlás nagy robajjal az oldalára dőlt, én egy pillanatra eszméletemet vesztettem, s mikor felocsúdtam, látom, hogy a part igencsak megváltozott: a tömeg eltűnt, a víz azonban telis-tele kalappal, sapkával. Amott úszik egy fagyaltos bódé, a tetején egy fiatalember lovagol, és a filmfelvevő gép fogantyúját tekeri. Vitorlásunk oldalához pedig egész zöldellő földkupac tapadt, és ahogy jobban megnéztem, rögtön megértettem mindent: a hajóácsok nem voltak eléggé előrelátók, friss fát használtak a hajó javításához! És képzeld, öcsém, a nyár folyamán a vitorlás körös- körül gyökeret eresztett a földbe! És én még csodálkoztam, honnan kerültek ide ezek a szép kis bokrok a vitorlás köré. Az ám! A vitorlást jól megépítették, a vontatógőzös meg erős volt, a kötélt állta a húzást. Akkorát rántott a vitorlás, hogy az elhúzta a fél partot bokrostul. Nem ok nélkül ellenzik hát a hajóépítésnél a friss fa felhasználását... Mi tagadás, kellemetlen história volt, de szerencsére minden jól végződött, emberéletben nem esett kár.

Ez a rendkívüli esemény természetesen nem szerepelt a terveimben, de mit tehettem volna? Ez az a bizonyos vis maior - az előre nem látott körülmény. Horgonyt kellett vetni, és megtisztítani a hajó oldalát. Mert ugye, mégsem való egy egész szigetet magunkkal vontatni a tengeren? Még a halak is kiröhögtek volna!

Lapát meg én egész nap ezzel a munkával vesződtünk. Ugyancsak megszenvedtünk, áztunk- fáztunk eleget... Leszállt az éj a tengerre, felragyogtak az égen a csillagok, a hajóharangok elverték az éjfélt. Lapátot aludni küldtem, magam pedig őrséget álltam. Állok a vártán, merengek az út várható örömein, bajain. Elálmodoztam, s észre sem vettem, hogy megvirradt.

Reggel kellemetlen meglepetés ért: azon kívül, hogy egy teljes napot elveszítettem ezzel a rendkívüli eseménnyel, oda lett a hajó neve is!

Azt gondold, ugye, öcsém, hogy a névnek vajmi kevés szerepe van? Tévedsz, fiatalember! A hajónak ugyanolyan fontos a neve, mint az embernek. Nem is kell messzire menni példáért, mondjuk itt az én nevem: Linkóci. Hangzatos, szép családnév. De lennék csak afféle Rityegi-Rötyögi vagy mint egy volt tanítványom, Pintyőke... vajon számíthatnék-e olyan tiszteletre, olyan bizalomra, mint így? Képzeld csak el: Pintyőke Kristóf tengerészkapitány... Hahaha! Nevetséges!

Éppígy áll a dolog a hajónál is. Nevezd el a hajódat *Herkulesnek* vagy *Daliának*,

még a jéghegyek is maguktól kitérnek utadból, de próbáld csak *Teknőnek* elkeresztelni, úgy fog billegni, akár a teknő, és bizonyos, hogy valahol felborul, teljes szélcsendben.

Ezért mérlegeltem sokáig, ezért választottam ki vagy egy tucat név közül a legtalálóbbat. *Bajnok* lett a neve a hajómnak. Dicső hajónak dicső nevet! Olyan nevet, amelyet büszkén viselhet az óceánokon. Rézbetűket öntettem, és én magam erősítettem fel azokat a hajó farára. Ragyogóra fényesítve, úgy csillogtak, akár a nap. Fél mérföldről is el lehetett olvasni: *Bajnok*.

Ezen a baljóslatú reggelen, mint mondom, állok egymagamban a fedélzeten. A tengeren szellő sem rezdül, a kikötő még alszik, az ember feje az ébren töltött éjszaka után nehéz az álmoságtól... Egyszer csak látom, hogy a kikötő lóti-futi motorcsónakja egyenesen hozzám jön, és zsupsz!, egy csomag újság repül a vitorlásom fedélzetére. A dicsvagy nem éppen erény, de ugye, emberek vagyunk, és jólesik, ha az újság ír rólunk. Az ám! Gyorsan kinyitom az egyik újságot. Olvasom:

„A világ körüli utazás tegnapi balvégzetű startjánál a lehető legjobban beigazolódtott, hogy mennyire illik erre a vitorlásra az a furcsa név, amelyet Linkóci kapitány adott neki...”

Kissé zavarba jöttem, de bevallom, fogalmam sem volt, miről is van szó. Kézbe veszem a második újságot, a harmadikat... Végül az egyikben szembe ötlök egy fénykép: a bal sarokban én állok, a jobb sarokban első tiszt, Lapát, köztünk büszkeségünk, a vitorlás. A kép alatt ez a szöveg áll: *„Linkóci kapitány és Baj nevű vitorlása, amelyen világ körüli útra indul.”*

Egyszerre mindent megértettem. A vitorlás tatjához ugrottam, és láttam, hogy három betű: az *n*, az *o* és a *k* helye üres!

Botrány, világra szóló botrány! De már késő, tenni nem lehet semmit, az újságíróknak éles a nyelvük, akár a beretva. Lám, Linkóci kapitányt, a *Bajnok* parancsnokát senki sem ismeri, de most az egész világ tudomást szerzett az én Bajomról.

De nem keseregettem soká. A part felől szellő lebbent, a vitorlákat meglobogtatta. Felkeltettem Lapátot, és felszedtük a horgonyt.

Mialatt az öbölből kifelé haladtunk, az ott horgonyzó hajókról bosszantásunkra még át is kiabáltak nekünk:

- Hé! Szerencsés utat a Bajjal!

Sajnáltam hajóm szép nevét, de semmit sem tehettem. Így aztán a Bajjal indultunk útnak.

Kifutottunk a nyílt tengerre. Szívemet még egyre mardosta a keserűség. Mégis azt mondom, öcsém: jó a tengeren! Nem hiába mondták már a régi görögök is, hogy a tenger lemossa az ember szívéből a bánatot.

Megyünk. Csend van, csak a hullámok csobognak a hajónk körül. Az árbocrúd meg-megreccsen, a part pedig egyre távolodik, lassan ködbe vész hajónk mögött. Majd frissül a levegő, fodrozódnak a hullámok, valahonnan viharmadarak repülnek felénk, a szél erősbödik. Zúg, feszíti a hajókötelet az igazi, sós, tengeri szél. Már az utolsó világítótorony is mögöttünk marad, a partok mintha elsüllyedtek volna, körös-körül a tenger; bármerre nézünk, mindenütt a tenger.

Meghatároztam az útirányt, átadtam a parancsnokságot Lapátnak, néhány percig álldogáltam még a fedélzeten, aztán lementem a hajófülkébe egy-két órácskát szundítani őrsváltás előtt. Nem hiába tartják a tengerészek, hogy virrasztani mindig ráérünk!

Lementem, felhajtottam a lefekvés előtti kupica rumot, ledőltem az ágyra, és már aludtam is, akár a bunda.

Két óra elteltével, kipihenten, frissen felmegyek a fedélzetre. Jól körülnézek, és egyszerre elsötétül előttem a világ.

Első látásra ugyan nincs semmi különös, ugyanaz a tenger, ugyanazok a sirályok, Lapát teljes szolgálati készenlétben a kormánykeréknél, a látóhatár szélén azonban alig észrevehetően vékony, szürke sáv tűnik fel: a part.

Tudod te, öcsém, mi az, amikor a partnak bal felől harmincmérföldnyire kellene lennie, és egyszer csak kiderül, hogy ott fekszik az orrod előtt? Teljes csőd! Szégyen és gyalázat! Lelkem mélyéig megrendültem, harag, majd félelem fogott el... Mit lehet itt tenni? Már-már azon voltam, hogy visszafordítom a hajót, visszatérek szégyenszemre a kikötőbe, míg nem késő. Mert hiszen, ha az ember ilyen első tiszttel hajózik, úgy belemászik a bajba, hogy ki nem kecmereg belőle - különösképpen éjnek idején.

Már teleszítottam a tüdőmet levegővel, hogy annál hatásosabb erővel adhassam ki a parancsot, már nyelvem hegyén volt a szó, amikor hirtelen világosság gyúlt agyamban. Lapátot elárulta az orra. Látom, hogy az első tisztem egyre csak nyújtogatja bal felé a nyakát, mohón szaglász előre. Egész testével abba az irányba fordul.

És ekkor mindent megértettem. A vitorlás bal oldalán, az én fülkémben az asztalon bedugaszolatlanul maradt egy üveg kitűnő rum. Lapátnak jó szimata van, rögtön megérzi a szeszt. Úgy vonzza az orrát a rumosüveg, mint vasat a mágnes. Hát bizony, előfordul az ilyesmi!

Ezek szerint a hiba kijavítható. A hajóvezetésnek egy, a maga nemében sajátos esetével van tehát dolgunk. Akadnak ilyen, iskolában nem tanított esetek. Nem gondolkodtam sokáig, lementem a hajófülkébe, és átcsempészttem a rumosüveget a jobb oldalra. Mint az iránytű a mágnes után, úgy fordult Lapát orra a rumosüveg után, a hajó pedig engedelmesen a Lapát orra után. Két órával később a hajó visszakerült eredeti útvonalára. Ekkor a rumosüveget középre állítottam, az árbocrúddal egy vonalba, s Lapát többé nem tért el az útiránytól. Hajszálpontosan vezette a *Bajt*. Csak egyszer szippantott bele erősebben a levegőbe, amikor is megkérdezte:

- Kapitány úr, nem kéne jobban megfeszíteni a vitorlákat?

Okos javaslat volt. Beleegyeztem. A *Baj* eddig is jól ment, de most röpült, mint a nyíl.

Látod, öcsém, így kezdődött a mi világ körüli utazásunk.

III. FEJEZET

amely arról szól, hogy a technika és a találmányosság pótolhatja a bátorságot, továbbá arról, hogy a hajózásban mindent céljaink szolgálatába kell állítani, még a fogfájást is

Hajózás a tengeren... Micsoda szavak! Figyelj csak, öcsém, hallgasd a szavak zenéjét!

„Tenger”... beláthatatlan térség, végtelenség.

A „hajózás” pedig: törekvés előre, más szóval: mozgás. Tehát: mozgás a végtelenben.

Szinte csillagászat már ez! Az ember afféle bolygónak vagy legalábbis szputnyiknak érzi magát.

Ezért vonzotta az olyan embereket, mint a druszám, Kolumbusz Kristófot meg jómagamat is a nyílt óceán, a tengerjárás, a nagyszerű tengerészelet.

A fő erő azonban, amely a hazai partok elhagyására készített bennünket, nem ez.

Ha akarod, felfedem előtted a titkot.

A tengerészeletben, mi tagadás, sok örömet leli az ember. A legnagyobb öröm azonban az, ha az ember a közeli barátok vagy az ismerősök körében beszélhet azokról a csodálatos dolgokról, melyeket útközben látott, ha mesélhet azokról a néha mulatságos, néha tragikus eseményekről, melyeknek a forgandó tengerészszerencse jóvoltából részese lett.

Ugyan, mit találhat az ember a tengeren, az óceán végláthatatlan térségein? Elsősorban vizet és szelet.

És miféle élményei lehetnek? Átvészelt vihart, szélcsendet, ködben való bolyongást, zátonyon veszteglést... Természetesen a nyílt tengeren is akadnak kalandok, nekünk is kijutott bőven belőlük az út során, de a vízről, szélről, a ködről, a zátonyokról tulajdonképpen nincs mit mesélni.

Sok minden van azonban, amiről még lehetne beszélni. Például a forgószelekről, a tájfunról, a drágagyöngy-lelőhelyekről mennyit, de mennyit lehet mesélni! És milyen lebilincselően, érdekesen! Aztán a halakról, a hajókról, a polipokról is van mit mondani. Ezekről azonban már annyi rémtörténetet költöttek sajnos, hogy az ember jóformán még ki sem nyitja a száját, máris szétrebben a hallgatósága, mint a kárászok a cápa előtt.

Aztán a kikötések, az új partok. Ott aztán van mit nézni, van mit megcsodálni. De van ám! A közmondás is azt tartja, ugyebár: „Ahány ház, annyi szokás.”

Ezért a magamfajta tengerész, akiben él a tudásvágy, akit nem kötnek kereskedelmi érdekek, igyekszik változatossá tenni az utazást azzal, hogy idegen országok földjén partra száll. E tekintetben a vitorlázásnak számtalan előnye van.

Hogyne lenne! Mondjuk, őrséget áll az ember, s közben vizsgálhatja a térképet. Ez a hajó iránya, jobbra tőle valamiféle ismeretlen birodalom, balra valamilyen ismeretlen ország, akárcsak a mesékben. Itt is emberek élnek. Vajon hogyan? Érdekes lenne bepillantani hozzájuk! Érdekes? Tessék, tessék csak bekukkantani, mi akadályos lenne? Azzal: irány jobbra!... s már ott a látóhatáron a kikötő világítótornya! Ennyi az egész.

Kedvező szél dagasztotta a vitorlánkat, a tenger fölé köd borult, és a *Baj* zajtalanul, akár egy kísértet, nyelte egyik mérföldet a másik után. Körül sem néztünk jóformán, s máris elhagytuk Sundot, a Kattegat, majd a Skagerrak szigeteit... Nem győztem eléggé dicsérni vitorlásunk fürgeségét. Az ötödik nap hajnalán felszállt a köd, és jobboldalt feltűntek a norvég partok.

Elmehetnénk mellettük, de minek úgy sietni?

- Irány jobbra! - vezényeltem.

Első tisztem, Lapát, fordított egyet a kormánykeréken jobbra, és három óra elteltével egy szép, csendes fjordban csörömpölt már a horgonyláncunk.

Nem jártál még, öcsém, fjordban? Kár! Ha alkalmad lesz, feltétlenül menj el.

A fjordok, tudod, keskeny, hosszú öblök, olyan kacskaringósak, mint a malac farka. Körös-körül mohával benőtt, repedésektől szabdalt sziklák, magas, megközelíthetetlen szirtek emelkednek. A tájon végtelen nyugalom, ünnepi csend honol. Ritka szép vidék!

- Hallja- e, Lapát, nem sétálhatnánk egyet ebédig? Persze telik az idő vele, de sebaj!

- Igenis! Sebaj! - dörgött bele a csendbe Lapát öblös hangja. Hallatára csapatostul rebbentek fel a madarak a sziklákról, a visszhang pedig - megszámoztam - harminc-kétszer ismételte: „Baj... baj... baj...”

Mintha a sziklák üdvözölték volna a hajónkat. Csodálatos! Igazat szólván, nincs mit csodálni. Egyszerűen bámulatos visszhang van a fjordokban... És csak egyedül a visszhang bámulatos? Azokon a mesébe illő helyeken, öcsém, mesébe illők a kalandok is. Hallgasd csak tovább, mi történt ott.

Rögzítettem a kormánykereket, aztán lementem a hajófülkébe átöltözni. Lapát követett. Már csaknem készen vagyok, a cipőm fűzöm éppen, amikor egyszer csak úgy érzem, mintha megdőlt volna a padló alattam. A vér is meghűlt bennem. Mint a nyíl, repülök fel a fedélzetre, s mit látok? A vitorlás orra egyre mélyebbre merül a vízbe, a fara meg éppen ellenkezőleg, egyre emelkedik felfelé.

Én voltam a hibás, látom: nem vettem figyelembe az öböl sajátosságait, főleg pedig a dagályt tévesztettem szem elől. A horgony megkapaszkodott a talajban, valósággal gyökeret vert, aztán jött a dagály, az meg felemelte a hajó le nem rögzített hátsó részét. A láncot meglazítani sehogy sem lehet, ha csak bele nem mászik az ember a vízbe a horgony csigához, hiszen a hajó orra egészen elmerült.

Alig tudtuk légmentesen elzárni a hajófülkét, s a Baj máris egészen tótágast állt, orral le, farral fel, mint a kacsa, ha halászik. Fejet kellett hajtunk a természet hatalma előtt. Mi mást tehettünk, felkuporodtunk a hajó farára. Ott üldögéltünk estig, míg csak a víz apadni nem kezdett.

Estéré kelve aztán - okulva a tapasztalatokon - egy keskeny öbölbe vezettem a hajót, és a partnál kötöttem ki. Gondoltam, így biztonságosabb.

Elkészítettük szerény vacsoránkat, kitararítottuk a vitorlást, kiakasztottuk a jelzőlámpákat, mint szokás, és azzal a biztos tudattal tértünk nyugovóra, hogy nem ismétlődik meg a horgonyhistoria. Reggel azonban alig pirkadt, Lapát ezzel ébreszt fel:

- Kapitány úr, alássan jelentem: teljes szélcsend van, a barométer derült időt mutat, a hőmérséklet 12 fok Celsius, a víz mélységét és hőmérsékletét megmérni nem áll módomban a víz távolléte miatt.

Félálomban nem értettem meg mindjárt, miről is van

- Hogyhogy „a víz távolléte miatt”? - kérdem. - Hova tűnt volna a víz?

- Az apály elvitte alólunk. A hajó beékelődött a sziklák közé, és jelenleg szilárd egyensúlyi helyzetben van.

Megyek ki, látom: a tegnapi nóta új szöveggel. Tegnap a dagály tréfált meg bennünket, ma meg az apály űzött csúfot belőlünk. Az, amit kis öbölnék véltem, lám, szakadék. Reggelre a víz lefolyt belőle, és mi fennakadtunk. Alattunk negyvenlábnyi mélység. Kikecmeregni ebből az egérfogóból sehogy sem lehet. Nem marad más hátra, mint ülni veszteg, és várni, amíg a természet, helyesebben a dagály segít

rajtunk.

De nem szokásom hiábavalósággal fecsérelni az időt. Megvizsgáltam a hajót jobbról is, balról is. Kötélhágcsót vetettem a hajó oldalára, fejszét, gyalut, ecsetet vettem a kezembe. Lenyestem a hajóoldalon maradt ágcsontokat, simára gyalultam a helyüket, és az egészet befestettem. Mikor pedig a víz kezdte elfoglalni előbbi helyét, Lapát a hajó tatjáról horgot vetett a vízbe, kihorgászott néhány hallesnek való halat.

Ezek után a józanész azt kívánta volna, hogy hagyjuk el ezt a csalfa öblöt. Ki tudja, milyen meglepetéseket tartogat még számunkra? De mint ismerhetsz, bátor, kitartó, vagy ha éppen úgy tetszik, csökönyös ember vagyok, nem szoktam lemondani a terveimről.

Ha én egyszer kimondtam, hogy sétálunk, akkor sétálunk. Alighogy vízen úszott a *Baj*, új, veszélytelen helyre vezettem. Jól meglazítottam a horgonyláncot, aztán mindketten partra szálltunk.

Ballagunk a sziklák között, az ösvényen, s minél messzebb megyünk a parttól, annál szebb vidék tárul szemünk elé. A fákon mókusok ugrándoznak, madarak csivitelnek, lábunk alatt ropognak a száraz ágacskák. Azt hinné az ember, mindjárt dörmögve előlép a fa mögül egy medve... Itt kökény, ott szamóca. Méghozzá milyen szamóca! Sehol másutt nem láttam ilyet. Nagy szemű, akkora, mint egy dió. Addig-addig gyönyörködtünk, míg egyre beljebb kerültünk a sűrűbe. Az ebédről is megfeledkeztünk, mikor pedig észbe kaptunk, láttuk, hogy már késő van. A nap lehanyatlott, hűvösre fordult az idő. Merre menjünk? Körös-körül ismeretlen erdő. Bármerre nézünk, mindenütt kökény, szamóca...

Egyszer csak leértünk a tengerpartra, a fjordhoz, de látjuk, ez nem az, amelyikben kikötöttünk. Közben ránk esteledett. Mi egyebet tehetnénk, tüzet raktunk. Valahogy csak elmúlt az éjszaka. Reggel aztán elindultunk hegynek fel. Onnan felülről majd csak meglátjuk a *Bajt*, gondoltuk.

Kapaszkodunk felfelé, ami nem is olyan könnyű dolog az én pocakommal. De kúszunk, kapaszkodunk egyre feljebb, közben megerősítjük magunkat egy-egy szem szamóccával. Egyszer csak különös zaj üti meg a fülünket. Talán a szél zúg, talán egy vízesés? Valami egyre hangosabban ropog a hátunk mögött; mintha füstszag is lenne.

Hátrafordulok, hát látom, valóban tűz van, a lángok minden oldalról körülvesznek, pallosként állnak a hátunk mögött. Bezzeg nem gondoltunk már se kökényre, se szamócára!

A mókusok fészkeket elhagyva, ágról ágra ugrálnak fel a hegyoldalon, madárcsapat kavarog, rikoltoz a fejünk fölött.

Én ugyan nem ijedek meg a magam árnyékától, de most nem volt más választásunk, nyakunkba kellett szedni a lábunkat. A mókusok után teljes gőzzel fel a sziklacsúcsra!

Felértünk, kifújtuk egy kicsit magunkat, körülnéztünk. Ugyancsak belekerültünk a kutyaszorítóba: három oldalról tűz, a negyediken meredek sziklafal... Lepillantok - hű!, micsoda mélység! Még a lélegzetem is elakadt: nem valami sok örömet ígér a kép. A komor helyzetben azonban felcsillan egy biztató fénysugár: ott fehérlik a *Baj*, a mi büszke, szép hajónk. Alattunk a mélyben lágyan ringatózik a hullámokon, és árbocrúdjával, mint valami ujjal, integet, hívogat magához.

A tűz lépésről lépésre közeledik. Körülöttünk egymás hegyén-hátán a sok mókus. Ugyancsak nekibátorodtak. Egyiknek-másiknak a farka megperzselődött. Ezek a mókusok különösen bátrak, sőt pimaszok. Taszigálnak, mindjárt belelöknek bennünket a tűzbe! Hát bizony, vigyázni kell az erdőben a tűzrakással!

Lapát kétségbe van esve. A mókusok is kétségbe vannak esve. Bevallom, szorult rajtam is a nadrág, de tartottam magam keményen. Egy kapitány sose csüggedjen el. Még mit nem!

Egyszer csak látom, hogy az egyik mókus nekirugaszkodik, és farkát kiterjesztve egyenesen a *Baj* fedélzetére ugrik. Utána a második, harmadik... nézem, hát potyog a sok mókus, mint a dió szüretkor, öt perc múlva egészen üres volt körülöttünk a szikla.

És mi hagyjuk, hogy lepipáljanak a mókusok? Elhatároztam, mi is leugrunk. Legfeljebb megfürdünk egy kicsit. Ugyan mit számít! Sőt! Reggeli előtt fürdeni igen egészséges. Határozni és megtenni egy pillanat műve volt.

- Első tiszt, a mókusok után, teljes gőzzel előre! - vezényeltem,

Lapát lépett egyet, lába már a mélység fölött volt, amikor hirtelen megrázkódott és visszafordult.

- Nem tudom megtenni - mondja -, ne kívánja ezt tőlem! Inkább égjek meg, de nem ugrom!

Látom, valóban inkább meg fog égni ez az ember, de nem ugrik le.

A tériszony sajátos nyavalya. De mit lehet itt tenni? Nem hagyhatom magára a bajban ezt a boldogtalan Lapátot.

Más az én helyemben bizonytalansággal elvesztette volna a fejét, de nem úgy én! Megtaláltam a kiutat.

Az oldalamon lógott a távcsővem. Kitűnő tengerész-távcső. Tizenkétszeresen hozza közelebb a tárgyakat a szemhez. Megparancsoltam Lapátnak, vegye a szeme elé a távcsövet, azzal a szikla pereméhez vezetem, és szigorú hangon megkérdeztem:

- Első tiszt, hány mókus van a hajónk fedélzetén?

Lapát számlálni kezdett:

- Egy, kettő, három, négy, öt...

- Elég! - kiáltottam rá. - Számlálatlanul átvenni és a hajófenébe terelni a mókusokat!

S lám, a hivatali kötelességérzet győzött a veszély tudata fölött, és ebben - hiába csóválod a fejed - a távcső is segített: közelebb hozta a hajó fedélzetét. Lapát lelépett nyugodtan a mélybe.

Utána pillantottam - már csak a nyomában felszökő vízsugarat láttam. Egy perccel később pedig derék első tisztem már a hajó oldalán kapaszkodott felfelé, és aztán terelni kezdte a mókusokat le, a hajófenébe.

Ugyanazon az úton követtem őt én is. De nekem az ilyesmi gyerekjáték: én, ugye, sokat tapasztalt ember vagyok, nekem megy távcső nélkül is.

Te meg, öcsém, véss eszedbe jól ezt a leckét, alkalomadtán javadra válhat: például, ha ejtőernyővel ugranod kell, feltétlenül vigyél magaddal távcsövet; ha ócska, ütött-kopott is, meglátod, sokkal könnyebben megy veled az ugrás, mert a mélységet közelebb hozza.

Szóval leugrottam. Felbukkantam a vízből, és én is a fedélzetre másztam. Segíteni akartam Lapátnak, de fürge volt a fickó, egyedül is boldogult a mókusokkal. Még ki sem fújtam magam, már bevágta a csapóajtót, vigyázzba állt és jelentette:

- Az egész mókusrakomány átvéve élő állapotban. Mi a következő parancs?

Törhettem, öcsém, a fejemet a következő parancson.

Az első teendő világos: fel kell szedni a horgonyt, kifeszíteni a vitorlákat, és el ettől a katlantól, mielőtt itt hagynánk a fogunkat. A pokolba ezzel az átkozott fjorddal! Újabb látnivalót nem nyújt már, és ugyancsak megtáncoltatott bennünket... E tekintetben tehát tépelődésre semmi ok. De mi legyen a mókusokkal? Ez már aztán

fogas kérdés, ördög tudja, mit kellene velük tenni. Szerencse, hogy még idejekorán a hajófenékre tereltük őket, mert ha megéheznének szegény kis dögök, nekiesnének a kötélzetnek. Szétrágnának mindent. Még csak ez hiányzik! Szerelhetnénk új vitorlázatot.

Persze, lenyúzhatnánk a mókusok bundáját, és bármelyik kikötőben eladhatnánk. A mókusprém jó minőségű, értékes szőrme. Nem lenne éppen rossz üzlet, de valahogy még sincs ínyemre a dolog. Hiszen ők mutatták meg az utat a meneküléshez, mi meg húzzuk le róluk az utolsó bőrt is?! Nem egyeztethető össze az elveimmel. Másrészt meg cipeljük magunkkal világ körüli utunkon ezt az egész bagázst? Az se valami jó mulatság. Etetni, itatni, gondozni kellene a mókusokat, mert ugye, törvény: „Ha utasokat vettél a hajódra, teremts számukra megfelelő életkörülményeket!” Nyakig lennék a munkával.

Végül is határoztam: majd „otthon” eldöntjük a kérdést. Nekünk, tengerészeknek hol az otthonunk? A tengeren. Makarov tengernagy, tudod, úgy beszélt: „A tengeren - vagyis otthon.” Én is így gondolom. Helyes - kifutunk a tengerre, ott aztán meggondolhatjuk a dolgot.

Végső esetben megtudakoljuk a kiindulási kikötőnkben, hogy mi a teendő.

Ezek után elindultunk. Ahogy megyünk, halászokkal, gőzhajókkal találkozunk. Nagyszerű utazás! Estefelé azonban a szél ugyancsak nekidurálta magát. Valóságos vihar kerekedett. Tízfokos szél fújt. Háborgott a tenger, hol feldobta a Bajt, hol meg a mélybe hajította. Recsegett-ropogott a vitorlázat, csikorgott az árbocrúd. A hajófenékben a mókusok tengeribetegséget kaptak, én azonban ujjongtam: a *Baj* derekasan állta a vihart, csillagos ötösre vizsgázott. Lapát meg akár egy hős: viharkalappal a fején úgy állt a kormánykeréknél, mint a cövek, és szilárd kézzel tartotta a kormányt. Ácsorogtam még fent egy darabig, gyönyörködtem az elemek harcában, aztán lementem a kajütbe. Asztalhoz ültem, bekapcsoltam a rádiót, fülemre tettem a fejhallgatót. Vajon mi történik az éterben?

Csuda dolog ez a rádió! Az ember megnyom egy gombot, elforgat egy kapcsolót, és hallgathat zenét, időjárás-jelentést a következő huszonnégy órára, friss híreket. A futballdrukkereknek meg tessék: „Gól! Még egy gól!” - és a kapus „lehúzza a labdát...” Szóval, mit magyarázzam, a rádió igen nagy dolog! De ebben az esetben nem volt szerencsém. Próbálok fogni Moszkvát, beállítom a megfelelő hullámhosszra, hát hallom: „Ivan ... Román ... Konsztantyin ... Uljana... Tatjana ... Szemjon ... Kirill...” - akárcsak vendégségben, bemutatkozásnál. No, erre nem vagyok kíváncsi. Ráadásul az odvas fogamba beleállt a fájás, úgy látszik, nem tett jót neki a reggeli fürdő. Úgy szaggat, hogy könnyet facsar a szememből.

No, mondom, lefekszem vele egy kicsit pihenni. Már lent van a kagyló az egyik fülemről, mikor a másikkal egyszer csak mit hallok? SOS? Hegyezem a fülem: „Ti- ti- tá- tá- tá ti- ti- ti...” Semmi kétség: a vészjel. Itt, valahol a közelben süllyed egy hajó. Lélegzet-visszafojtva figyelek, hogy minden hangot felfogjak, tudni akarom pontosan, hol, mi történik. Abban a pillanatban akkorát dobott a *Bajon* egy hullám, hogy szegény egészen fél oldalra dőlt. A mókusok ijedten vinnyogtak. A legnagyobb baj azonban az volt, hogy a rádió lerepült az asztalról, a falnak ütődött, és ezer darabra tört. Látom, ebből már az életben nem lesz többé rádió. Az adást természetesen mintha elvágták volna. Elszorult a szívem. Itt a közelben valaki halálveszedelemben van, de hogy hol, azt nem tudhatom már meg.

Segítségére kellene sietnem, de hova, merre menjek? A fogamba ekkor újra rettenetesen belenyilallt.

És képzeld csak, öcsém, ez adta meg a kulcsot a probléma megoldásához! Habozás nélkül fogtam az antenna végét, és bedugtam a lyukas fogamba! A pokoli

fájdalomtól csillagokat láttam, de az összeköttetés helyreállt. Zenét ugyan nem tudtam fogni, de nem is akartam.

A morzejeleket azonban kitűnően fogtam: a ti- ti- ti egy-egy tűszúrás, a tá- tá- tá - mintha valaki csavart hajtana bele a fogamba. Sem transzformátor, sem kondenzátor nem kell - a fájós fog anélkül is rendkívül érzékeny. Elviselni persze nem könnyű, de mit tehet az ember mást: saját magát kell ilyen helyzetben feláldoznia.

Ha hiszed, öcsém, ha nem, végig a fogamon fogtam az egész adást.

Az adatokat leírtam, elolvastam, betájoltam. Kiderült, hogy közvetlen közelünkben egy norvég vitorlás megsérült, ráfutott egy zátonyra a Doggerbanknál, léket kapott, rögtön elsüllyed.

Nincs idő a töprengésre, azonnal segítségére kell sietnünk. Fogfájásomról megfeledkezve, magam láttam hozzá a mentési munkálatok irányításához. Felmentem a fedélzetre, átvettem a kormányt.

Haladunk, körülöttünk a vaksötét éj, zúg, morajlik a tenger, fűtyül a szél...

No, úgy félóra elteltével megtaláltuk a norvégokat, rakétával megvilágítottuk őket. Látom, pocsék helyzet! Ha melléjük farolok, mind a két hajó összetörik. A mentőcsónakjaikat elvitte az ár, az embereket kötélén áthúzni viszont igen kockázatos ebben az ítéletidőben, könnyen megeshet, hogy vízbe fúlnak.

Melléjük faroltam egyik oldalról, aztán a másikról, sehogy sem sikerült. A vihar pedig még nagyobb hévvel tombolt. A szegény kis hajónak úgy nekitámadt a hullám, hogy egészen beborította. Végigsöpört a fedélzetén, egyedül az árbocrúd meredt ki a vízből...

Stop!

Ez nekem éppen kapóra jött!

Vállaltam a kockázatot. Beálltam a szélbe, fordultam az orrvitorlával, és azzal a hullám hátán teljes sebességgel előrevágtattam a hullámtaréjon.

Igen egyszerű elgondolás vezetett: a *Baj* merülése kicsi, a hullám nagy! És valóban: a hullámtaréjon szépen átrepülünk a másik hajó fedélzete felett.

Tudod, öcsém, a norvégok már a hajukat tépték kétségbeesésükben, mikor egyszerre csak ott termettem. Úgy kormányoztam a hajót, hogy neki ne menjen az árbocrúdnak. Lapát meg a korláton kihajolva, kettesével ragadta galléron a hajótöröttet. Nyolcszor ismételtük meg ezt a műveletet, tizenhat embert mentettünk ki, kapitányostul.

A kapitány azonban megneheztelt ránk. Úgy illett volna, hogy ő hagyja el utolsónak a hajót, de a nagy sietségben, no meg a sötétben Lapát nem tudta őt a többitől megkülönböztetni, és elsőnek csípte fel. Balul sikerült, mi tagadás benne, de kicsire nem nézünk...

Alig szedtük fel az utolsó párt, látom, jön egy házmagasságú hullám. Rátört, rázúdult a szerencsétlen kis hajóra, csak forgácsok maradtak utána.

A norvégok leemelték a fővegüket, és reszketve álltak a fedélzeten. Mi is csak álltunk szótlánul... Aztán megfordultunk, irányt vettünk, és teljes sebességgel indultunk vissza Norvégiába.

A fedélzeten egymás hegyén-hátán a sok ember, mozdulni sem lehet, a norvégok azonban, oda se neki, még elégedettek is a tetejébe. Ez persze érthető. Ha szorongva, ha fázva, mégiscsak jobb itt, mint fürödni ebben az ítéletidőben.

Hát igen... hajónk segítségével megmentettük a norvégokat. No, tessék, a *Baj* nem is baj, hanem életmentő.

És mindez csupán találékonyság dolga! Öcsém, ha jó kapitány akarsz lenni, sose mulassz el a tengeren egyetlen lehetőséget sem, mindent, még a betegséget is használd fel az eléd tűzött szent cél érdekében, ha erre alkalom kínálkozik. Az ám!

IV. FEJEZET

amely a skandináv népek szokásairól szól és azt beszéli el, hogyan lehet a mókusokat a tengerészet szolgálatába állítani

Visszaérkeztünk Norvégiába, Stavanger városba. Tengerészeink gavallér emberek voltak, nagy szeretettel láttak vendégül bennünket.

Engem és Lapátot a legjobb vendégfogadóban szállásoltak el, vitorlásunkat saját költségükön a legdrágább festékekkel átmázolták. De nemcsak a vitorlásra volt gondjuk, a mókusokról sem feledkeztek meg. Szállítási okmányokat állítottak ki, amelyen hajórakománynak tüntették fel a mókusokat, majd hozzám jöttek és megkérdezték:

- Mivel kívánja etetni kedves háziállatait?

Az ám, mivel is kell a mókusokat etetni? Fogalmam sincs! Még sose tenyésztettem mókust. Megkérdeztem Lapátot, aszongya:

- Pontosan ugyan nem tudom, de úgy rémlik, mintha a mókusok dióval meg fenyőtobozzal táplálkoznának.

És látod, öcsém, milyen kellemetlen véletlen: én folyékonyan beszélek norvégül, de pont ez a két szó sehogy sem jutott az eszembe, a nyelvem hegyén volt, de nem tudtam kimondani. Hiába, no, elfelejtettem. Törtem a fejem, mit tegyek. Végre sikerült egy okos hangot kisütni.

- Menjenek, nézzék meg, hátha találnak a csemegeboltban valami mókuseledelt - mondtam Lapátnak.

Lapát elindult a norvégokkal. Kis idő elteltével visszajön, és jelenti, hogy minden rendben van, találtak diót is, fenyőtobozt is. Bevallom, kicsit furcsállottam, hogy a csemegeboltban fenyőtobozt is árulnak, de hát, öcsém, egy idegen országban sok minden megtörténhet. Hátha teát főznek belőle, vagy karácsonyfát díszítenek vele, vagy mit tudom én, mire használják még.

Estefelé aztán kimegyek a partra kíváncsi voltam, hogyan halad a festés. Benézek a hajófenékbe a mókusokhoz, hát uramfia! Ugyancsak melléfogott Lapát, de alaposan ám!

Látom, ülnek az én mókusaim, mint valami nagyurak, és kókuszdiót falnak két pofára. Körülöttük konzervdobozok hevernek, és mindegyik doboz tetején egy-egy szépen festett dió, persze kókuszdió ékeskedik. Lapát diót kért, és ezt adták neki. A fenyőtobozsal még jobban jártunk: ananászt kaptunk helyette. Mindenki tudja, hogy a fenyőtobozt könnyűszerrel össze lehet téveszteni az ananással. Az ananász ugyan jóval nagyobb, mint a fenyőtoboz, de formára hasonlít hozzá, meg az illata is fenyőre emlékeztet. A csemegeboltban, ahogy körülnézett Lapát, ujjával odabökött - szóval így történt...

No, aztán a norvégok színházba, múzeumba vittek bennünket, megmutatták a város nevezetességeit. Többek között mutattak nekünk egy eleven lovat, merthogy az náluk ugyancsak ritkaságszámba megy. A norvégok autón, de legszívesebben gyalog járnak. Mivel ma már a szántáshoz sem használnak lovat, a jó erőben levőket exportálták, a kivénhedt lovak pedig vagy elpusztultak, vagy ott állnak az állatkertben, rágják a szénát, és a régi szép időről álmodoznak.

Amikor egy lovat kivezetnek megjáratni az utcára, egyszeriben tömeg verődik köréje, a járókelők bámulnak, kiabálnak, a közlekedési rendszabályokra pedig fütyülnek ilyenkor, egészen úgy, mintha nálunk egy zsiráf sétálgatna fel-alá az utcán. A közlekedési rendőr - gondolom - nem tudná, hogy milyen színre váltsa át a jelzőlámpát.

A mi szemünkben azonban közönséges állat a ló. No, gondoltam, elkápráztatom egy kissé ezeket a norvégokat. Belemarkoltam a ló sörényébe, felvettem magam a hátára, és belevágtam a sarkam a vékonyába. A norvégoknak tátva maradt a szájuk a csodálkozástól. Másnap reggel tele voltak az újságok a hőstettemmel. Fényképet is közöltek rólam: nyereg nélkül, szőrén ülöm meg a vágató lovat, a zubbonyom nyitva, két szárnyát lebegteti a szél, a sapkám repül, a két lábam kalimpál, a ló farka lobog, akár egy zászló.

Később beláttam, nem valami előnyös felvétel volt, méltatlan egy tengerészhez, de akkor boldoggá tett a siker, sőt úgy éreztem, mintha hájjal kengettek volna.

És a norvégok is boldogok voltak.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy Norvégia kellemes, barátságos ország. A nép is, tudod, öcsém, csendes, nyájas, jólelkű.

Norvégiában többször jártam régebben, fiatalkoromban. Emlékszem, milyen história esett akkor meg velem.

Partra szálltunk az egyik kikötőben, ahonnan nekem vasúton kellett továbbutaznom.

No, kimegyek az állomásra. A vonatra várni kell. Gondoltam, sétálok egyet, de bőröndökkel sétálni, valljuk be, terhes.

Felkeresem az állomásfőnököt.

- Hol van a poggyászmegőrző? - kérdezem.

Az állomásfőnök, derék kis öregember, csak széttárja a karját.

- Kérem szépen, a személypoggyász számára nincs speciális megőrzőnk. De nem tesz semmit - mondja - nyugodtan hagyja a váróteremben a bőröndjeit, senki sem nyúl hozzájuk, biztosítom önt...

Úgy is volt. Szóval szépen, csendben éldegéltek akkoriban a norvégek. Persze, nem mindenki. Akkor is voltak Norvégiában olyan - mondhatnánk - haladottabb emberek, akik ettek már a tudás fájáról, és megismerték a jót és a rosszat. Ott voltak például a nagy áruházak, intézmények, gyárak tulajdonosai. Ezek már akkor is tudták, mitől döglük a légy

Nekem is volt velük közvetlen - mondhatnám - személyes kapcsolat, élményem. Van Norvégiában néhány cég, amelyik telefont, rádiót gyárt. A gyárosok megszimatozták az odvas fogammal kapcsolatos dolgokat, és nyugtalankodni kezdtek. Érthető, hiszen ha mindenki a lyukas fogán fogja a rádióhullámokat, senki sem vesz rádiót! Ez meg óriási veszteség lenne nekik. Meghányták-vetették hát a dolgot, és nyomban elhatározták, hogy eltulajdonítják a találmányomat és egyben a fogamat is.

Azzal kezdték, hogy szabályszerű kereskedelmi levelet írtak az odvas fogam megvásárlása ügyében. De én megfontoltam jól a dolgot. Miért akarják ezt tőlem? A fogamnak már kutya baja, rágni is tudok vele, no és hogy lyukas? Már megbocsásson a világ, ahhoz senkinek semmi köze. Ez az én dolgom. Van egy ismerősöm, aki egyenesen szereti, ha lyukas a foga. „Az igaz - szokta mondani -, amikor fáj, istentelenül kellemetlen, de milyen istenien jó, amikor elmúlik!”

Szóval azt válaszoltam: nem hagyom Norvégiában a fogam. De nem ám!

Azt hiszed, öcsém, hogy ebbe belenyugodtak? Hogyisne! Elhatározták, hogy kilopják a számból. Itt is, ott is felbukkantak mindenféle gazfickók, örökké a sarkamban voltak, bekukucskáltak a számba, sugdolóztak... Sehogy sem volt ínyemre ez a dolog. Mert ha csupán egy fogra menne a játék, felőlem ugyan kiüthetnék, de hátha a biztonság kedvéért a fejemet is vele ütök? Mit csinállok akkor a tengeren fejetlenül?

Elhatároztam, nem viszem kísértésbe őket. A honi kikötőből utasításokat kértem

a mókusokra vonatkozólag, magam pedig a banditák elleni védekezés céljából különleges rendszabályokat foganatosítottam. Vettem egy tölgyfa pallót, egyik végét a kikötői raktárajtó alá dugtam, a másik végét pedig a fedélköz ajtaja alá, és meghagytam Lapátnak, jól rakja meg a Bajt holtteherrel.

A vitorlás egészen a hajópárkányig merült a vízbe. A palló ívben meghajlott, mert a vége az ajtórés alá szorult. Elalvás előtt még megvizsgáltam, ellenőriztem a szerkezetet, aztán nyugodtan álomra hajtottam a fejem. Még őrséget sem állítottam. Minek? Hát tudod, öcsém, hajnaltájban óvatos lépteket hallok, ajtónyikorgást, aztán egyszerre csak - bumm! - a palló kiugrott az ajtó alól, és hirtelen kiegyenesedett...

Kiszaladok, hát látom: a hajítógépem megtette a magáét, méghozzá alaposan! A parton álló rádióleadónak egészen a tetejére, az árbocantennára repítette fel ezeket a semmirekellőket. A betörők fennakadtak nadrágjuknál fogva, ott lógtak, és torkuk szakadtából ordítottak, felzavarták álmából a várost.

Vajon hogyan szedték le őket? Nem tudom, nem láttam.

Én ugyanis kora hajnalban megkaptam a kikötőből az utasítást, hogy vigyem a mókusokat Hamburgba. Ott van Hagenbeck híres állatkertje, azt mondták, Hagenbeck mindenféle vadat összevásárol.

Már egyszer beszéltem neked, kedves öcsém, a sporthajózás némely előnyéről. A sporthajózásnál a magad ura vagy, oda mész, ahova akarsz. De ha egyszer rakományt vettél a hajódra, már csak olyan vagy, mint a kocsis: kezeden ugyan a gyepelő, de oda mész, ahova küldenek.

Itt van mindjárt Hamburg. Mentem volna én Hamburgba saját jószántamból? Soha! Mert mi látható ott? Policáj meg policáj. Nemde? Meg aztán, tudod, mindenütt a világon komplikálja a hajózást a sok hivatalos irkafirka, a rakomány biztosítása, a vámvizsgálat formáságai, hát még Hamburgban!... Ott az emberek - a norvégokkal ellentétben - ravaszak, udvariatlanok. Ha nem vigyázol, öcsém, bizony megkopasztnak.

De hát a parancs, az parancs. Teljesíteni kell. Hamburgba vezettem a Bajt, kikötöttem a mólóhoz, átöltöztem, kicsíptem magam, és elindultam megkeresni Hagenbecket. Az állatkertben mindenféle állat van: elefánt, tigris, krokodil, marabu, de még mókus is akad ott fenn a falon lógó kalitkában. Méghozzá milyen mókus! Nem is lehet az enyémeikkel egy napon említeni azt! Azok a kis mihasznák csak ülnek a hajófenéken, és zabálják a kókuszcsemegét, de ennek itt pörgettyűje van, forog, mintha fel lenne húzva. A mókus ugrál benne egyik fokról a másikra, ettől pörög-forog egyre. Csak ámul-bámul az ember!

No de felkerestem magát Hagenbecket, bemutatkoztam illendően, és elmondtam, hogy a kikötőben egy hajórakományra való élő mókusom van, eladnám az egészszet napi áron.

Hagenbeck az égre emelte a szemét, kezét a pocakján összekulcsolta, és két hüvelykujjával malmozni kezdett.

- Mókusok? - mondja. - Ezek olyan bozontos farkú, pamacsfülű állatok, nemde? Természetesen ismerem a fajtájukat. Szóval magának mókusai vannak? Hm! Rendszerben van, az egész rakományt megveszem. De tudja, nálunk nagyon szigorúan büntetik a csempészést. A mókusokra vonatkozó okmányok rendszerben vannak?

Hálával gondoltam vissza a norvégokra, miközben az asztalra raktam az iratokat.

Hagenbeck szemüveget vett elő, kihúzott a zsebéből egy lepedőnyi zsebkendőt, és szépen, kényelmesen törölgetni kezdte vele a szemüvegét. Egyszer csak honnan, honnan sem, ott terem egy kaméleon. Az asztalra ugrik, kinyújtja hosszú nyelvét, ragadós végével elkapja a papírt, aztán illa berek, nádak, erek! Én meg utána. De üthettem már bottal a nyomát!

Hagenbeck visszateszi a tokba a szemüvegét.

- Okmány nélkül mondja, és széttárja a kezét - nem tehetek semmit, nagyon sajnálom, de nem vehetem át a mókusokat. E tekintetben igen szigorúak a hatóságaink.

Elöntött a pulykaméreg. Vitatkozni kezdtem. De látom, falra hányt borsó minden szó. Sarkon fordultam. Megyek vissza a kikötőbe, de már messziről látom, hogy a Bajjal valami baj van. Bámész tömeg körös-körül, a vitorlás mellett policájok, vámőrök, kikötői hivatalnokok... Közrefogták Lapátot. Ő meg csak áll a tömeg közepén, és káromkodik, mint a jégeső.

Hozzátolakodtam, lecsillapítottam és megtudakoltam, miért van ez a nagy hűhó. A mókusok ügye váratlan és igen kedvezőtlen fordulatot vett Kiderült, hogy Hagenbeck telefonon feljelentett a vámhivatalnál. A vámhivatal helyt adott a rágalomnak, vádat emelt ellenem azon a címen, hogy törvénybe ütköző módon szállítok élő állatot. A derék urak megfenyegettek, hogy elkobozzák a mókusokat hajóstul.

Még csak ellenvetést sem tehettem: valóban, az okmányok elvesztek, és nincs a kezemben a hivatalos engedély a mókusbevitelre. Az igazat megvallva, ki is hinné el a mókusok történetét? Semmiféle bizonyíték nincs rá, ha meg szó nélkül hagyom, annál rosszabb.

Látom, ugyancsak benne vagyunk a pácban.

„Mi? Velem aztán nem babráltok ki - gondoltam magamban. - Amilyen az adjonisten, olyan lesz a fogadjisten!”

Megigazítottam a zubbonyomat, kihúztam magam, és odaléptem magához a hivatalfőnökhöz.

- Az önök vádja, uraim, alaptalan, amennyiben a nemzetközi tengerhajózási jog magában foglal egy pontot, amely szerint a hajó tartozékai, úgymint: a horgonyok, mentőcsónakok, rakodó- és mentőeszközök, híradástechnikai készülékek, jelzőberendezések, tüzelőanyagok és a veszélytelen hajózást biztosító hajtóművek minden speciális formáság és kikötői illeték alól mentesek.

- Tökéletesen egyetérték önnel - felelte a hivatalfőnök. - De szíveskedjék megmondani, kapitány úr, hogy a nevezett tárgyak melyik csoportjába sorolja a mókusait?

Sarokba szorított, visszakozni nem lehet.

- Az utóbbiakba, uram: a hajtóművek csoportjába - válaszoltam, azzal hátat fordítottam nekik.

A hivatalnokok először meghökkentek, aztán sugdolózni kezdtek egymás között, majd hozzám lépett a hivatalfőnök:

- Mi örömmel elejtjük a törvényes vádat, ha ön be tudja bizonyítani, hogy a hajójában levő élőállat-rakomány valóban hajtóműként szolgál.

Beláthatod, öcsém, hogy nem könnyű ilyen dolgot bizonyítani. De - aki időt nyer, életet nyeri

- Kérem szépen - válaszolok -, a hajtómű lényeges részei a parton, javítás alatt vannak, de holnap legyen újra szerencsém önökhöz, és bizonyítékokkal szolgálak.

Erre aztán elmentek, de látom, hogy a *Baj* tőszomszédságában otthagytak egy útra kész rendőrségi motorcsónakot, nehogy észrevétlenül, csendben elináljak.

Én azonban ezzel mit sem törődve, bezárkóztam a hajófülkébe, és emlékezetembe idéztem a Hagenbecknél látott mókust. Papírt, körzöt, vonalzót szedtem elő, és nekiálltam rajzolni.

Egy óra elteltével ketten Lapáttal elmentünk egy kovácshoz, és megrendeltünk nála három kereket: két gőzhajókereket meg egy vízimalomkereket. A különbség csupán annyi volt, hogy a vízimalom kerekén a lapátok kívül vannak, ezt mi belülré

terveztük, és hálóval borítottuk be az egészet. A kovács ügyes, értelmes ember volt. Időben kész lett a munkával.

Másnap kora reggel az egész alkotmányt felcipeltük a Bajra. A gőzhajókerekeket felerősítettük a vitorlás két oldalára, a fedélzet közepére meg felállítottuk a vízimalomkereket, végül mind a hármat egy közös tengellyel kapcsoltuk össze. Akkor aztán a középső kerékbe beleengedtük a mókusokat.

A napfény meg a friss levegő valósággal megbolondította a szegény kis rágcsálókat. Mint az őrültek, rohantak egyik fokról a másikra, a vízikerek belsejében. Az egész gépezet megindult, a *Baj* pedig vitorlák nélkül úgy nekiiramodott, hogy a rendőrök motorcsónakja csak ügyyel-bajjal tudott a nyomában maradni.

A hajókról távcsövekkel figyeltek bennünket, a parton hatalmas tömeg verődött össze. A hajónk valósággal repült, csak úgy szelte a hullámokat.

Aztán megfordultunk, visszamentünk a kikötőbe. Kijön a tegnapi hivatalnok, egészen ki van kelve magából, szitkozódik, kiabál, de ellenünk tenni semmit sem tud.

Este pedig autóval kirobogott hozzánk Hagenbeck. Kimászik a gépből, megáll, néz, összekulcsolja a pocakján a kezét, és két hüvelykujjával malmozni kezd.

- Linkóci kapitány - szólal meg végül -, ezek, ugye, a maga mókusai? Igen, igen, emlékszem. Mennyit is kér értük?

- De hiszen tudja, Hagenbeck úr, hogy nem az árban van itt a bökkenő. Nagyon jól tudja, hogy a szállítási okmányok elvesztek.

- Ugyan, hagyja ezt a badarságot! Bízsa csak rám! Elvégre maga nem gyerek, tudhatja, hogy nálunk nem sokat teketóriáznak az ilyen dolgokkal. Gyerünk az árral...

Jó borsos árat kértem, ráncolta is a homlokát Hagenbeck, de alkudozás nélkül, ott helyben leszámolta a tenyerembe a pénzt. Azzal elvitte a mókusokat a kerekekkel együtt. Elmenőben még visszakiáltott:

- Mivel etette őket?

- Kókuszcsemegével meg ananással - válaszoltam, és búcsút intettem neki.

V. FEJEZET

amely a heringekről és a térképekről szól

Hollandiába egyáltalán nem szándékoztam betérni. Jelentéktelen kis országnak tartom, amely az utazó számára nem különösképpen érdekes. Szerintem csupán három említésre méltó dolog található Hollandiában: a holland festék, a holland sajt és a holland hering.

Engem, mint tengerészt természetesen ez utóbbi érdekelt, ezért elhatároztam, hogy benézek Rotterdamba. Szerettem volna kissé megismerni a heringfeldolgozó ipart.

Nagyon komolyan, megalapozottan megy ott a dolog. Kihalásszák a heringeket, sózzák, pácolják, de a friss heringet fagyasztják is, meg elevenen is árusítják. Akár akváriumba is rakhatja az ember.

Úgy elmerültem a heringek tanulmányozásában, hogy a magam számára is egészen váratlanul egy fontos felfedezésre jutottam, ami egészen felborította eredeti úttervemem. Sorozatos megfigyelések után rendkívül pontosan megállapítottam, hogy minden hering hal, de nem minden hal hering.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy felesleges annyi pénzt pazarolni, felesleges a heringeket hordókba tömni, hajóra rakni, aztán megint a rendeltetési helyen kirakni. Nem sokkal egyszerűbb a heringeket nyájba terelve vagy csordába hajtva - kinek melyik kifejezés tetszik jobban -, elevenen a rendeltetési helyre irányítani?

Mert ugye, minden hering hal - tehát nem fulladhat bele a vízbe. Hiszen a halak sajátsága ugyebár az, hogy úszni tudnak. Másrészt meg, ha utunkba akad valami nemkívánatos tengeri ragadozó, érvényes a másik tétel: nem minden hal hering. Ez azt jelenti, hogy mi sem könnyebb, mint a hívatlan vendéget felfedni, elkülöníteni, elűzni, elijeszteni vagy végső soron elpusztítani.

A régi módszerrel való szállításhoz hatalmas teherhajókra, nagyszámú legénységre, bonyolult gépekre volt szükség, ezzel szemben az újfajta módszerrel való szállítással bármilyen kis hajó - akár az én Bajom is - megbirkózhat.

Ez ugyan csak ötlet, de csábító ötlet. Elhatároztam, hogy gyakorlatban megvalósítom ezt az elképzelésemet. Váratlanul alkalom is adódott hozzá: Észak-Afrikába, Alexandriába akartak a hollandok egy nagyobb heringszállítmányt küldeni. Már kihalászták a heringeket, s a sózáshoz készültek, amikor én leállítottam a munkát. A heringeket kieresztettük, nyájba tereltük, kifeszítettük a vitorlát, és útnak indultunk. Lapát kormányozta a hajót, én meg - jókora husággal a kezemben - egészen a vitorlás elejére, az orrvitorla tartórúdjára, az orrárbocra ültem. Most aztán jöhet az a nemkívánatos tengeri ragadozó, ezzel a husággal jól kupán vágom, de jól ám!

Képzeld, öcsém, úgy ment minden, mint a karikacsapás. Mennek, mennek a mi heringjeink, nem fulladnak a vízbe, frissen úsznak előre. Alig tudunk a nyomukban maradni. És tengeri ragadozó sincs sehol. Az egész nap csendben, minden különösebb esemény nélkül telt el. Éjszaka azonban érzem, nehéz a fejem, látni sem látok jól, és ami a fő: nincs idő az alvásra. Egyikünk a heringekkel van elfoglalva, a másikkal meg elég dolga van a kormányval. Egy nap, két nap még csak elvergődik valahogy az ember, de hosszú út vár ránk, előttünk az óceán, a trópusok... Nem bírjuk erővel, emiatt dugába dől az egész vállalkozás.

Fontolóra vettem a dolgot. Elhatároztam, még egy embert fogadok fel a hajóra, egy matrózt. Soha jobb alkalom!

Éppen a La Manche csatornában hajóztunk, ott van balra egy kőhajításnyira Calais kikötője, Calais pedig mindig tele van munkát kereső tengerészekkel. Választhat az ember kedvére hajóácsot, fedélzetmestert, első kormányost, ami tetszik. Nem töprengtem sokáig, partközelségbe vezettem a *Bajt* és bevontam a vitorlákat. Kihívtam a motorcsónakos révkalauzt, és Lapátot a partra küldtem matrózért.

Ezzel persze nagy hibát követtem el. A legénység kiválasztása igen komoly, felelősségteljes dolog. Lapát ugyan szorgalmas, igyekvő fiú, de fiatal, tapasztalatai nincsenek. Nekem magamnak kellett volna ezt a dolgot nyélbe ütni, de a hajó orrán sem volt időm a lábamat lógáztatni. Mert akárhogy is vesszük, a heringeket elevenen terelni: mégiscsak új dolog. És mint minden új dolognak, ennek is megvannak a maga nehézségei. Ha száz szeme volna az embernek, az is kevés lenne. Az ember félremegy, elbámészkodik egy kicsit, máris megvan a baj, szétszéled a nyáj. A kár még nem is minden, de pirulhat az ember ország-világ előtt, és ami fő, tönkretelheti ezt a kitűnő és hasznos kezdeményezést.

Tudod, öcsém, hogyan szokott az lenni: ha az első kísérlet balul üt ki, másodsorra már senki sem hisz a dologban, nem is kísérleteznek vele tovább.

De ebből ennyi elég. Lapátot tehát Calais-ba irányítottam, nyugágyat tettem a fedélzetre, és ledőltem. Egyik szemem a heringeken, a másik az újságon. Békén legelészik a nyáj, a pajkos kis halakon ragyog a napfényben a sok apró pikkely.

Estére kelve megérkezik Lapát, és egy matrózt hoz magával.

Nézem, szemre olyan, mint a többi. Nem fiatal, nem is öreg. Termetre, igaz, elég kicsi, de a szeméről látszik, hogy eleven fickó lehet. Ráadásul akkora szakálla van, mint egy kalóznak. Csak a kalózok szakálla - szóbeszéd szerint - inkább vörös, ez meg kifejezetten barna. Művelt ember, nem dohányzik, a ruhája tiszta, négy nyelven beszél: angolul, franciául, németül és oroszul. Lapátra ez tette a legnagyobb hatást. Be kell vallanom, hogy Lapát addigra már majdnem egészen elfelejtette az angol nyelvet. Az új matróz kicsit különös névre hallgatott, Fux volt a neve, de a név megváltoztatható. Az győzött azonban meg teljesen hogy Lapát a fülemhez hajolva így sutyorgott:

- Nem is matróz, hanem valóságos kincs ez a Fux, ez fix! Bekötött szemmel is kiismeri magát a tengerészbibliában.

Minden kétségem szertefoszlott. Hiszen ha valóban ilyen jól ismeri a tengerészbibliát - mi lehet más a tengerészek bibliája, mint a térkép -, következésképpen jó tengerész, következésképp a kormány mellett is megállja a helyét, őrséget és más szolgálatot is el tud látni önállóan.

Végül is beadtam a derekam, felvettem. Beírtam a hajó személyi állományába Fuxot, ismertettem vele a kötelességeit, majd felszólítottam Lapátot, hogy készítsen még egy fekvőhelyet a kabinban. Ezek után kifeszítettük a vitorlákat, és folytattuk utunkat.

És tudod, öcsém, a huszonnegyedik órában fogadtuk fel a matrózt. Calais-ig minden ment, mint a karikacsapás, hátszél vitt bennünket, de most egyszerre úgynevezett „pofaszelet” kaptunk. Máskor az erőnket kímélendő, bevonom a vitorlákat, bereffelek, vagy horgonyt vetek, no de tudod: a heringek. Nekik aztán mindegy, ha esik, ha fúj, mennek előre, mintha mi sem történe. Nem maradhatunk le mögöttük. Kénytelen voltam lavírozni, cikcakkban haladni. Az egész legénységet a fedélzetre füttyentettem. Lapátot a hajóorra ültettem heringet terelni, magam fogtam a kormányt, kinéztem az irányt, és vezényeltem:

- Készülj!

Látom, Fux áll, mint a gyertyaszál, keze zsebre vágva, és érdeklődéssel vizsgálja

a vitorlákat. Erre már egyenesen hozzáfordultam:

- Fux! - kiáltottam oda neki. - Bereffelni!

Megrezsent, riadtan körülnézett, aztán pillanatok alatt berámolt mindent a fedélközbe: a mentőöveket, a tartalék köteleket, a jelzőlámpákat. Megfordulni persze nem sikerült, elszalasztottuk a kellő pillanatot.

- Abbahagyni! - üvöltöm.

Fux erre mindent visszacibál, és kirak a hullámvédő mellé.

No, látom, megjártuk ezzel a matrózzal! Verhetjük a fejünket a falba! Én már csak igazán nyugodt ember vagyok, mégis dühbe gurultam,

- Hé, Fux, az ördögbe is! Miféle matróz maga?

- Mármint én? - hebegi. - Tulajdonképpen nem is vagyok matróz. A barátaim éghajlatváltozást ajánlottak.

- De hiszen Lapát azt mondta nekem - vágtam a szavába -, hogy maga jól ismeri a tengerészbibliát?

- Tökéletesen igaza volt - válaszolja. A tengerészbiblia az én speciális munkaeszközöm: az ördög bibliája. Ez az én kenyérem. Foglalkozásomat tekintve ugyanis hamiskártyás vagyok.

Majd sóbálvánnyá váltam.

Most mondd meg, öcsém, mit csináljak vele?

Kirakjam a partra? Az egy teljes napi időveszteség. A szél erősödik, féltő, hogy vihar támad, és a heringek szétszélednek. Másrészt meg vigyem magammal ezt a hamiskártyást semmi haszon fejében? Nincs értelme. Hiszen Fux nemcsak a vezényszavakat, de még a kötelek nevét sem ismeri! Hirtelen azt sem tudtam, hol a fejem!

Ekkor azonban mentő ötletem támadt! Tudod, öcsém, szabad időmben szívesen kártyázom, ezért éppen volt egy pakli kártya a hajón. Minden egyes kötélrészhez gyorsan egy kártyalapot erősítettem, szélirányba állítottam a vitorlást, és megismételtem az előbbi manővert.

- Forduláshoz készülj! Kioldani a tök ászt, meghúzni a piros alsót, felcsavarni a makk királyt!...

Ha hiszed, ha nem, a fordulás kitűnően sikerült! Fux valóban bekötött szemmel is ismerte a lapokat, olyannyira, hogy más alkalommal vaksötétben még a színeket sem vétette el.

Így aztán továbbmentünk. Lavíroztunk, manővereztünk. A szél egyre erősödött. Nekünk ugyan meg se kottyán egy kis vihar, de ki tudja, nem árt-e a heringeknek? Nem kerget a tatár, az áru nem romlandó, minek kockáztatni? Eldöntöttem, hogy beállunk egy kikötőbe.

VI. FEJEZET

amely félreértéssel kezdődik, és akaratlan fürdőzéssel végződik

A Wight szigetnél jobbra fordítottam a vitorlást. Irány: Southampton, Anglia. A part közelében horgonyt vetettem, Lapátra rábízтам a heringek őrzését, én meg Fuxszal ladikba szálltam, és kiveztem a partra. Csudaszép helyen kötöttünk ki: gondozott, egyenletesre nyírt pázsit, kaviccsal behintett ösvények, itt is, ott is jelzőtáblák:

ARCHIBALD DANDY BIRTOKA TERÜLETÉRE LÉPNI TILOS!

Alighogy kiszálltunk a csónakból, még kettőt se léptünk, frakkos, keménykalapos, fehér nyakkendő urak vettek körül bennünket. A ruhájukról ítélve nem lehetett megállapítani, vajon mister Dandy a családjával, vagy a külügyminiszter a kíséretével, vagy éppen a titkosrendőrség. Közelebb mentünk, köszöntöttük egymást, beszédbe elegyedtünk, hát tudod, öcsém, kiderült, hogy ezek koldusok. Angliában a törvény szigorúan tiltja a közönséges koldulást, de frakkban koldulni - azt szabad. Ha valaki alamizsnát ad - mivel koldusok nincsenek -, hát úgy veszik, mintha egyik gentleman segítséget nyújtana a másiknak.

Szétosztottam közöttük némi aprópénzt, és indulok tovább. Ekkor szembetalálom magam még egyvel. Hórihorgas alak, feszít, mintha karót nyelt volna. Mellém ér, kalapot emel, nagy ceremóniával meghajol. Én persze zsebembe nyúlok, és néhány kopeket a cilinderébe dobok. Erre az köszönet helyett felhorkan, hirtelen elvörösödik, szemére illeszti monokliját, és haragtól fojtott hangon így szól:

- Archibald Dandy esquire. Kihez van szerencsém?
- Linkóci Kristóf tengerészkapitány mutatkozom be én is.
- Örvendek - válaszol. - Védje magát, kapitány!

Mentegetőztem volna, ha lehet, de már késő, a mister a cilinderét a földre tette, ledobta már a frakkját is... Én se hagyhattam magam, levettem a zubbonyt, és védőállásba helyezkedtem.

Fux is jól feltalálta magát. Kinevezte magát bírónak, kicsit távolabb helyezkedett el, és torkaszakadtából vezényelt:

- Szekundánsok! Aut! Gong!

Mister Dandy ugrándozni, fújni kezdett, a két ökle meg úgy járt, mint a motolla. Akárcsak nálunk, mikor a gyerekek vonatosdit játszanak. Rám támadt, kénytelen voltam én is üzembe helyezni az ökleimet.

Nem szoktam szabadjára engedni az ökleimet, de a bokszolás szép sport, nagyszerű erőpróba. Jókora lendületet vettem és... alig sikerült röptében lefékeznem az öklöm. Láttam ugyanis, hogy a testalkatunk különbözősége folytán bárhova célzok, mindig övön alul ütnék. Ez pedig, mint tudod, szabálytalan. A mister meg ellenkezőleg, a sapkám felett veri a levegőt, akár a cséphadaró. Ez megint hiábavaló erőlködés. Az első menet így eredmény nélkül végződött.

Valahogy azonban el kellett döntenem a küzdelmet, és ekkor segítségünkre sietett Fux.

- Parancsoljon, kapitány úr - mondta, és felkínálja a vállát.

Felültem a nyakába. Így már egészen másképp áll a dolog. Most már én is - mondhatni - az ellenfél színvonalán állok, így már szabályszerűen bocsátkozhatom harcba. Fux ugrál alattam, mint valami harci mén. No de látom, ütött a cselekvés órája.

- Gyerünk, Fux - rikkantok.

- Gong! - szakadt ki rekedten a hang Fux torkából. Nem lehetett könnyű dolga a fiúnak.

Újrakezdtük...

Mister Dandy kitűnően verekedett. Hatalmas ütést mért az orrom tövére, szikrát hányt tőle a szemem. Megsarkantúztam Fuxot, beharcba mentem át, és az ellenfélre mértem egy megsemmisítő knock outot.

Mister Dandy egy pillanatra megdermedt, aztán szeme lecsukódott, keze lehanyatlott, és a nagy szál ember összecsuklott, mint a colstok. Fux hozzáugrott, a mellényzsebéből előhúzta az óráját. Hangosan számolta a másodperceket. Körülbelül negyven másodperc elteltével mister Dandy eszmélni kezdett. Megtapogatta az állát meg a pofacsontját, csodálkozva körülnézett, mikor pedig meglátott engem meg Fuxot, hirtelen felugrott, és igazgatni kezdte magán a ruhát.

Még egyszer bemutatkoztam, bocsánatot kértem, és elmondtam, honnan eredt a félreértés. Tudod, öcsém, összebékültünk. Szorongattuk egymás kezét, beszélgettünk, sőt összebarátkoztunk! Mister Dandy megmutatta nekünk a birtokát, a házába invitált, teával kínált. Egy darabig üldögéltünk a kandalló mellett, aztán felkerekedtünk, és elindultunk hozzánk, a Bajra.

Mr. Dandy megszemlélte a vitorlásomat, egészen el volt ragadtatva.

- Ma csütörtök - kezdett az ujján számolni -, holnap péntek, holnapután szombat... Mister Linkóci! - kiáltott fel váratlanul. Magát a gondviselés küldte! Vasárnap országos vitorlásverseny lesz nálunk. Magának győznie kell! Én magam megyek önnel. Mister Baldwint világ csúfjává tesszük!

Igazat szólván, nem értettem meg rögtön, miről is van szó, de Mr. Dandy mindent megmagyarázott részletesen. Megtudtam, hogy van egy szomszédja, bizonyos Mr. Baldwin. Folyton vetélkednek egymással, melyikük az előkelőbb, melyiknek a nyakkendője van szebben megkötve, melyiknek szelel jobban a pipája... De mindez csak másodrendű dolog, a fő a vitorlázás. Mindkettő szenvedélyes vitorlázó, és ha versenyről van szó, hát mindent elkövetnek, csakhogy borsot törhessenek egymás orra alá.

Hát tudod, öcsém, ez a mister Dandy szakértő szemmel nézte meg az én Bajomat, felbecsülte az értékét, és rögtön tisztában volt vele, hogy ilyen hajóval bármilyen erős mezőnyben, bármilyen időjárás mellett biztos a győzelem! Az ám!

Végül is rábeszélte a versenyzésre.

- Rajta! - biztatott. - A verseny érdekes, az ön hajója kitűnő, nemesi szavamra mondom, hogy ön nyeri el a Király-díjat is meg a Nelson admirális-díjat is.

A díjakért ugyan két lépést se tennék, de magának a versenynek a kedvéért miért ne indulnék? A hajó kitűnő, a legénység megbízható, én sem először állok a kormánykerék mellett. Mindenesetre esély van...

Már-már beleegyezésemet adtam, amikor hirtelen eszembe ötlött: a heringek!... Mi legyen velük? Azon nyomban feltártam Mr. Dandy előtt a helyzetet: nem rendelkezhetem tetszés szerint a hajómmal, a heringek miatt kezem-lábam kötve. Mr. Dandy először tanácstalan volt, de aztán megígérte, hogy ezt az akadályt is elhárítja az útból. És képzeld csak, öcsém, valóban elhárította! Még aznap engedélyt kaptam arra, hogy az egész nyájakat beterehessenem a portsmouthi tengernagyi dokkba.

Megkezdtek az előkészületeket: a hajóoldalt bekentük faggyúval, a vitorlaművet feszesre húztuk, és minden felesleges dolgot eltávolítottunk, akárcsak harc előtt. A verseny reggelén pedig Mr. Dandy kijött a hajóra. Fehér zubbonyban feszített, szájában pipát szörcsögtetett. Az esetleges vereségre két láda pezsgőt hozatott a Bajra búfelejtőnek, aztán szemébe nyomta monokliját, rágyújtott, és kiült a hajó farára.

Mint általában a vitorlásversenyeknél, körös-körül árbocok, vitorlák magasodtak, jelzőzászlók lengedeztek, a parton meg nézők álldogáltak. Az izgalom a tetőfokra hágott. Én már csak igazán nyugodt ember vagyok, de még én is ideges lettem. Starthoz állunk. Várjuk a jeladást. Rajta! A vitorlákat kidagasztotta a szél, a vitorlások nekiiramodtak. Minden dicsekvés nélkül mondhatom neked, öcsém, ragyogóan startoltam. Minden vitorlást magam mögött hagytam. Repülök, szelem a hullámokat, már előre érzem a győzelmi mámort.

Majdnem egész idő alatt az élen jártam. Közvetlen a cél előtt azonban nagy butaságot követtünk el, kicsit elszámítottuk magunkat, partközelségbe kanyarodtunk, és szélcsendes zónába kerültünk, leállt a hajó. A vitorlák petyhüdten csüngtek. Nem valami szívderítő látvány ez, belegebedhet az ember, mégsem tud segíteni. Lapát az árbocrudat vakarta, ezzel akarta feltámasztani a szelet, Fux füttyült e célból, de mindez, tudod, csak babona, ostobaság. Én nem hiszek bennük. A *Baj* meg csak állt, csak állt, rendületlenül. Az ellenfelek, Mr. Baldwin hajójával az élen, diadalittasan vágattak előre.

Mister Dandy a tat mögött a mozdulatlan vízre pillantott. Elfacsarodott a szíve. Keserűségében káromkodott egy cifrát, letépte az egyik láda fedelét, elővett egy pezsgőspalackot, durr! - rácsapott az üveg fenekére.

A dugó kirepült az üvegből, mint valami puszkagolyó, a *Baj* pedig érezhető kis lökést kapott tőle.

Én is bűnnek eresztettem ugyan a fejem, de erre felfigyeltem, és levontam belőle a szükséges következtetéseket. Mialatt Mr. Dandy a bánat tengerébe merült, emlékezetembe idéztem azt a régi jó tengerészmondást, hogy aszongya: „Nincs rossz hajó, nincs rossz szél, csak rossz kapitányok vannak.”

Rám ugyan az irigy sem foghatja ezt az utóbbit. Nem dicsekszem, de állítom neked, hogy kapitány vagyok a javából. „Eh, lesz, ami lesz” - gondoltam magamban. Ismertettem a feladatot, kiadtam a parancsot.

Azzal hárman a hajó farához álltunk, és egymás után ütöttük ki a dugókat az üvegekből.

Ekkor már Mr. Dandy is új erőre kapott. Zsebkendőjét húzott elő, és azzal dirigált. És képzeld, vezényszóra még jobban ment az egész.

- Farlövegek, tűz! - rikkantott a mister.

Három parafa dugó egyszerre lövellt ki mennydörgésszerű robajjal, nyomukban sebesült sirályok hullottak alá a tengerbe, ömlött a pezsgő, habzott utánunk a víz. Mr. Dandy a zsebkendővel egyre gyorsabb ütemben integetett, és egyre hangosabban kommandírozott: - Farlövegek, tűz! Tűz!

Mi volt ehhez képest a trafalgari ütközet?!

A *Baj* meg ezenközben a lökhajtás elve alapján haladt előre, egyre gyorsuló ütemben.

Már mögöttünk hagytuk a part menti szélcsendes övezetet, a vitorlák kidagadtak a széltől, a kötélzet megfeszült, mint a húr, és valósággal zengett-bongott.

Mi pedig ismét harcba indultunk az elveszettnek hitt győzelemért, egyik ellenfelünket a másik után hagytuk le. Kiabáltak, izgultak a szurkolók a parton. Már csak Baldwin van egyedül előttünk... Most utolértük... Egy orrhosszal elébe kerültünk... már egy hajótesttel előtte járunk. Ekkor a parton megszólalt a zenekar, tust húzott, Mr. Dandy meg ragyogó ábrázattal vezényelt:

- Farlövegek, üdvölvés! - aztán végignyúlt a fedélzeten, mint egy zsák.

Másnap az egész város egyébről sem beszélt, mint a mi győzelmünkről. Hatasábos címek alatt számoltak be az újságok erről a bámulatos versenyéről. Honnan, honnan se, egyszeriben sok barátunk lett, jöttek sorra gratulálni. Ezzel a

győzelemmel azonban nemcsak barátot, hanem ellenséget is szereztünk magunknak szép számmal.

Mr. Baldwin addig-addig fújta a kígyókövet ellenünk, míg suttogni nem kezdett a város. Elkezdődött az intrikusok pletykahadjárata, amiből a végén igazi botrány kerekedett. Ezt azonban titokban készítették elő, s mi semmit sem gyanítva, nyugodtan elindultunk a díjakat átvenni.

A díjkiosztás rendkívül ünnepélyes keretek között történt. A királyi Yacht Club egész tagsága összegyűlt a régi vámház mérlegtermében.

Angliában különleges megtiszteltetésnek számít, ha a díj nehezebb, mint a díjazott. Engem is felszólítottak, hogy álljak a mérlegre. De már annyi jutalomtárgyat halmoztak fel előttem, hogy elhatároztam, egyszerre méretkezőnk, a vitorlás egész személyzete. Nagyság szerinti sorrendben álltunk fel a mérlegre: Mr. Dandy, Lapát, én meg Fux. Ezalatt a másik serpenyőbe egy egész edényboltot raktak be: aranyköcsögöket, - vázákat, - serlegeket, - poharakat, - kupicákat. Aztán ölszámra hordták bele az érmeket, plaketteket, mindenféle csecsebecsét. És abban a pillanatban, amikor a mérleg két serpenyője egyensúlyba került, megkezdte az ünnepi beszédét a Yacht Club elnöke. Mit mondott, mit se, már nem tudom, de annyi bizonyos, hogy igen meleg szavakkal igen szép gondolatokat fejezett ki: „Vér nélküli győzelem... példa az ifjúság számára...” stb.

Úgy átéreztem a szavait, hogy majd könnyekre fakadtam.

Mielőtt azonban az elnök befejezte volna a beszédét, felállt Mr. Baldwin.

- Van-e tudomása önnek, mylord, arról, hogy a győztes Linkóci kapitány sportegyesületünk íratlan szabályait megsértve, tengerészöltönyben ló hátán bohóckodott? - kérdezte, és közkézre adta a lovas fényképemet közlő norvég újságot.

Mint már említettem, az a felvétel valóban nem illett egy tengerészhez, így hát nem is csodálkoztam, mikor a hallgatóság felzúdulását hallottam. A versenyt azonban megnyertem, a győzteseket pedig nem szokás elmarasztalni. Ebben a szellemben válaszolt az elnök is. A zaj elült. „Na, ezzel végeznünk” gondoltam. De nem. Nem végeztünk... Mert ez a Baldwin megint csak szót kért:

- Van-e tudomása önnek, mylord, arról - folytatta -, hogy nevezett Linkóci kapitány angol gyarmatra irányított heringszállítmányt visz magával, és hogy a nevezett által javallott halszállítási mód érzékeny kárt okoz az őfelségéhez, az angol királyhoz hű hajótulajdonosoknak?

Ez már erősebb adu volt, mint a fénykép. Mert való igaz, hogy Angliában a hagyománynak és a mundérnak egyaránt kijár a köteles tisztelet, de a kereskedelmi érdekek mindennél előbbre valók. Ezért hát egy cseppet sem lepődtem meg azon, hogy a terem most erősebben zajongani kezdett. Már nem lehetett megkülönböztetni az egyes hangokat, közbeszólásokat, de Mr. Baldwint még tovább piszkálta az ördög. Emeltebb hangon folytatta:

- Van-e tudomása önnek, mylord, arról, hogy nevezett heringek, melyek - mint bebizonyosodott - kárt okoznak az angol hajótulajdonosoknak, Archibald Dandy esquire közbenjárására és az ő aktív közreműködésével őfelsége tengernagyi dokkjában tartózkodnak?

Mintha a mennykő csapott volna be a mérlegházba! Kitört a vihar. Egyesek füttyültek, mások tapsoltak, aztán az emberek sorra felugráltak a helyükről, két pártra szakadtak, majd fenyegetően megindultak egymással szemben.

Ekkor már Mr. Dandy sem tudta tovább türtöztetni magát. Leugrott a mérlegről, és hangos csatakiáltással Mr. Baldwinra vetette magát. Megkezdődött a haddelhadd! Nekünk is kijutott volna az ütlegekből, ha az ajándékok meg nem mentenek

bennünket. Mégiscsak hasznukat vettük, ha már megdolgoztunk értük!

Mihelyt Mr. Dandy leugrott, a mérlegnek az a tányérja, amelyen mi álltunk, felemelkedett egészen a mennyezeti szarufáig, és mi onnan felülről, mint valami páholyból szemléltük a dulakodást.

Mondom neked, öcsém, nem is akármilyen csata kerekedett ott helyben. Felhőként gomolygott körös-körül a por, egymás után roppantak össze a kemény angol koponyák, recsegték az antik angol bútorok...

A gentlemanek ugyancsak belemelegedtek, ütötték egymást, ahol érték, a terem teleszórva kivert fogakkal, mandzsettákkal, gallérokkal. A harcosok aztán egymás után dőltek ki a csatasorból. Micsoda látvány volt!

A küzdők sorai azonban egyre ritkultak, lassan elült a harc, mi pedig a tetemhalmazon át lemásztunk, és a kijárat felé indultunk, amikor látjuk, hogy Mr. Baldwin megmozdul, mély lélegzetet vesz és megszólal: - Van-e tudomása... - hörgi bosszúsan.

Ekkor az elnöklő lord is felocsúdik, felkönyököl, megrázza a csengőt, és szelíden így szól:

- Nincs tudomásom, kérem, semmiről sincs tudomásom! - és holtan csuklik össze.

Ismét csend lett. Lábujjhegyen kilopakodtunk a teremből, kint fellélegeztünk, körülnéztünk, aztán uszgyi! Irány a Baj!

Felszedtük a horgonyt, kifeszítettük a vitorlákat, és teljes sebességgel Portsmouthba mentünk, megmenteni a heringnyáját.

Szerencsére még nem ért el a dokkba az események híre. Utat nyitottak nekünk, kiengedték a heringeket, sőt még szerencsés hajózást is kívántak nekünk. Nem siettünk különösképpen, de egy óra elteltével a látóhatáron feltűnt Wight szigete. Elvitorláztunk mellette, összébb tereltük a nyáját, és a fedélzet jobb oldalán állva, merengve néztük, mint enyésznek a ködbe Anglia alacsony partjai...

Én még mindig a friss élmények hatása alatt voltam, Lapát is búsan állt mellettem, mintha a partra vágyódott volna. Egyedül Fux volt elégedett.

Neki ugyanis sikerült a mérlegről elcsennie egy kicsi aranyláncon csüngő horgonyt. Azt nézegette, hogy hány karátos.

De csakhamar vége szakadt Fux jókedvének is.

- Az én szakmában az ilyen csalásért kék cvikkert ütnek az ember szeme alá - mondta minden bevezetés nélkül, aztán a hajófar mögé sercintett, és átnyújtotta nekem a láncot.

- Monoklit - javítottam ki, s ahogy jobban megnéztem a láncot, rögtön kiderítettem Fux elégedetlenségének okát. A lánc legszélső szemén ugyanis jól olvasható írás állt: „Alchemia Bizsugyár.” - Mit akarsz, szép munka, a márka se rossz - válaszoltam, és visszaadtam Fuxnak a láncocskát.

Abban a pillanatban nagyot csattant mögöttem a fővitorla, meg se nyikkanhattam, máris a hajó mögött kapálództam a vízben. Ahogy a víztől vakon rúgkapálok, váratlanul valami kemény tárgyba ütközik a kezem. Kinyitom a szemem, hát látom, hogy előttem egy pár láb van, a láb előtt a Lapát feje, Lapát előtt is egy másik láb, azon túl meg Fux. Fux a láncocskájába kapaszkodik, a lánc meg a Baj korlátjába, amin fennakadt a horgonynál fogva.

El tudod képzelni ezt a helyzetet? A vitorlás teljes sebességgel halad, mi meg mindhárman mellette úszunk a vízben! Elábrándoztunk, nem ügyeltünk a kormányra, a bumrúd átvágódott, és lerepítette a hajóról az egész személyzetet.

Szerencse, hogy itt volt ez a kis lánc. Mit bánjuk most, hogy arany vagy nem arany! Ha ez nem lenne, a vitorlás elszelelt volna nélkülünk, a heringekkel együtt.

Rögtön felmértem a helyzetet, és a lehetőségihez képest hangosan vezényeltem:

- Így tartani, vagy még erősebben!
- Igenis, így tartani! - válaszolt Lapát.
- Igenis, így tartani! - visszhangozta Fux is.

Én pedig szépen, óvatosan haladtam előre, Lapáton át, aztán Fuxon át, majd a láncon át a Bajra. Utánam Lapát, Lapát után Fux...

A fedélzeten újból megnéztem a láncot, és képzeld, öcsém, a szemem-szám elállt a csodálkozástól - egyetlen láncszem se nyílt ki! Jól megcsinálták, mi?

- Tegye el emlékebe, Fux - mondtam, aztán szíverősítőnek kiadtam a legénységnek fejenként egy pohár vodkát, őrszemet állítottam, magam pedig még egy kis ideig a hajókortól mellett maradtam, néztem a távoli látóhatárt, és felidéztem magamban a közelmúlt gyászos eseményeit.

- Ég veled, Anglia, te derék Anglia, te jó, öreg Anglia! - mondtam.

Kis ideig álldogáltam még, elszívtam egy pipadohányt, aztán nyugovóra tértem.

Reggel aztán, alig hajnalodott, őrségváltáskor felkeltett Lapát, és jelentette, hogy a *Baj* már az Atlanti-óceán vizein halad.

VII. FEJEZET

amely a csillagászati meghatározások módszereiről, a hadicselről és a „fáraó” szó kétféle jelentéséről szól

Az Atlanti-óceánon csak egyetlen jelentéktelen kalandunk akadt, amelyről tulajdonképpen beszélni sem érdemes. Az igazság kedvéért azonban ezt is el kell mondanom, ezt sem hallgathatom el.

Tudod, öcsém, hogy a nyílt tengeren, a látható partoktól távol a hajókormányos az égitestek és a kronométer állása szerint határozza meg a hajó útját. Ilyen égitestek a nap, a hold, a csillagok, főleg az állócsillagok. Ezeket útmutatóul maga a természet adta nekünk. A kronométer azonban egészen más dolog. A kronométer több emberi nemzedék kitaró munkájának az eredménye, és mint a neve is mutatja, az idő mérésére szolgál.

Az idő mérése bonyolult dolog. Lám, Nyugaton, Angliában például az akadémikusok még manapság is vitáznak azon, hogy van-e idő, vagy egyáltalán nincs idő, csak nekünk úgy tűnik, mintha lenne. Ha valóban nincs idő, akkor mérni se lehet, meg nincs is miért. Szerintem azonban egészen világos a dolog: ha efféle vitákra jut idő, akkor van idő, sőt több is, mint kellene. Az idő mérését illetően azonban elismerem, hogy az bonyolult dolog. És bizony nem egykönnyen értünk el a tökéletesség kellő fokára.

Az ókorban az időt homokórával meg napórával mérték. Aztán jöttek az ingaórák, ébresztőórák és karórák.

Manapság ébresztőórát nem használnak a hajózásban, mert azt tartják, hogy az ébresztőórák nem pontosak, szerintem azonban ha nincs ló, a számár is jó.

Lám, druzsámnak, Kolumbusz Kristófnak semmilyen órája sem volt, mégis felfedezte Amerikát.

Azt elismerem, hogy a hajókon ingaórát használni bajos, mert az ingaóra csak úgy jár, ha a súlyra még lópatkót, téglát meg vasalót is akasztanak... De ha aztán vihar támad? Isten ments, hogy a közelében légy! Ébresztőórát azonban mért ne lehetne használni?

De ha egyszer nem szokás ébresztőórával hajózni, hát nem szokás! Ezért szereztem be én is egy kitűnő kronométert, mikor felkészültem az útra.

Beszereztem, mondom, és elhelyeztem a hajófülkében. Eddig szükség nem volt rá, mert a partok mentén hajóztunk. Kint a nyílt tengeren azonban akarva, nem akarva használatba kellett venni. Lemegyek a hajófülkébe, előveszem a kronométeremet, hát uramfia, mit látok?! Tisztára megbolondult ez a szerszám: mikor a nap felkel, ez deket mutat, mikor a nap delelőn áll, ez hat órát mutat...! Mint mondtam, ugye, kitűnő kronométer volt és szelíd, akár a kezes bárány, de mivel felügyelet nélkül hagytam, üthettem, csavarhattam, semmit sem használt.

Hű, betyáros helyzet! Megyünk, megyünk, és nem tudjuk, hova, merre. Így aztán egykettőre eltévedhetünk.

De mint a közmondás is tartja: „Ahol legnagyobb a szükség, ott legközelebb a segítség.” Onnan jött a segítség, ahonnan nem is vártam.

Mikor Angliában jártunk, jól teleraktuk éléskamránkat. Vásároltunk szárított élelmiszereket, konzerveket, élő állatokat. Többek között volt egy ketrecre való greenwichi kakasunk.

Igen. Persze, az úton megettük majdnem mindet. Csupán két kis kakas maradt meg belőlük, egy fekete meg egy fehér.

Amint állok a hajó fedélzetén a magassági szögmérővel a kezemben, és

tűnődöm, hogyan végezzek csillagászati megfigyelést kronométer nélkül, egyszerre csak hallom:

- Kukurikú-ú-úú - rikoltja párban a két kis kakas. Abban a pillanatban elvégeztem a megfigyelést, hogy mi módon, ezek után már nem nehéz kitalálni. Ha egyszer a greenwichi kakasok kukorékolnak, ez azt jelenti, hogy Greenwichben hajnalodik, felkelt a nap. És már meg is van a pontos greenwichi idő. Ha pedig tudjuk a pontos időt, a hajó helyét nem nehéz megállapítani. Az ám!

De biztos, ami biztos, ellenőriztem a kakasokat. Éjszaka a magassági szögmérővel a kezemben ismét kimentem a fedélzetre, hát pontosan a greenwichi idő szerint éjfélkor a kis kakasok megint megszólaltak párban:

- Kukurikú-ú-ú!

Lehetett volna tovább hajózni a kakaskukorékolás szerint is, én azonban még egy másik módszert is találtam.

Még hozzá kitűnő módszert! Gondolkozom rajta, ne írjak-e szabad időmben doktori disszertációt erről a témáról. Sokat veszítene vele a tudomány, ha nem tenném meg.

Dióhéjban a következő az én módszerem: vesz az ember egy órát, ami éppen a keze ügyébe akad, faliórát, toronyórát vagy éppen játékorát, édes mindegy. A fontos csak az, hogy számlapja és mutatója legyen az órának. Az sem okvetlenül fontos, hogy a mutatók járjanak, sőt! Éppen az kell, hogy ne járjanak. Álljanak csak szépen. Tegyük fel, hogy az óra tizenkettőt mutat, mint a kronométerem. Kitűnő! A nap nagy részében persze az ilyen órát használni nem lehet, de nem is kell, az csak felesleges fényűzés, azonban egy teljes nap alatt kétszer - délben és éjfélkor - egészen pontosan megmutatja az időt. Csak éppen délben vagy éjfélkor nem szabad elszalasztani azt a pillanatot, amikor meg kell nézni, ez azonban már a megfigyelő személyes adottságaitól függ.

Ily módon kezes bárány lett megint az én megvadult kronométerem. Legfőbb ideje volt!

Élelmiszerkészletünk egészen kifogyott, a konzerveket sorra mind megettük, s már nem azon főtt a fejünk, hogy miként határozzuk meg a hajó helyét és útirányát, hanem azon, hogy mit főzzünk vacsorára.

Ebből újabb probléma adódott. Melyik kakast dobjuk először fazékba? Merthogy igencsak összeszoktak. Ha a feketét főzzük meg előbb, a fehér búsul utána, ha a fehérret kopasztjuk meg előbb, a fekete búslakodik.

Törtem, egyre törtem a fejem a probléma megoldásán, de sehogy sem találtam a megoldást. No, gondolom, több szem többet lát, bizottságot alakítottam, tagjai voltak: Fux és én.

Sokoldalúan megvilágítottuk a kérdést, de eredményre megint csak nem jutottunk. Így aztán sehogy sem tudtunk építő jellegű határozatot hozni. Ki kellett bővíteni a bizottságot. Beválasztottuk Lapátot. Kitűztük a gyűlés idejét. Én kifejtettem a dolog lényegét, ismertettem az egybegyűltekkel a történelmi hátteret, mint mondják, felvettem a kérdést. És nemhiába! Lapát meglepő éleslátásról és találékonyságról tett tanúbizonyságot, rögtön fején találta a szöveget.

Egypercnyi gondolkodás, ingadozás és habozás nélkül, egyenesen így szólt:

- Vágja el a fekete kakas nyakát.

- Már megbocsásson - vetem ellen -, de a fehér búslakodni fog utána!

- Ördög vigye, hadd búslakodjék! - legyintett Lapát. - Mi közünk hozzá?

El kellett ismerni, hogy igaza van. Így is tettünk. S Lapát nem tévedett. A kis kakas húsa kitűnő volt, puha, szaftos - mind a tíz ujjunkat megnyaltuk utána. Mellesleg a másik se volt rosszabb...

Lassacskán, szerencsésen megkerültük Bretagne-t, és behajóztunk a Vizcayai-öbölbe.

A Vizcayai-öböl hírhedt az ott dúló viharokról. És joggal.

Bevallom, citeráztam egy kicsit áthaladtunkban, de ezúttal szerencsésen megúsztuk, vihar nélkül. Olyan sima volt a víz, mint a tükör. Az út továbbra is eseménytelen volt, míg csak el nem értük Gibraltárt. Ott azután jó kis csetepatéba kerültünk. Megyünk szépen, nyugodtan, terelgetjük a heringeket, és gyönyörködünk a vadregényes partvidékben. Az angol erődből - mint szokás - lekiabáltak nekünk:

- *What ship?* Miféle hajó?

- A *Baj* nevű vitorlás, Linkóci kapitány.

Továbbhaladtunk. A Földközi-tenger bejárájánál azonban elkezdődött a tánc. Valami dörrént, füttyült. Látom, a vitorlán félméteres lyuk keletkezett, tüzéségi tűz lángolt fel körös-körül, a lövedékek nyomában vízoszlopok szökkenek az égnek, jobbra pedig egy hajóraj egyenesen felénk tart.

No, én mindjárt tudtam, miféleképp: ismeretlen nemzetiségű kalózkodok.

Csak ne mosolyogj, öcsém! Miért, azt hiszed talán, hogy csak a régi regényekben vannak kalózkodok? Tévedsz, kis-öcsém! Manapság is éppen elég kalóz van a világon. A régi és a mostani kalózkodok között mindössze az a különbség, hogy a kétszáz év előttiak saját zászlójuk alatt kalózkodtak, a mostaniak ellenben a kalózzászlót szépen összehajtogatva a ládafiába rakják, de annál nagyobb előszeretettel alkalmazzák a kalózfogásokat.

Szóval látom, kutyaszorítóba kerültünk. Harcba bocsátkozni nem tudunk. A hadi taktika oly esetben, ha túlerővel állunk szemben, a visszavonulást javallja.

De hova vonuljunk vissza? A szél gyenge, a vitorla lyukas, csak fele erővel dolgozik.

Egy dolog menthet csak meg bennünket: a hadicsel.

- Gyűjtsanak rá, fiúk! - kurjantottam vidáman, és feléjük nyújtottam a dohány zacskómat.

Az én hajóm legénysége nem dohányzik, de ott, abban a feszült helyzetben senki sem mert ellenkezni. Lapát meg Fux újságpapírból dorongnyi cigarettákat csavartak, és elkezdtek füstölni, mint egy gyárkémény.

Én is rágyújtottam a pipámra. Nem telt bele három perc, valóságos füstfelhő takart el bennünket az ellenfél szeme elől.

Jól kifundáltam, mi? De ez még nem minden!

Ez, öcsém, még csak a kezdet.

Füstfelhőbe burkolóztunk, ez eddig rendben volna. De mi lesz, ha a füstfelhőt elfújja a szél? Gondolkodtam és határoztam.

- Vitorlákat bevonni! Legénység, le a kajütökbe! - rendelkeztem.

Kétszer sem mondatták maguknak, már hordták is az irhájukat lefelé. A hajófülke nyílását sebtében elzárták, úgy-ahogy tömítették a réseket. Én pedig, összeválogattam a legsúlyosabb darabokat a hajóról, bálába kötöttem, és csigán felhúztam az árbocrúd végébe. A súlypont így áthelyeződött az árbocrúd tetejére, a nagy súly félrebillentette, majd fenekestül felfordította a Bajt. Én persze belepottyantam a vízbe, de rögtön kimásztam, a kiálló hajófenékre ültem és vártam. Addigra már a szél elfújta a füstfelhőt, és tisztán lehetett látni az alig száz ölre levő ellenséges hajórajt.

Elérkezett a döntő pillanat. A kocka el van vetve! A hajótöke fölött periszkópnak kidugtam a pipámat, és félszemmel kilestem mögüle. Hát látom, hogy a vezérhajón észrevettek bennünket, és fényjelekkel - még csak nem is rejtjelezve - ezt a szöveget közlik a többi hajóra:

„Az ellenséget jól irányzott ösztűzzel megsemmisítettük. Parancs: irány vissza a kiindulópontra, mert hajórajunk körzetében rendkívül modern konstrukciójú tengeralattjáró konvojt fedeztünk fel. Don Canaglio tengernagy.”

A jelzés vétele után a kalózhajók egyszerre szétszaladtak, mint a csibék a héja elől. Nem is csoda, hiszen a *Baj* még ebben a természetellenes helyzetben is fenyegetően impozáns jelenség volt.

No, ekkor én a víz alá buktam, leemeltem a súlyt az árbocrúdról, mire a *Baj* fordult egyet a tengelye körül, és visszaállt eredeti helyzetébe. Lapát és Fux kimásztak a kajütből.

- No, mi van? - kérdezték.

- Semmi különös - válaszoltam. - Láthatják.

Persze, látni már nem sokat lehetett, ha csak a látóhatár peremén alig észrevehető füstfoslányt nem. Szemem elé vettem a távcsövet. Még utánuk néztem, aztán lementem átöltözni.

Ezek után kijavítottuk a vitorlákat, helyrehoztuk, kitakarítottuk a hajót, és hozzáláttunk a munkához. Ráncba szedtük a heringeket. Éppen ideje volt! Mialatt a lövöldözés, csetepaté tartott, némelyik hering kellő öntudat híján elszéledt a nyájból, ismeretlen irányban eltávozott. Másrészt kényyszerű tétlenségünket kihasználva, annyi idegen elem csatlakozott hozzánk, hogy nem győztem álmélni. Volt ott makréla, szardella, ajóka, maróka. „No, így könnyen felsülhetek a vállalkozásommal!” - gondoltam. Mert ki fog ezentúl megbízni még ilyen feladattal, ha az átvett elsőrendű holland heringek helyett harmadrendű keveréket adok át a vevőnek? Tiszta búza helyett ocsút... No, megtáncoltattam egy kicsit a halak hátán a husángot, dolgoztam egy-két órácskát, bele is fájdult a karom, de végül sikerült elzavarnom az egész idegen kompániát. Megszilárdítottam a fegyelmet a gondjaimra bízott nyájban, aztán toronyiránt Egyiptomnak tartottam, a rendeltetési kikötőbe. Az ám!

No, mentünk, mentünk. Ezúttal semmi különösebb esemény nem történt, és két nap múlva szerencsésen megérkeztünk Alexandriába. Horgonyt vetettünk, értesítettük a kereskedelmi ügynököt, magunk pedig kényelmesen elhelyezkedtünk a fedélzeten. Pihentünk, nézelődtünk, beszélgettünk a látnivalókról.

Az idő kellemesen telt.

Végre megérkezett az ügynök. Ellenőrizte az iratokat, megjelölt számunkra a kikötőben egy helyet, és kezdte átvenni az árut. A szokáshoz híven, számlálva adtuk le a halakat, s mikor összeadtuk a számokat, a szívverésem is majd elállt. Képzeld, öcsém, a nyájnak majdnem a fele útközben odalett!

Véletlenül maradtak el vagy elkószáltak, avagy tán szántszándékkal elszöktek? - fel nem foghatom. A tény azonban tény: a fele nyáj volt, nincs. Hú, az áldóját!

Persze, vitázhattam, mosakodhattam volna, hivatkozhattam volna előre nem látott körülményekre, de ez nem méltó hozzám, azután meg nem is meggyőző. Szóval igen elkeseredtem, elcsüggedtem, de hirtelen kitűnő ötletem támadt.

- Már megbocsásson, uram - így én -, de hol van az megírva, hogy ilyen árut, mint a hal, darabszámba kell átadni? Kérem, tegye mérlegre az árut, és azután reklamáljon.

Az ügynök látta, hogy nem estem a fejem lágyára, megmérte a halszállítmányt, és képzeld, öcsém, jelentős súlytöbblet mutatkozott! Csodálkozol talán? Gondolkozz csak, vizsgálj meg a körülményeket, és belátod, nem is lehetett másként: kényelmes utazás, kitűnő koszt, éghajlatváltozás, tengeri fürdőzés... Mindez erősíti a szervezetet. Érthető hát, hogy a heringek is feljavultak, meghíztak, elhásjasodtak.

Ily módon a kísérletem ragyogóan sikerült, és az elszámolást bevégezvén elhatároztam, hogy ennek örömére pihenünk. Kiszellőztetjük a fejünket a parton, és

megtekintjük a helyi nevezetességeket.

Elindultunk az ország szíve, a sivatag felé. Ott a sivatagban trolibusz jár, de - gondoltam - trolibuszon otthon is utazhatunk, ezért nem kell Egyiptomba jönnünk. Elhatároztuk hát, hogy kipróbáljuk a helyi közlekedési eszközöket. Én kétpúpú tevére ültem, Lapát egypúpúra, Fux pedig egy girhes szamár hátán helyezkedett el. Festői csoportot alkottunk.

Így, mint valami karaván, elindultunk Kairóba. Kairó, az igen! Az már igazi Egyiptom, minden talpalatnyi helyen a távoli ókor leheletét érezte az ember! Nem is lehetett másként. Mi minden van ott: Szahara, beduinok, datolya pálmák és ami a legfőbb: a fáraók sírjai, a szfinxek és a hajdani idők egyéb emlékei. Első dolgunk volt, hogy megnézzük a piramisokat. Lefizettük a taksát, megkaptuk érte a belépőjegyet, kipányváztuk az állatokat, és bementünk.

Földalatti folyosókon haladtunk keresztül. Ott, tudod, öcsém, ötezer év óta érintetlenül áll minden. A környezet csodálatos: tisztaság, villanyvilágítás, minden keresztfolyosónál cipőtisztító, minden sarokban fagylaltos bódé... egyszóval, nem éltek rosszul e megboldogultak.

No, elolvastuk a hieroglifákat, megnéztük az arany-szarkofágot meg a múmiát, aztán elindultunk visszafelé. Kiérünk, látjuk ám, hogy Fux elmaradt. Várunk, várunk, csak nem jön. Már éppen keresésére akartunk sietni, mikor látjuk: ott szalad, szemben velünk, igencsak fogja a fél arcát. Látom, kékre-zöldre dagadt a képe.

- Ki tette ezt magával, Fux? - kérdem.

- El akartam vinni emlékebe egy kis múmiát, aztán a fáraó így elbánt velem.

- Elment az esze, Fux? - mondom. - Hiszen a fáraó halott!

- Még hogy halott! Maga az eleven ördög, ráadásul nem is egy, hanem egész szakasz ilyen fáraó van ott! Ott jönnek, la! Fussunk!

Abban a pillanatban megláttam egy szakasz rendőrt. „Fáraók” - teljes életnagyságban, sisakban, botokkal.

VIII. FEJEZET

amelyben Fux elveszi méltó büntetését, aztán számlálja a krokodilokat, és végül bebizonyítja, hogy az agronómia terén rendkívüli képességekkel rendelkezik

Mikor visszatértünk a hajóra, elővettem Fuxot.

- Hogy máskor ilyesmi meg ne történjék, semmiféle „emléket” ezentúl! Megértette?

Fux esküdözött égre-földre, hogy ezentúl óvatos lesz. A kék folt lassan eltűnt az arcáról, mi pedig útnak indultunk a Níluson felfelé.

Megyünk. Most egy szót sem szólhattunk: amit láttunk, Afrika az, a javából. Bárhová néz az ember, lótuszok, papiruszok, a parton félénk antilopok sétálgatnak, nagy ritkán egy-egy oroszlán is arra jár. A vízben vízilovak prüszkölnek, amott meg lusta teknősbékák sütkeznek a napon... Mintha csak az állatkertben lennénk.

Lapát meg Fux, mint valami vásott kölykök, azzal szórakoztak, hogy botokkal piszkálták a krokodilokat, én azonban a kapitány teljes komolyságával vezetem a hajót, lavíroztam, és latolgattam, melyik falucskában kössek ki.

Ne gondold öcsém, hogy ezt a nílusi kirándulást csupán kedvtelésből tettük. Első úttervem ez volt: Atlanti-óceán, Panama-csatorna, Csendes-óceán. A heringek miatt azonban meg kellett változtatnom a tervet, el kellett térni az útiránytól, így most nehéz út állt előttünk: az Indiai-óceán. Az óceánokon azonban, mint tudod, se csemegebolt, se közért nincs. Ha kimerülnek a tartalékok, bizony, felkopik az ember álla... Így aztán én, az előrelátó és takarékos ember, vállaltam ezt a nehéz utat, hogy az expedíciót jól és olcsón ellássam élelmiszerrel. Az ám!

Végül is megpillantottam egy kisebbfajta települést.

A falucska tisztának, az emberek barátságosnak látszottak. A vitorlást a parthoz vezetem, kikötöttem, és az egész legényeggel együtt kimentem a piacra.

A helyi lakosság igen szívesen fogadott bennünket. A piaci árak sem voltak túlságosan magasak, úgyhogy mindent bevásároltunk, ami kellett: vettünk egypár sózott elefántormányt, egy láda strucctojást, datolyát, szágót, fahéjat, szegfűszeget és egyéb fűszereket. Mindezt felraktuk a vitorlásra, felhúztam a zászlót, már útra készen álltunk, amikor Lapát jelentette, hogy Fux megint csak lemaradt.

Már-már elhatároztam, hogy itt hagyom, elindulok nélküle, de meggondoltam magam, megsajnáltam szegényt. Mégiscsak rendes fickó. Egy kicsit ragadós ugyan a keze, de egyébként törekvő, derék fiú. Aztán itt, Egyiptomban a nép hiszékeny, Fux lépten-nyomon kísértésnek lenne kitéve, nincs, aki vigyázzon rá. Megtéved szegény, enged a csábításnak... Szóval elindultam, hogy megkeressem. Megyek, hát látom, hogy a falu szélén egész tömeg áll, nevetés, jajveszékelés hallatszik onnan. Mi lehet ott? Szólítom Lapátot, meggyorsítom lépteimet, szaladok, hát uramfia, mit látok?!" Az én Fuxom van ott, siralmas állapotban, összegömbölyödve ül, fejét a homokba dugja, s a kalapjával takarózik. Fölötte meg ott áll egy strucc. Csipkedi Fux puhábbik fertályát, és rugdossa, mint valami futball-labdát. Körös-körül részvétlen nézők figyelik a jelenetet, tapsolnak, akár a cirkuszban, biztatják egyre a madarat, kacagnak, kiabálnak...

En, tudod, öcsém, rámordultam a struccra. Ijedtében a strucc fenekére ült, és azon nyomban a homokba dugta az is a fejét. Ott ültek Fuxszal szépen egymás mellett.

Akkor galléron ragadtam Fuxot, felemeltem, kiráztam belőle a homokot, talpra állítottam, és részvéttel kikérdeztem a különös jelenet oka felől. Hát, mit gondolsz, mi sült ki? Nem hallgatott a fiú a jó szóra, megint bűnbe esett. Látta, hogy ott sétál

szabadon egy struccmadár, addig piszkálta Fuxot az ördög, míg odalopózott a madár háta mögé, és kihúzott a farkából egy strucc tollat, „emlékbe” A strucc erre - bár egyébként békés, félnék madár - dühbe gurult.

Fux megmutatta nekem a strucc tollat is. Azonnal vissza akartam adni a struccnak, a jogos tulajdonosnak, de meggondoltam magam. Először is, a struccnak majd nő helyette másik tolla, másrészt meg a strucc maga elégtételt vett, jókora darabot kicsípett a Fux nadrágjából. Így hát kvittek voltak.

No, megtárgyaltuk az esetet, nevtünk a végén, aztán elköszöntünk a helyi lakosságtól, visszamentünk a hajóra, vitorlát bontottunk, és elindultunk visszafelé a Níluson. Szép csendesen lecsurogtunk a tengerig, aztán a part mentén keletnek fordultunk. Innen az utunk a Szezei-csatornán át a Vörös-tengerre vezetett.

Reggel volt, mikor befordultunk a Szezei-csatornába. Ott általában révkalauzok vezetnek a hajókat, de mivel én tapasztalt ember vagyok - nem először járok a Szezei-csatornán, minden követ ismerek -, elhatároztam, hogy nem dobom ki hiába a pénzt, átmegegyek révkalauz nélkül. Elindultunk. Fux a hajó orrán áll, ő az „elővigyázó”, magam a kormányt tartom, Lapát pedig szabadnapos, a hajókonyhán készíti a reggelit. Lapát különben valóságos ínyesmester. Olyan fogásokat rittyent össze, hogy hiába van jóllakva az ember, mint a duda, mégsem tud ellenállni, leül és eszik. Ez esetben is reggel Lapát kötenyt kötött maga elé, felgyűrte az inge ujját, s a konyhán jól bedurrantott... Bepillantok hozzá, mi jutott az eszébe, úgymint gutaütést kap az ember a melegtől, ő meg úgy tüzel, hogy a konyha valóságos olvasztókemence, maga az égő pokol. Lobog a láng, sisteregnek a serpenyők, pirosodik a pecsenye, s ami a fő - árad az illat. Készülnek Lapát remekművei: a mártások, szaftok. Olyan illat terjeng a Szezei-csatorna fölött, hogy még a vadállatok is mindenfelől a partra gyűlnek; ha már meg nem kóstolhatják ezt az ételt, legalább az illatát érezzék. Állnak a parton, bámulnak ránk, mint borjú az új kapura, és nyalogatják a szájuk szélét. Ez aztán nagyszerű, egy csapásra két legyet ütünk: először is folytatjuk utunkat, másodsor közvetlen közlelről tanulmányozhatjuk Afrika állatvilágát. És micsoda gazdag állatvilágot! Arábiából tigrisek, vaddisznók, varánuszok, Afrikából meg oroszlánok, elefántok, orrszarvúak kíváncsiskodnak ide, de egy zsiráf is kijött a sivatagból a partra, szaglász felénk, szemmel láthatóan gyönyörködik a hajónkban. Nem tudom, milyen gondolatai támadhattak, de a jelek után ítélve nyilván úszó büfének nézte a vitorlásunkat. Nyújtja felénk a nyakát, mint valami emelődaru, jön utánunk a parton, csorog a nyála.

Lapát éppen befejezte a főzést, megterítette az asztalt három személyre. Mint illik, tányérok, villákat, tiszta abroszt tett az asztalra. Éppen indulna ki a konyhából tállal a kezében, amikor képzeld öcsém, az ördögadta kérődzőjét elfogta a torkosság, s egyenesen neki a tálnak! Lapát kiabál rá, káromkodik, mint a jégeső, de a zsiráf nevetlen jószág, a meggyőző érvek nem hatnak rá, s mintha legjobb rendjén menne minden, nyújtogatja a nyakát a tál felé, kivillantja a fogát, és már előre nyalogatja a szája szélét. Védekezni nem lehet ellene, nincs hova fordulni, a csatorna szűk, a parton meg nem lehet hajózni. Testi fenytést alkalmazni igen kockázatos, mert ehhez el kellene engednem a kormánykereket éppen a legkritikusabb terepszakaszon. Fux használhatatlan, annyira belemerült az állatvilág tanulmányozásába, hogy se lát, se hall, Lapát keze foglalt... egy mentsvárunk lehet... a visszavonulás.

- Lapát, visszavonulni! - rendelkeztem.

- Igenis, visszavonulni! - válaszolt Lapát, és a lépcsőn hátrálni kezdett a hajófülke felé.

De a zsiráfnak, tudod, micsoda hosszú nyaka van! Most még nyújtott rajta egyet,

és követte Lapátot a kajütbe is.

Lapát már a legtávolabbi sarokba húzódott, de a zsiráf ott is nyomon követi.

Látom, ennek már fele se tréfa: reggeli nélkül maradunk. Lesz, ami lesz, egy pillanatra elengedtem a kormánykereket, rácsaptam az ajtót a zsiráf nyakára. Ez minden ékes beszédnél jobban hatott! A zsiráf megvetette a parton a négy lábát, kirántotta a nyakát az ajtóhasadékból, és egész magasságában kiegyenesedett. Nyilvánvalóan megsértődött a barom, mert körülnézett, nyerített egyet, aztán felfalta a szélzsákot.

Nem nagy kár, szélzsákom még volt tartalékban, s ami a fő: a reggelit mégis sikerült megmenteni, akárhogy is vesszük. És végeredményben, ha jól meggondoljuk, a zsiráfnak sincs oka a haragra. Igaz, kipenderítettük, mint valami hívatlan vendéget, de nem maradt éhesen. Ezek a sivatagi állatok éhükben még a követ is felfalják, úgyhogy a szélzsák a zsiráfnak valóságos csemege.

Megvitattuk ezt a tanulságos esetet, farkasétvággal megreggeliztünk, azután továbbmentünk.

Éjszakára elértük Szuezt, de szélcsendes zónába kerültünk, és vagy két napig ott rostokoltunk. Ezt csak mellékesen jegyeztem meg. Kipihentük magunkat, kijavítottuk a vitorlázatot, feszesre húztuk a kötélzetet, nagytakarítást végeztünk. Reggel aztán jött egy kis szél, felvontuk a vitorlákat, és nekivágtunk a Vörös-tengernek.

Oldalszéllel mentünk, de aztán a szellőből orkán lett, ami alaposan megcibált bennünket. Számum jött a Szahara felől. Forró volt, mint a tűz, égető hőséget, erős hullámozást hozott. Fux nem bírta erővel, tengeribetegséget kapott. Egy darabig csak tartotta magát, igyekezett titkolni, de aztán hirtelen erőt vett rajta a baj. Az ágyig sem tudott elvándorolni, elnyúlt ott helyben, a fedélzeten. Feküdt az elemózsiás ládán, nyögött keservesen, és legyezte magát a strucctollal. Sajnáltam szegény fickót, de segíteni nem tudtam rajta. A tengeribetegség veszélytelen, de ez ideig gyógyíthatatlan betegség.

Egyébként minden a legnagyobb rendben ment. A számum éppen kapóra jött, valósággal repítette előre a Bajt. Egyik mérföldet a másik után hagytuk magunk mögött. Helymeghatározást végeztem, a hajót hegyes irányba, Lapátot a kormánykerék mellé állítottam, magam pedig lementem a hajófülkébe egyet szundítani. A magamfajta testes embernek jobb, ha a forró égöv alatt éjszakai szolgálatot teljesít, Lapát azonban állhat nappal is őrégben, nem olvad el.

No, úgy estefelé aztán a hőség érezhetően csökkent, első tisztem, Lapát nyugovóra tért, én meg a kormánykerékhez álltam, vezettem a hajót.

Ezen a tájon az éjszaka csodálatosan szép. Fölöttünk, mint valami láncon függő lámpa, himbálódzik a hold, a tenger titokzatos kék fénnel ég. Akár a mesében. Álldogál az ember egy-két órácskát, közben mindenféle ostobaság megfordul a fejében: repülő szőnyegek, sárkányok, kísértetek. Nagyban álmodozom, mikor egyszer csak hallom, Fux motyog valamit a foga között. Hegyezem a fülem... Ohó, ez már nem is tengeribetegség, alighanem trópusi láz lesz! Hallom, amint a boldogtalan lázálmában suttog:

- Kapitány úr, krokodil... Még egy krokodil... Még egy

No, rögzítettem a kormánykereket, lementem a hajófülkébe, a házi patikából egy adag kinint vettem elő, és visszamentem a fedélzetre. Hát látom, a szerencsétlen Fux állapota egyre rosszabbodik.

- Huszonhét krokodil, huszonnyolc krokodil, harminc krokodil... - számlál fáradhatatlanul.

- Elég lesz már, Fux, a krokodilokból! Inkább nyelje csak ezt le gyorsan -

mondom.

Már éppen lépnék, amikor a lábam alá keveredik valami ronda féreg. Visszahökölök, a lábam megcsusszan, zsupsz!

Elvágódom. Ekkor meg az ujjamba harap bele valami dög. No, erre már én is megijedtem, ordítani kezdtem, ahogy a torkomon kifért. A lármára Lapát kiszalad, de amint a fedélzetre ér, hallom, ő is ordít.

Fux meg, mint a verkli hajtogatja tovább a magáét:

- Negyvenöt krokodil... ötven krokodil... ötvenöt krokodil...

Nem csoda, ha, elveszíti a fejét az ember egy ilyen elvarázsolt kastélyban. Én azonban hamar összeszedtem magam, feltápászkodtam, gyufát gyújtottam - és mit láttam? A fedélzet hemzsegett a krokodiloktól. Krokodilfiókák voltak, igaz, éppen hogy kibújtak a tojásból, s mint ilyenek, ártalmatlanok is, de akárhogy is vesszük, nem simogatni való kiscicák. Nem sokat teketóriáztam velük, elő a nyírfa seprút, vissza velük, ahonnan jöttek, a vízbe!

A fedélzetet úgy-ahogy megtisztítottam tőlük. De fúrta az oldalamat a kíváncsiság, honnan jött ez a krokodilinvázió. Hát látom, hogy a krokodilfiókák a láda hasadékán másznak ki. Egyszerre megértettem mindent: abban a Nilus menti faluban tévedésből - vagy szándékosan - strucctojás helyett krokodiltojást adtak nekünk. Itt meg nagy volt a meleg, ráadásul Fux a lábára feküdt, kiköltötte őket, s egyre-másra másztak elő a ládából a fiókák.

A rendkívüli esemény okát feltárva, könnyűszerrel elbántam az okozattal is. Ki sem kellett nyitni a ládát, csupán egy deszkát tettem hídnak a láda hasadékához, és azon, mint valami futószalagon, egymás után sétáltak a krokodilok a tengerbe, míg csak Adenbe nem értünk. Adenben felnyitottuk a ládát, s láttuk, hogy csak tojáshéjak maradtak benne. Az ám!

A krokodilok eltávolítása és a hajó rendjének helyreállítása után némileg megnyugodtam. Korán, mert a sors újabb megpróbáltatásokat készített elő számomra.

Eritrea partjai mellett hajóztunk. Lapát a hajófülkében, Fux még a fedélzeten húzta a lóbórt. Az orkán elült, a természet, a tenger nyugalmat lehelt. Egyszer csak, közvetlen napfelkelte előtt, a tenger felől kétségbeesett ordítás hallatszik.

- Mindenki a fedélzetre! Ember a tengerben! - kiáltottam. Azzal a kormányt oldalra csaptam, orrfordulás!

A legénység egy szempillantás alatt elvégezte a szükséges tennivalókat: mentőeszközök mentőövek, gömbök, kötelek repültek a tengerbe... s már húzzák is fel a hajó oldalán a hajótöröttet.

Látom, a szerencsétlen egy altiszt, nedves állapotban.

- Calandro Banditto olasz őrmester, szolgálatára!

- Ugyan már, miféle szolgálatról beszél! - legyintek. - Inkább azt mondja meg, kedves öcsém, mi történt. Mesélje el, hogy s mint került a tengerbe, és mit tegyek magával.

- Sétálgattam a parton, és a szél belefúj a vízbe. Kérem önt, kapitány, tegyen partra bárhol olasz területen.

- Hú, barátocskám! - mondom. - Magát ugyancsak messze röpítette az a szél! Hol van ide Olaszország? ...

- Mindenütt - szakított félbe az őrmester. - Olaszország itt - jobbra mutat -, Olaszország ott - balra mutat. - Az egész világ Olaszország!

Emlékezetembe kell idéznem, öcsém, hogy amikor ez történt, az ilyen Calandro Banditto-féle kalandorok és banditák kezükbe akarták kaparintani az egész világot. Láttam, hogy az én őrmesterem a pohár fenekére nézett, nem vitatkoztam hát vele.

Gondoltam: lerázom én a nyakamról mihamar ezt a mákvirágot, aztán végeztünk.

- Jó rendben van - mondtam. - Ha Olaszország, legyen Olaszország. De nem mondaná meg pontosabban, hol tegyem partra? Itt vagy ott?

- Ott, azoknál a szikláknál, legyen szíves - mondta.

Mit sem sejtve kikötöttem azon a sziklás parton, ahova mutatott, leengedtem a hajóhidat. Erre az én őrmesterem megint csak szalutál.

- Hálás köszönet önnek, kapitány úr! De most szíveskedjék velem együtt elhagyni a hajót

- Jó, jó barátcskám, szép a vendégszeretet, de sem időm, sem kedvem nincs most elkísérni magát. Menjen csak egyedül, isten hírével...

- Szóval így állunk! - mondja, azzal füttyent egyet, mire a sziklák mögül egy csapat marcona katona ront elő. Csitt-csatt - s már bilincsbe van verve a hajó egész személyi állománya, köztük én is.

Megmarkolnak bennünket, és egy szakadékoktól szabdalt vidékre vezetnek. Meredek szikla, kopár hegyek körös- körül, sehol egy fűszál... Mikor a táborba értünk, kísérőink bementek az ezredeshez jelentést tenni. Állunk, várunk türelmesen.

Végre kijön az ezredes. Áll, néz. Kezében tányér, falja belőle a makarónit.

- Ühüm - szólalt meg végül -, betörtetek olasz földre! Minden világos: a hajót elkobozni, a legénységet mezei munkára vinni, a további tennivalók felől pedig meg kell kérdezni Rómát.

Így aztán munkára hajtottak bennünket. Egész álló nap robotoltunk, istentelenül megéheztünk. Még jó, hogy Fux oda tudott lopakodni az öszvérhez, és elcsent az abrakos tarisznyából egy marék árpát. Ennyi volt az egész napi eledelünk.

Késő este azonban odajön hozzánk Calandro őrmester. Úgy látszik, megsajnál, és hálából a megmentéséért hozott egy tányér makarónit a saját fejadagjából.

Az ember röstell elfogadni a könyöradományt, de az éhség nagy úr. Igazságosan három részre osztom a makarónit, és hozzáfogok az evéshez. Lapát, aki étvágytalanságban sohase szenvedett, valósággal nekiesik a tányérnak, Fux azonban finnyáskodik: megszagolja a makarónit, és csúnyán fintorog.

- Ez magának makaróni? Ez csak afféle makaróni pótló! Ejnye, őrmester úr, ezen az istenáldotta vidéken, ilyen jó éghajlat alatt kukoricát vetnek, és ilyen kotyvalékot esznek, holott olyan makaróni ültetvényt lehetne itt létesíteni, amely egész Olaszországot ellátná makarónival! Jelentse csak az ezredesnek: ha úgy kívánja, kísérleti ültetvényt telepítek. Vető magvaim is vannak a vitorlásan.

Tágra nyílt szemmel bámulok rá: ez szemenszedett hazugság! Mit akar vele Fux? Calandro azonban csupa fül, nyomban szalad jelentést tenni. Képzeld öcsém, Fux vezénylete alá rendelték bennünket, kijelöltek egy földdarabot, a Bajról elhozták a makarónit, és öröket állítottak körénk. Maga az ezredes is kijött.

- Rajta, kezdje el a vetést - mondja. - De jól vigyázzon, ha becsap, szíjat hasítok a hátából!

„Ez a vadállat meg is teszi” - gondoltam, és óvatosságra intettem Fuxot.

- Hagyja a fenébe az egészséget, Fux - súgtam a fülébe. - Ebből semmi jó nem származhat, csak bajt hoz a fejünkre... - De Fux legyintett.

- Csigavér, kapitány úr! Csak csendesen.

Hát tudod, öcsém, szép lassacskán barázdákat húztunk, Fux pedig mindenki szeme láttára apróra tördelte a makarónit, elvetette, megöntözte. És hallottál már csodát, három nap múltán kikelt! Először kis csírák bújtak ki a földből, aztán jöttek a sziklevelek...

Fux, begyesen járt-kelt, feltöltögette a palántákat, és közben imigyen oktatta a taliánokat:

- Ez aztán valódi, nem holmi pót makaróni! Majd szépen nődögélnek a szálak, míg csak el nem érik az embermagasságot, akkor le kell kaszálni, a szárról a leveleket körös-körül le kell tördelni, az jó takarmány lesz az állatoknak. A szárát meg bele a fazékba, és már kész is az elsőrendű makaróni.

És az olaszok elhitték! Sőt, bevallom, még én is elhittem,

Miért ne? Hiszen szépen nőtt a vetés. A szemének csak hihet az ember?! Az ezredes is, lám, azt kérdezte:

- Nem lehetne bevetni az egész táblát?

- Semmi akadálya, kérem - így Fux. - Csak a vetőmagkészletünk kimerült. Ha pedig az önök makaróniját vetjük el, azt pálinkával kell megöntözni, másképp nem kél ki.

- No és? Majd ezek a fickók megöntözik - mutatott az ezredes a katonáira, és nyomban intézkedett.

Másnap kigurítottak a pincéből egy pálinkáshordót, szétosztották a makarónit mind, ami csak volt, a katonák csatárláncba fejlődtek, apróra tördelték és elvetették a makarónit, aztán öntözni kezdték a vetést. A földre csak szemerkélt a pálinka, annál több jutott a katonák szájába: oda záporként ömlött. Estére az ezredes is kijött a mezőre, ő is kortyintott a pálinkából, lett is egész táborra szóló vigalom: nóta, duhajkodás, dulakodás. Mire feljött a hold, már csendes volt a tábor, csak horkolás hallatszott végig a mezőn. Mi pedig gyorsan a partra osontunk, szedtük a sátorfánkat, és nekivágtunk a tengernek.

- No, Fux - mondtam -, maga is inkább agronómusnak mehetett volna s nem matrónak. De hogyan ért el ilyen tökéletes eredményt, hiszen valóságos csoda, hogy a makaróni kikelt.

- Nem csoda ez, kapitány úr, csak egy kis kézügyesség - felelte Fux. - Maradt még árpa a zsebemben, árpával vegyesen meg nemcsak a makaróni, de még a cigarettacsikk is kikel!

Hát így történt. No, mindegy, fő, hogy szerencsésen kicsúszunk a karmaik közül. Másnap megkerültük a Guardafui-fokot, és egyenesen délnek vettük utunkat.

IX. FEJEZET

az ősi szokásokról és a sarkvidéki jégmezőkről

Az óceán nyugodt, egyenletes passzátszéllel fogadott bennünket. Már egy napja hajóztunk. Eltelt a második nap is. A páradús szél kissé enyhítette a hőséget, de egyébként minden jel arra mutatott, hogy a trópusi égöv alatt vagyunk. A kék ég, a zeniten álló nap, főleg pedig a repülőhalak mind ezt bizonyították. Csodálatosan szépek a repülőhalak! Felröppennek a víz fölé, csillognak, mint a szitakötők, szinte csiklandozzák a vén tenger szívét. Nem ok nélkül tartják a repülőhalakat a végtelen óceán jelképének...

Nos hát ezek a kis halak, a manó vigye el, felidéztek ifjúkori emlékeimet, az Egyenlítőn való első áthaladást...

Az Egyenlítő, mint te is tudod, öcsém, egy képzelt, de pontosan meghatározott vonal. Az Egyenlítőn való áthaladást ősidőktől fogva megünnepezték a hajókon kisebb műkedvelő előadással. Rendszerint megjelenítették a tenger istenét, Neptunt, aki a kapitánnyal folytatott rövid beszélgetés után a fedélzeten megfürdette azokat a matrózokat, akik először lépnek az ő birodalmába.

Elhatároztam, véget vetek az egyhangúságnak, és felelevenítem ezt a régi szokást. A dekoráció is, a kosztümök is egyszerűek, könnyen előállíthatók, e tekintetben tehát az előadásnak semmi akadály sem volt. A színészgárda összeállítása azonban már fejtörést okozott, én voltam ugyanis az egyetlen tapasztalt régi tengerész a hajón, egyben a kapitány, és akarva nem akarva, nekem kellett eljátszani Neptun szerepét is.

Nehezen, de találtam megoldást. Reggel meghagytam Lapátnak, hogy állítson egy vízzel telt hordót a fedélzetre, aztán gyengélkedésemre hivatkozva, a felgyógyulásomig szabályszerűen átadtam Lapátnak a parancsnokságot. Lapát együttérzését fejezte ki, de önelégülten csapta félre kapitány módra a sapkáját, és rögtön odaállította Fuxot a sárgaréz tartozékokat tisztítani.

Én pedig bezárkóztam a hajófülkébe, és hozzáláttam a szükséges előkészületekhez. Nyírfa seprűből szakállt készítettem, aztán háromágú villát megkoronát eszkábáltam össze, a hátsó felemre meg halfarkat erősítettem. Dicsekvés nélkül mondhatom: ragyogóan sikerült! Belepillantok a tükörbe: ez aztán Neptun, nem is akármilyen! Mint az igazi!

Mikor aztán számításom szerint a *Baj* ráfutott az Egyenlítőre, teljes díszben felvonultam a fedélzetre...

Megjelenésem óriási, de elég váratlan hatást váltott ki. A színelőadást megelőző felvilágosító munka elmulasztása, no meg az ősi tengerészszokások ismeretének hiánya az én legénységemet nem éppen kívánatos módon befolyásolta.

Szóval megjelentem. Kimentem a fedélzetre.

Első tiszttem, Lapát büszkén állt a kormánykerék mellett, kitaróan vizsgálta a látóhatárt. Fux izzadtan, buzgón fényesítette, dörzsölte a rézrészeket. A repülőhalak éppúgy röpdöstek a víz felett, mint annak előtte.

A hajó fedélzetén csend, nyugalom honolt, olyannyira, hogy megjelenésemet első pillanatban senki sem vette észre.

Én azonban fel akartam magamra hívni a figyelmet, ezért a háromágú vasvillával fenyegetően koppantottam egyet, és elbödültem. Erre mindketten megriadtak, és rám meredtek, szinte sóbálvánnyá váltak a csodálkozástól. Végre Lapát magához tért. Határozatlanul egy lépést tett felém, és zavartan így szólt:

- Kapitány úr, mi van magával?

Már vártam ezt a kérdést, és jó előre elkészítettem rá a feleletet versformában:

*Neptun vagyok, a szárnyalak,
Mind csak nekem hódoljanak,
Hajók, vizek, szelek, halak.
Jelentsd, a Baj hová halad,
Vagy a vízben megmártalak.*

Lapát arcán pillanatnyi rémület tükröződött, a rémületet aztán kétségbeesett elszántság váltotta fel. Mint valami leopárd nekem ugrott, hatalmas mancsaival megragadott, és a hordó felé hurcolt.

- Felemelni a kapitányt a lábánál fogva! - adta ki menet közben a parancsot Fuxnak. Mikor pedig Fux a parancsot teljesítette, valamivel nyugodtabban még hozzáfűzte magyarázatképpen:

- Napszúrást kapott az öreg, a friss víz jót tesz neki.

Először kézzel-lábbal kapálóztam, hogy megszabaduljak tőlük, aztán a meggyőzés módszeréhez folyamodtam, magyaráztam, hogy ősi tengerészszokás szerint nem nekem, hanem nekik kellene megfürödniük az Egyenlítőn való áthaladás alkalmából, de rám se füttyentettek. A hordóhoz cipeltek, és fejjel lefelé mártogatni kezdtek bele a vízbe.

Koronám elázott, háromágú villám kiesett a kezemből. Siralmas, csaknem kilátástalan helyzetbe kerültem... De nem hagytam magam, utolsó erőmet összeszedve, két tunkolás között elkiáltottam magam:

- Abbahagyni a kapitány mártogatását!

És képzeld, ez hatott!

- Igenis, abbahagyni a kapitány mártogatását! - visszhangozta Lapát, és feszes vigyázzba vágta magát.

Én pedig fejjel belepottyantam a hordóba... Csak a lábam kalimpált ki belőle. Talán ott fulladok meg, ha Fux - szerencsémre - fel nem borítja a hordót. A víz kifolyt, én bennrekedtem. Kucorogtam a hordóban, mint a remeterák, és levegő után kapkodtam. Mikor kissé magamhoz tértem, kimásztam a hordóból, de azt is rák módra tettem, farral előre.

Beláthatod, öcsém, hogy ezzel az esettel igen nagy csorba esett kapitányi tekintélyemen. Ráadásul mindnyájunk bosszúságára elült a szél is. Teljes szélcsend lett, és a hajón az unalom vert tanyát. Egyik reggel azonban láttam, hogy az egész legénység fogja magát, kiül a fedélzetre törökülésben kártyázni. Egy-két perc elteltével már rettenetes kártyacsata dúlt Lapát és Fux között. Megállás nélkül filkót játszottak.

Egy nap, két nap elnéztem nekik, de aztán félbeszakítottam ezt a játékot. Egyébként sem vagyok barátja a kártyázásnak, mert ez a szórakozás veszélyezteti a fegyelmet. Gondold meg, öcsém: Fux csal, így minden játszmaiban Lapát lesz a filkó, ráadásul a tökfilkó. Hova lesz első tiszt tekintélye ?

De ha hatalmi szóval betiltom a játékot, belehalnak szegények az unalomba. Szerintem még mindig jobb, ha az első tisztem tökfilkó, mintsem halott.

- Sakkozsanak inkább - javasoltam nekik. Ez, akárhogy is vesszük, okos játék, élesíti az elmét, fejleszti a stratégiai képességeket. Az is a sakk javára billenti a mérleget, hogy ez a játék családias jellegű is lehet.

Kényelmesen berendezkedtünk a fedélzeten. Asztalt vittünk fel, szamovárt állítottunk fel rá, napernyőnek vitorlát feszítettünk ki a fejünk fölé. Ilyen helyzetben aztán reggeltől estig folytak a vér nélküli csatározások.

Egyik alkalommal ketten Lapáttal leültünk befejezni az este abbahagyott játszmát. Fullasztó hőség volt, ezért Fux - más dolga nem lévén - lemászott a hajóról

fürdeni.

Lapát királya egyre jobban sarokba szorult. Már előre bizsergette a szívem a megérdemelt győzelem öröme, amikor hirtelen metszően éles kiáltás vágta el gondolataim fonálát. Kihajolok a korláton, csak Fux kalapját látom a víz felett. Fux mindig tökfödővel a fején fürdött, nehogy napszúrást kapjon. A szerencsétlen flótás torkaszakadtából üvöltött, rúgkapált a vízben, fröcskölt, és teljes sebességgel - már ami tőle telhetett - közeledett a *Baj* felé. Fux mögött pedig egy hatalmas cápa hátuszonya szelte zajtalanul a tenger azúrkék tükrét.

Mikor a cápa utolérte a boldogtalant, és a hátára fordulva kitátotta rettenés száját, tudtam, hogy Fuxnak ütött az utolsó órája. Nem tudom, hogy esett, csak az asztalról felkaptam az első kezem ügyébe eső tárgyat, és teljes erőmből odavágtam az úszó fenevad kitátott szájába.

A következmény elképesztő volt. A szörnyeteg állkapcsai abban a pillanatban összecsukódtak, és a cápa - felhagyva Fux üldözésével - egy helyben forogni kezdett, mint a motolla. Ki-kidobálta magát a vízből, fintorgott, hunyorgott, és görcsösen összeszorított fogakkal küszködött.

Ezalatt Fux szerencsésen a hajóhoz evickélt, felkapaszkodott a vitorlás oldalán, és kimerülten lerogyott az asztalnál álló székre. Mondani akart valamit, de az izgalomtól kiszáradt torkán egy hang nem sok, annyi sem jött ki. Gyorsan teát öntöttem neki.

- Citrommal talán? - kérdeztem, azzal nyúlnék a citromért - ha volna.

Egy csapásra mindent megértettem. A halálveszedelem pillanatában a citrom esett kezem ügyébe, ennek volt köszönhető hát Fux csodálatos megmenekülése. A cápák ugyanis nem szoktak citromot vagy savanyúságot enni. De próbáld meg magad, öcsém: egyél meg egy citromot, úgy összehúzza a szádat, hogy ki nem nyitod egyhamar.

Ezek után be kellett tiltanom a fürdőzést. Citrom ugyan volt még tartalékban, de nem lehet arra számítani, hogy mindig így sikerül a dobás. Ezért tusolót rendeztünk be a fedélzeten, vödörből nyakon öntögettük egymást. Ez azonban csak félmegoldás volt. A hőség iszonyúan elcsigázott bennünket. Én még le is fogytam egy kicsit, és bizony nem tudom, mi lett volna a vége, ha egy csodaszép reggelen végre fel nem támad a szél.

A tétlenségtől elgyötört legénység szokatlan frissességgel látott munkához, Pillanatokra volt csak szükség a vitorlák kifeszítéséhez. A *Baj* fokozódó gyorsasággal folytatta útját délnek.

Csodálkozol, öcsém, az útirányomon? Nézz csak a földgömbre, és mindent megértesz. Az Egyenlítő vonalán körbejárni a világot, hosszadalmas és nehéz. Az utazás hónapokig is eltart. A sarkokon azonban könnyűszerrel, napjában ötször is körbejárhatod a világot, annál is inkább, mert a sarki nap hat hónapig is eltart.

Így hát a sarkvidék felé igyekeztünk, minden nappal délebbre jutottunk. A mérsékelt égövön áthaladva, egyre közeledtünk a Déli-sarkkörhöz. Arrafelé már ugyancsak érződött a hideg. A tenger is más volt, a víz szürke, állandó köd, alacsonyan szálltak a felhők. Ha őrséget állt az ember, bizony, bundát kellett magára venni, a füle még így is fázott. A kötelekről meg jégcsapok csüngtek alá.

Visszavonulásról azonban szó sem lehetett. Ellenkezőleg, a jó hátszelet felhasználva, egyre délebbre ereszkedtünk. A könnyű hullámozás sem nyugtalanított bennünket, a legénység kitűnően érezte magát, én pedig türelmetlenül vártam azt a pillanatot, amikor a szemhatáron feltűnnek az Antarktisz jéggel borított partjai.

Egyszer csak a sasszemű Fux váratlanul felkiáltott:

- Föld a láthatáron!

- Hol? - kérdeztem.
- Ott, ott! No, nem látja?
- Bevallom, nem - válaszoltam.

Egy félóra eltelt, s mit gondolsz, öcsém: csakugyan megpillantok a látóhatár peremén egy sötét csíkot. Lapát is látja. Valóban, mintha föld lenne.

- Derék fiú maga - dicsérem meg Fuxot, azzal távcsövet veszek elő, belenézek; hát látom, ugyancsak bakot löttünk. Nem föld az, hanem egy hatalmas, asztal formájú jéghegy.

A vitorlást egyenesen a jéghegy irányába fordítottam. Két órával később ott álltunk a le nem nyugvó nap fényében tündöklő, ezer sugártól ragyogó jéghegy tövében.

A jéghegy úgy magasodott ki csillogóan, kéken a tenger vizéből, mint valami kristálypalota. Hideg, halálos nyugalmat lehelt felénk. Zöld hullámok zúzták halálra magukat lenn a lábánál, csúcsába fehér felhőcskék csimpaszkodtak.

Kissé művészlélek vagyok. A természet fenséges szépsége lelkem mélyéig elbűvöl. Keresztbe font karral álltam a fedélzeten, és az ámulattól mozdulatlanul szemléltem a hatalmas jégtömeget.

Honnan, honnan se, hirtelen egy sovány fóka dugja ki buta pofáját a vízből, aztán nem sokat teketóriázik, mászni kezd felfelé a hegyoldalon, majd leheveredik és - ó, a szégyentelen! - vakarózni kezd!

- El onnan, te barom! - kiáltottam.

Gondoltam, erre csak elmegy. A fóka azonban - oda se neki! - vakarózik tovább, szuszog. Teljesen megbontja a kép harmóniáját.

Ezt már nem bírtam elviselni, és olyan megbocsáthatatlan tette ragadtattam el magam, amely kis híján dicstelen véget vetett utazásunknak.

- Puskát ide! - kiáltottam.

Fux lecsusszan a kajütbe, és már hozza is a puskát. Megcélzóm a fókát. Bumm! Mellé!

A hegy, amely bevehetetlen, szilárd erődítménynek tűnt, szörnyű robajjal kettérepedt, a tenger felmorajlott alattunk, jégzilánkok zuhogtak a fedélzetre. A jéghegy hirtelen afféle „salto mortalé”- t csinált, felkapta a *Bajt*, s mi – csiribi csiribá - egyszer csak a jéghegy tetején csücsültünk.

Az elemek dühe azután lassan lecsillapodott. Lecsillapodtam jómagam is. Körülnézek, látom, betyáros helyzet. A vitorlás úgy beszorult a jéghegy csipkézetébe, hogy hat ökor se húzná el onnan. Körülöttünk zúg a végtelen óceán, lent pedig, a hegy alján ott totyog az a semmirekellő fóka, és pimaszul vigyorog ránk.

A legénység, megszeppenve az imént történetektől, hallgat, mint a csuka. Nyilvánvalóan magyarázatra vár. Elhatároztam, hogy megcsillogtatom előttük ismereteim kincsesládáját. Ott, a jéghegy tetején kiselőadást tartottam az imént lezajlott jelenségről.

Elmagyaráztam, hogy a jéghegy általában, de főleg nyáron veszélyes szomszéd a hajó számára. A víz alatti rész ugyanis elolvad, a hegy egyensúlyi helyzete bizonytalanná válik, áthelyeződik a súlypont, és azt az egész hatalmas tömeget - mint mondják - csak az imádság tartja. Elég nem egy lövés, de egy köhintés is ahhoz, hogy az egész természeti alkotmány összeomoljon. Így hát semmi különös nincs abban, hogy a jéghegy bukfencet vetett.

A legénység kellő figyelemmel hallgatta végig előadásomat. Fux szerénységből továbbra is hallgatásba merült, Lapát azonban a rá jellemző közvetlenséggel feltett nekem néhány kényelmetlen kérdést. Hogy aszongya:

- Rendben van, a jéghegy felfordult. Ez már a múlté. De azt mondja meg,

kapitány úr, hogyan fordítsuk vissza?

No, öcsém, hát valóban, hogyan fordítsuk vissza a talpára a hegyet? Mégiscsak tenni kellene valamit. Nem ülhetünk, míg a világ, világ, a jéghegy tetején.

Töprengésbe merültem, elemeztem a kialakult helyzetet. Ezalatt Lapát hebehurgyán munkához látott. Saját erejét túlbecsülve, egymagában a vízre akarta bocsátani a hajót. Fogott egy fejszét, nekiveselkedett, és lecsapott a jéghegyből vagy kétszáz tonnányit. Minden biztonnal így akarta feldarabolni jégalapzatunkat. Nagyon dicséretes szándék, de sajnós, tudományosan nem megalapozott. Lapát azonban az egzakt tudományos ismeretek hiányában nem láthatta előre erőfeszítésének következményét.

Visszájára fordult minden igyekezete. Amint a jégtömbök egymás után elváltak a jéghegytől, érthető módon a hegy könnyebb lett, a víz felhajtóerejének hatására még jobban kiemelkedett a vízből. Mire kidolgoztam haditerveimet, a jéghegy a hajóval együtt Lapát munkája nyomán még vagy negyvenlábnyit magasodott.

Végre Lapát rájött tévedésére, szánta-bánta könnyelmű tettét, és minden igyekezetét összeszedve, sietett teljesíteni a parancsaimat.

Tervem pofonegyszerű volt: kifeszítettük a vitorlákat, jó feszesre húztuk a kötélzetet, és a jéghegygel együtt teljes gőzzel elindultunk északra, a trópusok felé. A fóka is velünk utazott.

Képzeld, öcsém, egy hét sem telt belé, jéghegyünk olvadásnak indult, egyre kisebb, kisebb lett, míg végül egy gyönyörű reggelen recsegve-ropogva bukfencezett egyet. A *Baj* könnyedén, simán libbent a vízre, mintha csúszdáról engedték volna le. A fóka meg a hegytetőre került, de megcsúszott, és zsupsz! - rápottyant a fedélzetünkre. Nyakon csíptem a komát, és hogy elvegyem a kedvét a hasonló szemtelenkedésektől, jól elpáholtam a nadrágszíjjal, aztán elengedtem. Alászolgája!

Ezalatt Lapát visszairányította délnek a hajót, és újra megindultunk a Déli-sark felé.

X. FEJEZET

amelyben az olvasó megismerkedik Kuszaki tengernaggyal, a Baj utasai pedig az éhség gyötrelmeivel

Ismét szürke felhők vonultak felettünk, köd gomolygott körülöttünk, ismét bundát kellett magunkra vennünk...

Egy alkalommal, amint a fagyos hidegben szép nyugodtan hajókázunk, hirtelen dörrenést hallottunk. Robbanás? Nem. Mennydörgés? Az sem. Mi lehet?

Fülettünk, figyeltünk, körös- körül csend. Egyszer csak megint. Bumm! Aztán újra csend.

Majd kifúrta az oldalamat a kíváncsiság, megfigyeltem hát, honnan jön a hang, aztán a rejtélyes jelenség irányába kormányoztam a Bojt.

Látom ám, hogy a szemhatáron afféle úszó hegy mozog. Nem, nem is hegy, hanem ködfelhő. És a ködfelhő közepéből egyszer csak vízoszlop szökell a magasba, aztán, mint a szökőkút vize, visszahull a tengerbe, és ugyanakkor tompa dübörgés morajlik végig az óceánon, és megrázza a Bajt a gerincétől az árboccsúcsáig.

Borzongás futott végig a hátamon, de a kíváncsiság meg az a vágy, hogy a titokzatos jelenség feltárásával gazdagítsam a tudományt, legyőzte bennem a félelmet. A kormánykerékhez álltam, és a hajót a rejtélyes ködgomoly felé irányítottam. Ahogy megyünk, látom, hogy a hajókorláton csüngő jégcsapok olvadozni kezdenek, de különben is jelentős hőmérséklet-emelkedés észlelhető. Kiléghetem a kezem a vízbe, hát érzem, csaknem forró a víz. A hajó orra előtt hatalmas kaszniféle bontakozik ki a ködből, és egyszerre csak a kaszni - haptic! - tüsszent egy nagyot.

Világos! Az ott egy cethal, amely a Csendes-óceánból erre tévedt, a Déli-sark jeges partvidékén meghűlt, náthás lett, és most fekszik és tüsszög. Ez okból nem csoda, hogy a víz is meleg, hiszen a meghűléses betegségek rendszerint magas lázzal járnak.

Szigonnyal könnyen leteríthető lett volna, de nem jellemes dolog kihasználni az állat betegségét. Ilyet én elvből nem teszek. Ellenkezőleg, vettem egy lapátra való, jó nagy adag aszpirint, megcéloltam a cethalat, s már éppen a szájába akartam dobni, amikor hirtelen hullám jött, meglódította a hajót, az irányt elvitettem, s nem a bálna szájába dobtam az aszpirint, hanem a légzőszervébe, szóval az orrlyukába, no.

A cethal szippantott egyet, összehúzott szemmel megdermedt egy pillanatra, s aztán tüsszentett egy hatalmasat, egyenesen ránk. Tüsszögött megállás nélkül. Ettől a vitorlásunk felröppent egészen a felhők alá, aztán mesteri dugóhúzó figurával lepottyant. Bumm!

Az ütéstől elveszítettem az eszméletemet, s mikor felocsúdtam, látom, hogy a *Baj* oldalára dőlve egy hatalmas hadihajó fedélzetén fekszik. Fux belegabalyodott a kötéletbe, Lapátot pedig a lökés kidobta a Bajból, látom, ott, ül mellettünk a fedélzeten, kissé kényelmetlen pózban. Messze hordó ágyúk védelme alatt peckesen jön felénk egy csoport úriember, rangjelzésük után ítélve egyik sem volt tengernagnál alább való.

Bemutatkozom illendően. A maguk részéről elmondták, hogy ők a bálnaféléket a kihalástól védő nemzetközi bizottság tagjai. Ott, mindjárt a fedélzeten kihallgattak, ki vagyok, honnan jöttem, mi a célja az utazásomnak, útközben nem találkoztam-e bálnafélékkel, s ha igen, mit tettem annak érdekében, hogy megvédjem őket a kihalástól.

Erre én elmondtam saját szavaimmal, hogy így s úgy, az utazás sportszerű világ körüli út, útközben egy ámbrás cethallal találkoztam. A cethal beteg volt, minden tőlem telhető meg tettem, amit az orvostudomány az ilyen esetekben előír.

Az urak végighallgattak, súgtak-búgtak, őrséget állítottak a vitorlás mellé, és eltávoztak tanácskozni. Mi is ülünk, várunk, mi is tanácskozunk.

- Köszönetet fognak nyilvánítani. Lehet, hogy még kitüntetést is adnak - így vélekedik Lapát.

- Mit kitüntetést! - veti ellen Fux. Szerintem jobb lenne, ha valahogy pénzzel intéznék el a dolgot...

Én tartózkodtam a közbeszólástól, hallgattam.

Eltelt lassan egy óra, kettő, három. Unatkozni kezdtünk. Fogtam magam, elmentem az értekezletre. Beengedtek. A sarokba ültem és hallgattam. Már a vitánál tartottak. Éppen akkor egy keleti hatalom képviselője, bizonyos Kuszaki tengernagy kért szót.

- Mindnyájunk közös célja - kezdte - hogy megóvjuk a kihalástól a bálnaféléket. Milyen eszközök állnak rendelkezésünkre e nemes cél eléréséhez? Mint mindnyájan, uraim, jól tudják, a leghatékonyabb eszköz erre a bálnafélék kiirtása, mert ha kipusztítjuk őket, nem tudnak többé kihalni. Elemezzük most a vizsgálat tárgyát képező esetet. Linkóci kapitány, akinek ügye most napirenden van, saját maga bevallotta, hogy alkalmá lett volna egy útjába kerülő s a bálnafélék családjába tartozó ámbrás cethalat elpusztítani. Mégis mit tett e kegyetlen ember? Szégyenletes módon elmulasztotta e magasztos kötelesség teljesítését, és ezzel a szerencsétlen állatot a sorsára hagyta, haljon ki ott, ahol és ahányszor akar. Szemet hunyhatunk ekkora gaztett felett? Elmehetünk szó nélkül ilyen kiáltó tények mellett? Nem, uraim, ezt nem tehetjük. El kell ítélnünk a bűnöst. El kell tőle vennünk hajóját, és azon hazánkfiainak kell adnunk, akik becsülettel teljesítik a bizottságunk által rájuk rótt kötelezettségeket!

Ekkor félbeszakította egy nyugati hatalom képviselője.

A nevét sajnos elfelejtettem, úgy rémlik Grabentruppnak hívták.

- Ez mind helyes - mondja. - Ítélni kell a tettes felett. A tengernagy úr azonban szem elől téveszti a leglényegesebbet: az ámbrás cethal koponyája a többi bálnaféléttől eltérően hosszúkás alakú. Ily módon, ha Linkóci kapitány bántalmazza a cethalat, az egész árja fajt bántalmazza. Mit képzelnek önök, uraim, az árják ezt tűrni fogják?

Nekem ebből ennyi elég volt. Csendben kilopóztam, odamentem a mieinkhez, és beszámoltam nekik felderítő utam eredményeiről. A hírre ugyancsak elszontyolodtak. Bánatosan ültek, várták, mit végez felőlük a sors.

A bálnaszerető tengernagyok egész álló nap vitatkoztak. Végül késő este határozatot hoztak. A legrosszabbra voltunk elkészülve, s lélekben már búcsút vettünk a Bajtól, aggodalmunk azonban korai volt. A kissé homályos határozat így hangzott: „A kérdés kivizsgálására különleges bizottságot kell összehívni, a *Baj* nevű vitorlást és személyzetét pedig az egyik közeli lakatlan szigetre kell telepíteni.”

Érthető, hogy bejelentettem tiltakozásomat. Mi haszna, meg sem hallgattak. Daruhorogra akasztották a Bajt, és a sziklára helyezték. Bennünket is kiraktak, aztán felhúzták zászlóikat, dudáltak és elhajóztak. Láttam, nincs mit tenni. Alá kellett vetnünk magunkat az erőszaknak, és a kialakult helyzetnek megfelelően szárazföldi életre kellett berendezkednünk. Ez a helyzet azonban - meg kell mondanom - semmi jóval nem kecsegtetett: a vitorlás a sziklaorom szélén feküdt, az árbocrúd a tenger fölé meredezett, a szikla lábánál lanyha hullámverés volt észlelhető.

Nos, mi felszedelőzködtünk, és a sziget átkutatására indultunk. Mentünk, mentünk, semmi jót nem találtunk. Mindenütt rideg, barátságtalan kövek, körös-körül

az egész sziget csupa szikla.

Az egyedüli, amit vigasztalásunkra találtunk, egy halom tüzelni való fa volt. Ördög tudja, honnan, a tengeráram sok hajóroncsot vetett erre a szigetre.

De mire használjuk a tüzelőt, mikor az élelmiszerkészletünk kimerült, körülöttünk se növényvilág, se állatvilág, csupán sziklák? A követ pedig, bármeddig főzzük, nem puhul meg, s így éhkoppon maradunk.

„Evés közben jön meg az étvágy” - tartja a közmondás. E tekintetben nekem, úgy látszik, más a szervezetem, mint a többi közönséges halandóé. Én, ha éhes vagyok, azon nyomban jelentkezik az étvágy is.

E rendellenességgel szembeni harc céljából szűkebbre húztam a hasamon a nadrágszíjat. Túrtem. Lapát és Fux szeme is kopogott az éhségtől. Próbáltunk horgászni, a halak nem haraptak. Lapátnak eszébe jutott, hogy réges-régen hasonló esetekben puhára főzték a csizmatalpakat, és azt ették. Előszedte hát a viharcsizmákat, két nap, két éjjel főzte. Mindhiába! Persze, nem csoda: régen a csizmatalpak ökörbőrből valók voltak, de a mi viharkabátunk, csizmánk, valamennyi öltözékünk gumiból készült. Esőben, viharban a gumicsizma jobb, nem ázik át, ami azonban a gumicsizmából készült ételt illeti, nyíltan megmondom, annak bizony se íze, se bűze, azaz inkább bűze, mint íze.

Hát bizony ez kissé unalmas história volt! Körbe-karikába jártuk a vitorlást, hol az eget, hol egymást vizsgálgattuk sanda szemmel. Az éhhalál küszöbén álltunk. Éjszaka lidércnyomásos álmaink voltak.

Egyszer azonban mit látnak szemeim? Szigetünkhöz egy jégtábla úszik. A jégtáblán pingvinek, arcvonalba sorakoznak, akár a díszszemlén. Bólintgatnak, köszöngetnek.

Visszabólintottam, visszaköszöntem nekik, miközben, egyre azon járt az eszem, hogyan lehetne közelebbi ismeretségbe kerülni ezekkel a frakkos urakkal. A part meredek volt, leereszkedni rajta istenkísértés, a pingvinek meg maguktól nem repülnek a szánkba, bárhogya is csalogatjuk őket. De a szárnyuk különben is csak olyan tessék-lássék szárny, dísznek való. Vagy engedjük kisiklani őket a kezünk közül? Sose bocsátanám meg magamnak. Hiszen ezek a jó zsíros, kövér madarak egyenesen pecsenyéstálra kíváncsoznak.

Kiálltunk a sziklaszirt peremére, és vágytól égve pislogtunk rájuk. A jégtábla beleakadt a szigetünkbe, pont az árbocrúd alatt. A pingvinek erre éktelen lármát csaptak, tipegtek-topogtak, szárnyukkal csapkodtak, és néztek ránk.

Hej, öcsém, főtt a fejem a gondban! Addig morfondíroztam, míg kisütöttem, hogy szerkesztek egy masinériát, olyan pingvin-liftet vagy mi a szösz.

Elővettünk egy üres hordót, a fenekére rászögeztük a tartalék kormánykereket, lyukat ütöttünk a hordó fenekén, az egészet ráhúztuk az árbocrúdra, kívülről átvettünk rajta egy végtelenített kötélhágcsót. Kipróbáltam a szerkezetet üresjáratban. Látom, megy ez. Csak éppen csalétek nincs, ami a kötélhágcsóhoz vonzaná a pingvineket. De honnan tudjam, mi érdekli ezeket a madárkákat? Leeresztem a cipőmet, rá se hederítenek. Leeresztek egy tükröt, az eredmény nulla. Aztán sállal majd húsdarálóval próbálkozunk, semmi sem segített..

És ekkor egy égi fénysugár világosította meg az agyamat!

Eszembe jutott, hogy a hajófülkében van egy kép: „Főtt kecsege lengyel mártással”. Ezt egy festőművész ajándékozta nekem. Igen élethű alkotás. Tudod, öcsém, fogtam, zsinigre kötöttem és leengedtem a képet. A pingvinek kíváncsiak lettek, egészen a jégtábla széléhez jöttek. Az első átdugta a fejét a hágcsón, forgatni kezdtem a hordót... Egy már van!

Milyen ragyogóan ment a dolog! Én csak ültem lovagló ülésben az árbocrúdon,

egyik kezemmel forgattam a hordót, a másik kezemmel pedig szedtem le a készterméket a futószalagról. A pingvineket pedig átnyújtottam Fuxnak, Fux Lapátnak, Lapát pedig megszámolta, beírta, és sorra mind kiengedte a partra. Három óra leforgása alatt benépesítettük az egész szigetet.

Az ám! Mire befejeztük a pingvinbegyűjtést, egy csapásra megváltozott a szigeten az élet. Mindenféle pingvinek sétáltak a sziklákon, körös-körül madárcsivitelés, sürgés-forgás... Lárma, vidámság... Lapát is felélénkült, kötenyt kötött maga elé, főzéshez készülődött. Az első pingvint nyárson sütöttük meg, és ott helyben, a tűznél állva bekebeleztük. De ez a fél fogunkra sem volt elég. Rajta, nekiláttunk fát hordani a sütés-főzéshez. Egész fahegyet hordtunk össze Lapátnak. Lapát kiválogatta a szárazát, és tüzet rakott. Az volt ám a tűz, öcsém! Vastag füstoszlop emelkedett a magasba, mintha tűzokádó hegyből törne fel, a sziklák megforrósodtak, valósággal izzásba jöttek. A sziget csúcsán egy kisebbfajta gleccser volt. A jég a hőségtől felolvadt, a gleccser helyén meleg vízű kis tó lett. Mi sem természetesebb, mint hogy felhasználtuk az adódó alkalmat. Először kimostuk a ruháinkat, felteregettük száradni, végül magunk is beleültünk a jó meleg vízbe. Sajnos, megint nem voltam eléggé körültekintő. Nem kellett volna ennyire elragadtatni magunkat. Mert a sarkvidék, ugye, mégiscsak sarkvidék! Az időjárás változékony, ezt figyelembe kellett volna vennem, én azonban nem törődtem vele, sőt magam is még fát tettem a tűzre. Tudod, öcsém, azt tartom, ha fürdő, hát legyen meleg. Ennek aztán gyászos következményei lettek.

A sziklák úgy átforrósodtak, hogy szinte égettek. A meleg levegő felfelé szállt, sűrűlt, mint kéményben a szél. Érthető, hogy mindez megbontotta a légtömegek egyensúlyát. Mind a négy égtáj felől ide özönlöttek az atmoszférikus áramlatok, ide hajtották a felhőket, szakadni kezdett az eső. Iszonyatos dörrenés: lecsapott a mennykő!

XI. FEJEZET

amelyben Linkóci kapitány megváltja hajójától és első tisztjétől

Valósággal megsüketültem, megvakultam, azt sem tudtam, fiú vagyok- e vagy lány. Mikor magamhoz tértem, láttam, hogy a sziget egyik fele a vitorlással együtt volt, nincs. A helye még egyre gőzölgött. Süvített a szél, rongyokra szaggatta a felhőket, a tenger tajtékzott, a vízben főtt halak úszkáltak. A felforrósodott gránitszikla a hirtelen lehűlés következtében megrepedt, és darabokra tört. Lapát, a szegény fiú biztosan halálát lelte a katasztrófa közben, bizonyára elpusztult a hajó is. Az álmaimnak tehát vége: Fux-nak azonban kutya baja. Látom, belecsimpaszkodott egy szál deszkába, és azzal együtt egy örvényben forog.

Hát én is, tudod, öcsém - egyik karcsapás a másik után -, ölről öltre közelebb úsztam egy megfelelő deszkához, ráhasaltam és vártam. Csakhamar elcsendesedett a dühöngő tenger, a szél is elült. Kettesben Fuxszal egész rakományra való főtt halat szedtünk össze, telis-tele raktuk velük a deszkáinkat, aztán közelebb eveztünk egymáshoz, és a sors szeszélyére bíztuk magunkat, összehúzódkodtam a deszkán, és amennyire lehetett, kényelmesen elhelyeztem kezem, lábam. Fekszem. Fux is követi példámat. Ismeretlen irányba sodort bennünket a hullám, miközben mi átkiabálunk egymásnak:

- *How do you do, mister Fux?* Hogy ityeg a fityeg?

- *All right*, kapitány úr! Minden a legnagyobb rendben van.

Rendben van, hogy a minden a legnagyobb rendben van, de mondhatom neked, siralmas hajókázás az ilyen! Hideg, éhség, nyugtalanság. Mert először is nem tudjuk, hová sodor a tengerár, és egyáltalán elsodor-e valahová? Másodszor cápák is lehetnek a tengerben, ezért legjobb mozdulatlanul feküdni a deszkán, és nem ficáncolni. Mert ha kezünkkel, lábunkkal evezni próbálunk, magunkra vonjuk a tengeri fenevadak figyelmét. Megtámadnak, s észre sem veszi az ember, már kezének lábának hűlt helye. Az ám! Csak sodor bennünket a víz, semmittevésben és unalomban telnek napjaink. Sodródunk egy napig, sodródunk két napig... Aztán már nem is győztem a napokat fejben számlálni. Kalendárium nem volt velünk, így hát biztonság kedvéért külön-külön számoltunk, de reggelenként egyeztettük az adatokat.

Egyszer aztán, egy holdfényes éjjelen, míg Fux az igazak álmát aludta, én álmatlanságtól gyötörve elhatároztam, hogy csillagászati helymeghatározást végzek. Persze műszerek, táblázatok nélkül az ilyen meghatározás csak hozzávetőleges; annyit azonban kétségtelenül sikerült megállapítanom, hogy pontosan ezen az éjszakán áthaladtunk a zónahatáron.

Bizonyára hallottad már, öcsém, hogy a tengeren e tekintetben semmi különös nem észlelhető, magát a zónahatárt csak a térképen lehet látni. A hajózásbeli zavarok elkerülése végett a tengernek ezen a részén afféle naptár-trükköt hajtanak végre. Ha nyugatról keletre mennek, akkor két napot jelölnek ugyanazzal a naptári számmal, ha keletről nyugatra haladnak, ellenkezően: teljesen kihagynak egy napot, és „ma” után nem a „holnap”, hanem a „holnapután” következik.

Az említett reggelen a szokásos kölcsönös üdvözlések után azt mondom Fuxnak:

- Figyeljen ide, Fux, jegyezze meg, hogy ma holnap van!

Rám mereszi a szemét. Sehogy sem akarja elhinni.

- Még mit nem, kapitány úr! Másban még csak-csak, de számtanban nem pipál le!

Megpróbáltam jobb belátásra bírni.

- Figyeljen ide! - mondom. - Itt a számtannal semmire sem megy. A tengerészetben az asztronómia útmutatását kell követni. Míg maga az éjjel aludt, a Halak segítségével helymeghatározást végeztem.

- Helyes! - kiáltott fel Fux. - Én is a gasztronómia¹ útmutatását követem, és a halak segítségével igazodom el. Tegnap este három halam volt, ma már csak egy hal van. Meg egynek a farka. Az én fejadagom pontosan másfél hal naponta.

Látom beszélhetek neki, egy szót sem ért belőle, hiszen én a Halak csillagképről beszéltem. De nem tettem le a reményről, hogy megmagyarázzam neki.

- Figyeljen ide, Fux! - kiáltottam. - Mi van egyenesen a feje fölött?

- Kalap.

- A fenét kalap! A zenit van ott!

- Ugyan már, zenét! Ki hall itt zenét! De ha maga véletlenül hall is, rá se hederítsen, megesik ez mással is, ha éhes!

- Elég! - szakítom félbe. - Mi van maga alatt?

- Alattam? Deszka.

- Dehogyan deszka! A nadír!

- Ugyan már! Miért lenne alattam radír?

Szóval, semmire sem mentem vele. „Rendben van - gondolom magamban -, majd más oldalról világítom meg a kérdést.”

- Fux - kiáltom neki -, maga szerint körülbelül milyen szélességen vagyunk?

Más, a tudományban jártasabb hallgató szemmértékkel felbecsülte volna és számítás alapján meghatározta volna a szélességet, tegyük fel, hogy aszongya: a negyvenötödik déli szélességi fok.

Fux azonban a deszkáját méregeti arasszal.

- Olyan negyvenöt centi körül lehet!

Reménytelen. Semmi sem ragad rá a tanításomból. De mi tagadás benne, nem is a legjobb alkalmat választottam ki a tanításra. Így aztán, hogy elejét vegyem a céltalan vitának, végleg beszüntettem a napok számlálását. Ha kisodor valahová az ár, és megmenekülünk, úgyis megmondják, milyen nap és hányadika van, itt meg a tengeren édes mindegy, hogy mikor fal fel a cápa, tegnap vagy holnapután, harmadikán vagy hatodikán...

Szóval meddig, meddig se, nem tudom, de addig hanyódtunk a tengeren, míg egy szép reggelen, ahogy felébredek, a látóhatáron földet látok. A körvonalak után ítélve mintha a Sandwich-szigetek lennének. Estére közelebb kerültünk hozzájuk, valóban jól sejtettem, Hawaii.

Ez igen! Csudaszép kis hely. Igaz, hajdanában nem volt valami biztonságos itt az élet, egyik ember felfalta a másikat. Lám, Cook kapitányt is felfalták...

Manapság azonban nincs mitől tartani. Az őslakók már kihaltak, a fehéreknek tehát nincs kit felfalni, a fehéreket meg nincs, aki felfalja, így aztán békesség és nyugalom van. Egyébként ez a vidék valóságos földi paradicsom: buja növényzet, ananász, banán, pálma. A legfőbb azonban Waikiki strandja. A világ minden tájáról sereglenek ide a fürdőzők. Csodás hullámverés van itt. Az őslakók régen a hullámok hátán deszkákon síztek.

Persze hol vannak már azok az idők!... De bárhogy is vesszük, ügyes dolog lehet megállni a csupasz deszkán! Mi pedig? Fekszünk, hentergünk a deszkán, mint valami macskakölyök. Szinte pirultam miatta. Fogtam magam, teljes magasságomban kiegyenesedtem, széttártam karjaimat, és képzeld öcsém, megálltam a deszkán! Kitűnően tartottam magam!

Erre már Fux is bátorságot vett magának, ő is felállt. Belekapaszkodott a

¹ Asztronómia: csillagászat; gasztronómia; az, ingyenc falatok tudománya. „Halak”; egy csillagkép neve.

kalapjába, nehogy elvigye a szél, és úgy egyensúlyozott. Mint valami tengeri félistenek haladtunk tova a tajtékzó hullámok hátán. A part egyre közeledett, majd megtört a hullám, és mi szépen, simán kicsusszantunk a parti fövényre.

XII. FEJEZET

amelyben Linkóci kapitány és Fux hangversenyt ad, majd mindketten sietve Brazíliába indulnak

A parton fürdőruhás nyaralók vettek körül bennünket. Bámultak ránk, tapsoltak, fényképeztek, pedig ugyancsak rossz bőrben, siralmas állapotban voltunk. Már az is feszélyezett, hogy egyenruha nélkül, rangjelzés nélkül kellett mutatkoznom. Olyan kellemetlen volt, hogy elhatároztam: nem fedem fel kiléteimet, hanem - mint mondják - inkognitóban maradok.

Igen. A szám elé tartottam a mutatóujjam, hogy ezzel a mozdulattal jelezzem Fuxnak: csitt, egy szót se! De valahogy olyan esetlenül, furán sikerült, mintha csókot dobtam volna. A parton erre újból fellángolt a lelkesedés tüze, az emberek tapsoltak, kiabáltak: Bravó! Vivát!

Bár nem értettem, miért e nagy hűhó, úgy tettem, mintha mindezt rendjén valónak találnám, bölcsen hallgattam, és vártam, hová lyukadunk ki.

Ekkor odajön hozzánk egy kikent-kifent ficsúr, és imígyen világosítja fel a nézőközönséget:

- Bár széltében-hosszában elterjedt az a hiedelem, hogy a Sandwich-szigetek őslakói a civilizálódás folyamán kihaltak, de ez az állítás valótlan. Waikiki strandigazgatósága most azzal kedveskedett a közönségnek, hogy felkutatott két hawaii őslakót, akik az imént mutatták be ősi nemzeti sportjukat.

Csak sumákolok, Fux is csöndben van. A kikent fiatalember is elhallgat egy pillanatra, aztán megköszörüli a torkát, és tovább mondja a magáét, mintha könyvből olvasná:

- A Sandwich-szigetek őslakói, a hawaiiak vagy kanakik, ahogy saját magukat nevezik, kitűnnek karcsú testalkatukkal, szelíd jellemükkel és természettől adott zenei képességeikkel ...

Ami engem illet, ez a leírás nemigen illik rám. Bár szelíd természet vagyok, ami azonban a testalkatomat és zenei képességemet illeti, arról jobb nem beszélni... Már nyelvem hegyén volt a szó, hogy megcáfoljam, de meggondoltam magam. Ő azonban fáradhatatlanul darált tovább:

- Ma este ezek a kanakik hawaii gitárral hangversenyt adnak. Jegyek kaphatók a szabad téri színpad pénztáránál, az árak mérsékeltek, a foyer-ban tánc, büfé, hűsítő italok...

Igen. Még mondott egyet-mást, aztán karon fogott bennünket, félrehúzott és megkérdezte:

- No, hogy s mint?

- Köszönöm, jól - feleltem.

- Nagyszerű! És a szállásuk hol van, ha szabad érdeklődnöm?

- A Csendes-óceánban - sóhajtottam -, de hogy ezentúl hol lesz, magam sem tudom. Nem tetszik nekem, bevallom...

- De kérem! - ellenkezik az úriember. - A „Csendes óceán” elsőrendű szálloda. Jobbat keresve sem találhattak volna, biztosítom önöket! De itt az idő, induljunk, megbocsátanak, ugye, félóra múlva kezdünk.

Azzal betuszkolt bennünket egy autóba, és elvitt valahová. Ott kezünkbe nyomott egy-egy gitárt, virágfüzért akasztott a nyakunkba. Aztán kivezettek a színpadra, és széthúzták a függönyt...

Látom, ha tetszik, ha nem, énekelni kell. De mit? Ráadásul a lámpaláztól egyetlen dal se jut eszembe. Még Fux, ez a minden hájjal megkent fickó is zavarban

van, csak néz rám, és biztat suttogva:

- No, kezdje, kapitány úr, énekeljen valamit, én majd kísérem.

Ülünk, ülünk már vagy tíz perce. A teremben lassan nyugtalankodni kezd a közönség. Méltatlankodás, zaj, láрма hallatszik, félő, hogy kitör a botrány. Ekkor behunytam a szemem, lesz, ami lesz, gondoltam. Belevágtam a húrokba, és dörgő basszus hangon rázendítettem:

Tengerben úszik egy sámli...

De tovább nem jut eszembe, az istennek se! Szerencsére Fux kisegített, vékony cérnahangon folytatta:

A Sári rá akart állni...

Majd mindketten kórusban:

A sámli elúszott,

A Sári lecsúszott,

Hollári, hollári, haj!

Képzeld, öcsém, dörgő tapsvihar volt a felelet. Ezután kilépett a színre a konferanszié.

Íme, ez az ősi hawaii népdal - mondja -, amelynek szövege egy már feledésbe ment halászlati módot örökít meg, a lehető leghívebben tükrözi a hawaii zene lényegét.

Megújráztak, még egyszer elénekeltük a dalt, hajlongtunk egy darabig a közönség előtt, aztán a színház irodájába mentünk. Ott kifizették nekünk a fellépési díjat. De most hová? Legjobb lesz, ha visszamegyünk a partra, mert akárhogy is vesszük, a vízben vagyunk mi igazán elemünkben, no meg a ruhánk is strandra való.

Sétálunk a sima fővenyen. A strandon már egy teremtett lélek sincs. Későre jár. Egyszer csak látjuk, hogy rajtunk kívül két férfi üldögél ott. Odamegyünk hozzájuk, szóba elegyedünk. Ki nem fogy belőlük a panasz:

- Az ördög tudja, hogy történhetett! - mondják. - Színészek vagyunk, szerződést kötöttünk, hogy hawaii őslakókat személyesítünk meg. Egy egész hónapig tanultuk, hogyan kell színi deszkával a tengeren, dalokat tanultunk be, és itt van, láthatják...

Most már értem! Már azon voltam, hogy bevallok mindent, amikor a szél egy újságpapír-foszlányt sodort a lábam alá. Jó ideje nem volt már a kezemben újság. Nem resteltem, lehajoltam érte. A lámpa alá tartva olvasni kezdtem. Képzeld, öcsém! Fénykép volt rajta, a fényképen első tisztem, Lapát meg a *Baj*, mellette a tragikus hajószerecséltenség leírása Brazília partjainál. Az újság még rólam és Fuxról is megemlékezett néhány szóval. De még milyen szavakkal! A könnyem is kicsordult, olyan megható volt: „*A hős tengerészek ...*” „*Nyom nélkül eltűntek ...*”

Igen. És a fénykép mellett reklám:

„Utazzék repülőgépen a Csendes-óceánon át! Rendszeres járatok az Amerikai Egyesült Államokba és Brazíliába.”

- No, Fux - mondom -, ugorjék, váltson repülőjegyet a braziliai repülőjáratra, aztán rendeljen a szabónál valami ruhát. Nekem zubbonyt meg köpenyt, magának meg a saját ízlése szerint.

Fux szíves örömet teljesítette a parancsot, szaladt, ahogy a lábai bírták, én meg ott maradtam a strandon az ál-hawaiiakat szórakoztatni... Még el találnak menni a színházba, és kiderül a turpisság, botrány, idővesztés, kellemetlenségek...

- Hallgassanak rám - javasoltam nekik -, ez a napjuk már úgyis oda van, minek hát itt ülni. Fogjunk egy csónakot, gyerünk csónakázni! Nézzék, milyen kellemes, meleg az éjszaka, ragyog a holdvilág...

No, sikerült rábeszelnem a csónakázásra őket. Ekkor visszatért Fux, és jelentette, mit végzett:

- Az öltönyöket megrendeltem, még ma készen lesznek, de a repülőjegyekkel már baj van. Vettem egy jegyet a holnap esti járatra, de több nincs, a többi jegy már elkelt.

- Rendben van - mondom -, majd erről később beszélünk, most gyerünk csónakázni.

Beleültünk egy csónakba, és elindultunk. Hű, de nagyszerű volt! Egész éjjel, másnap egész nap csónakáztunk, bejártuk az egész környéket, és - éppen jókor érkezünk vissza: a repülőgép indulásáig két óránk maradt. Elbúcsúztunk hát a színészekről, a szabóhoz siettünk, de a szabó, az a gézengúz, berúgott, vagy mi lelte, de egy öltést sem varrt.

Tudod, öcsém, kinyitottam a számat, jól megmondtam a magamét, de a szabó csak széttárta a karját, aszongya:

- Bocsánat, kérem, én önöket tegnap estére vártam, ha tegnap este jöttek volna, az más, de ma elkéstek, uraim!

Láttam, hiába hadakozunk ezzel a logikával.

- Akkor hát adjon, ami van, bánom is én, hogy mit! Egy szál gatyában mégsem ülhetünk repülőgépre!

Egy ideig kotorászott átszabó a szekrényben, végre előszedett egy esőköpenyt.

- Csak ez van készen - mondta. - Ezt a múlt évben rendelte nálam egy úriember, de aztán mégsem vitte el.

Szemügyre vettem a köpenyt, láttam, az anyaga jó, a szabása divatos.

- Rendben van, megveszem; adok érte annyit, amennyi jár. - Azzal karomra vettem az esőköpenyt, és elmentem.

- Azért mégiscsak jó lenne, ha felpróbálná - ajánlotta Fux. - Hátha nem áll jól.

No, ez okos tanács. Megálltam egy banánfa alatt, és felvettem. Hű, az árgyélusát! Újabb baj: az az úriember vagy még egyszer akkora volt, mint én, vagy úgy szabták a kabátot, hogy a gazdája majd belenő, nem tudom. De az esőkabát sehogy sem illett rám,

Nincs segítség. Vissza nem vihettem, a szabó úgysem tudja kicserélni, az alját levágni nem lehet, kirojtosodik, és rongyosan majd be sem engednek a repülőgépbe. De így hordani sem lehet, minden lépésnél megbotlik az ember. Valamit ki kell eszelni, méghozzá gyorsan, mert a repülőgép elrepül, a jegy odavész, mi meg itt rekedünk.

De Fux, az a derék fiú megint kihúzott a csávából.

- Ó, hiszen ez egyenesen nagyszerű! - kiáltott fel. - Ebben az esőköpenyben ketten utazhatunk egy jeggyel. Guggoljon csak le egy kicsit, kapitány úr, így, és tartsa ide a vállát...

Tudod, öcsém, Fux felszedelőzködött a vállamra, magára húzta a kabátot, végig begombolta és eligazította.

- Most aztán teljes gőzzel előre - mondja -, szedje a lábát, kapitány úr, mert ott az a rendőr igen figyel már bennünket.

Gyorsan elszeleltünk.

Mikor kiértünk a repülőtérré, Fux felmutatta a jegyet, bevezettek bennünket a gépbe, megmutatták a helyet. Le is ültünk, úgy, ahogy, mert tulajdonképpen csak én ültem. Fux meg állt az ülésen, és fejével a mennyezetnek támaszkodott.

Kilestem a gomblyukon, láttam, hogy a többi utas is elfoglalta a helyét. Rajtunk kívül még öt ember utazott. A repülőgépen tisztaság, rend, tükrök, keleti kényelem volt, az utazóközönség is... no, megjárja.

Aztán felzúgtak a motorok, a repülőgép nekiiramodott, egy-két ugrás, aztán felemelkedett. Repültünk. Körös-körül sötét éjszaka volt, csak az égen szikráztak a

csillagok. A motorok zúgtak, de egyébként minden csendes volt. Az utasok elszenderedtek, én is elbóbiskoltam, egyedül Fux virrasztott a fülkében.

Így repültünk egész éjszaka, reggel azonban felébredtünk. A gomblyukon keresztül kilestem, hallgatóztam. Az utasfülkében észrevehető élénkség támadt, az utasok mind az ablakhoz zsúfolódtak, mutogattak egymásnak. A viselkedésükből ítélve a Kordillerákban gyönyörködtek. Fux is nyújtogatta a nyakát az ablak felé, csak én voltam kénytelen a mostoha körülmények miatt elszalasztani ilyen ritka látványt. Nekem ott kellett ülnöm a sötétben, mint valami gonosztevőnek a börtönben.

Ez bántó és unalmas is. „Eh - gondoltam -, vigasztalom magam, ahogy lehet: nézegessenek a többiek kedvükre, majd találok én magamnak szórakozást.”

Elővettem a pipámat, megtömtem, rágyújtottam, és elmerültem a pipafüstbe meg a gondolataimba. Egyszer csak hallottam, hogy a fülkében nagy riadalom támadt. Az utasok felugráltak a helyükről, kiabáltak, egy szót ismételtettek minduntalan: „Tűz!”

Akkor Fux a sarkával oldalba kent, mint valami szamarat. Válaszul belecsíptem a lábikrájába, aztán a gomblyukon kilestem... és mindent megértettem. A pipafüst a kabát gomblyukain, résein sűrűn gomolygott kifelé, és valóban azt a hatást keltette, mintha Fux kigyulladt volna.

XIII. FEJEZET

amelyben Linkóci kapitány legyőzi az óriáskígyót, és új zubbonyt varr magának

Gyorsan kivertem a pipából a parazsat, a pipát zsebre vágtam, a tüzet a cipősarkammal elnyomtam. Ültem, hallgattam. Egyszer csak a pilóta bedugja a fejét a fülkébe. Új remény költözött a szívembe, gondoltam, a pilóta tapasztalt ember, túl van már az innen, bizonyára felismeri a helyzetet, megnyugtatja őket, és minden rendbe jön... De nem így történt. A pilóta is begyulladt.

Látom, fehér lesz, mint a fal, felkiált, és meghúz valami fogantyút... Reccs! Aztán a motorok zaja elcsitul, csak a szél süvít. Majd tompa puffanás hallatszik a fülke fölött, mintha puskalövés dörrent volna, a fülke megremeg, megrándul, és szépen, lassan száll alá a földre.

Az utasok értelmetlenül néztek egymásra, én azonban rögtön kitaláltam, mi történt. Manapság már megszokott dolog az ilyesmi, akkor azonban még csodaszámba ment, és a technika legújabb vívmánya volt: egy külön szerkezetet építettek a repülőgépbe. Úgy nevezik: „katapult”. Ha a repülőgépen valami baj, robbanás, tűz keletkezik, vagy a szárnyak letörnek, a pilóta egyetlen mozdulattal lekapcsolja az utasfülkét, amely egyedül, ejtőernyő segítségével szépen leereszkedik. Hasznos szerkezet, nem mondom, de ebben az esetben kissé elhamarkodottan vették igénybe.

Más körülmények között vitába szálltam volna a pilótával, rámutattam volna a tévedésére, de így beláthatod, öcsém, nem tehettem. A repülőgép továbbrepült a megadott útvonalon, csak a szárnya csillogott vissza a távolról. Mi pedig szép lassan ereszkedtünk lefelé. A pipafüst már oszladozott, de az utasok nem akartak megnyugodni. Ellenkezőleg, az izgalom fokozódott, szinte pánik lett belőle. Még Fux is idegeskedett, egyre-másra felugrált a helyéről.

Egyedül én őriztem meg a lélekjelenléteimet. Elgondoltam: az utazásnak természetesen vége szakadt, sőt a jegyek is érvényüket veszítették. De akárhogy is csúrrjük-csavarjuk a dolgot, kettőnk közül az egyik potyautas, és a leszálláskor magyarázatot kell adnom. Ez pedig sehogy se tetszett. Faggatni fognak, keresik majd, ki a szerencsétlenség okozója, s a végén még én leszek a bűnbak. Nehéz lesz tisztázni magam.

Elhatároztam, hogy megjátszom az idegent. Itt az alkalmas pillanat, az utasok figyelme elterelődött rólunk, mindenki magával foglalkozik, vannak, akik eszméletüket veszítették, no és éppen felettünk van a fülke tetőnyílása.

Jártál- e már, öcsém, az Amazonas folyón? Nem? Nagyszerű! Ne is kíváncsozz oda. Nem ajánlom.

Mert én jártam ott.

Fux meg én kimásztunk a tetőnyíláson, körülnéztünk. Alattunk kékllett a folyó. A fülke egyre lejjebb-lejjebb ereszkedett... végül leszállt a vízre.

Ekkor lehajoltam a tetőnyíláshoz, és bekiáltottam:

- Isten hozta önöket, uraim! Örvendek a szerencsének, hogy ezen a vad és isten háta mögötti helyen üdvözölhetem a kedves társaságot.

Ekkor az utasok is egymás után kimásztak a lyukon. Látták, hogy a leszállás sikerült, kezdtek megnyugodni, de bámultak ránk, mint borjú az új kapura. Ezek szerint elérkezett a kölcsönös bemutatkozás pillanata. Beláthatod, öcsém, hogy nem mondhattam meg az igazat, ki kellett vágnom magam valahogy.

- Nos tehát, uraim - kezdtem -, engedjék meg, hogy bemutakozzam: Linkóci Kristóf, a földrajztudományok professzora vagyok. Tudományos célból utazom ezen

a vidéken. Ez az indián pedig a szolgám és kísérőm: Fux. Ismerkedjünk meg egymással, uraim. Én már jó ideje lakom ezen a vidéken, megszoktam itt. Engedjék meg, hogy önöket vendégeimnek tekintsem.

- Kérem, kérem - válaszolnak -, ez nagyon kedves öntől.

De én a veséjükbe látok: nem hisznek nekem. Sandán néznek rám... Érthető is: mert, ugye, miféle professzor az, aki egy szál fürdőnadrágban fogadja a vendégeit? Érzem, szóval kell tartanom őket, valami érdekeset kell mondanom, hogy eltereljem a figyelmüket.

- Bocsánat - kérdem -, minden utas itt van?

Egymásra néznek.

- Volt még egy magas úriember - mondja az egyikük.

- Volt, igen volt - erősítették mások is. - Ő az, aki meggyulladt.

- Hú, a teremburáját, ez aztán érdekes! Nocsak, Fux, ugorjon le a fürkébe, nézze meg, nincs-e a szerencsétlennek segítségére szüksége.

Fux lemászik a lyukon, aztán visszakászálódik, és egy csipetnyi hamut nyújt át nekem.

- Ez mind, ami maradt belőle.

- Ő - sóhajtok fel -, micsoda szerencsétlenség! A magas úriember, úgy látszik, hamuvá égett. Mit tehetünk? Béke hamvaira... De most, uraim, gyerünk, húzzuk ki az ejtőernyőt a vízből, még szükségünk lehet rá.

Az utasok megfogtak egy-egy zsinórt, és húzták az ejtőernyőt, mint egy vontatóhálót.

- Egy, kettő, rajta! - vezénylek harsányan. - Emelni lassan...

Látom, húzzák a zsinórokat, majd beleszakadnak, de - nem szokta a cigány a szántást - semmire sem mennek.

Egyszer csak látom, elejtik a köteleket, hanyatt-homlok menekülnek hátra, ott összebújnak, és remegnek a félelemtől. Fux meg a tetőnyílásba menekül, és onnan pislog ijedten kifelé. Egyre az ejtőernyő felé mutogat. Az egyik úti-társnőm pedig, egy kisasszony, lábujjhegyre állva, szétterpesztett ujjakkal, karokkal verdes, mintha repülni akarna, és visít:

- Jaj, mama!

Megfordulok, hát uramfia! Valóban egy „mamma”, vagyis egy nagy óriáskígyó kúszott bele az ejtőernyőbe. Hatalmas dög, a hossza vagy harminc méter. Karikába csavarodott, mintha a fészében ülne, kiguvadt szemmel néz ránk, most választja ki az áldozatát...

Sehol semmi fegyver, egyedül a pipám szörcsög a számban.

- Fux - kiáltok -, gyorsan ide valami nehezet!

Fux kidugja a fejét a lyukon, odaad egy kézigránátfélét. Megemelem, jó súlya van.

- Még! Még! - kiáltok, és védelmi állásba helyezkedem, megcélzom az óriáskígyót.

Az óriáskígyó pedig megcélzott engem. Kitátotta hatalmas, barlangszerű száját... Lendült a karom - eltaláltam!

De mi az óriáskígyónak az ilyen semmiség? Nyelt egyet, még csak a szeme se rebbent. Mintha mi sem történt volna. Gyerünk a második löveggel! Azt is lenyelte. A tetőnyíláshoz lépek, lekiáltok Fuxnak:

- Gyorsan ide vele, ami a keze ügyébe akad! Mind, ami csak van!

Hirtelen különös, sístergő hang üti meg a fületem.

Hátrafordulok, hát látom, fúvódik az óriáskígyó, a belsejében sístereg valami, a szájából hab tajtékzik...

„No, most ránk veti magát!” - gondolom.

Az óriáskígyó azonban ehelyett váratlanul a víz alá merül és eltűnik.

Dermedten állunk, várunk. Eltelik egy perc, két perc. Az utasok ott hátul lassan éledni kezdenek, suttognak. Egyszer csak az előbbi kisasszony az előbbi mozdulatok kíséretében megint elvisit ja magát:

- Mama! - hangzik végig az Amazonas folyón.

Hát látom, hogy valami szokatlan dolog úszik a víz felett: óriási méretű, ragyogó gömb. Milyen különös alakja és színe van! És tudod, öcsém, egyre csak dagad, duzzad...

Hű, a nemjóját! Újabb veszedelem? Vajon mi lehet? A félelemtől lúdbőrözött a hátam... Aztán látom, hogy ennek a gömbnek eleven farka van. Csapkod a vízben jobbra-balra... Amint megláttam, rögtön megértettem: azok a kézigránátféle lövegek tűzoltó készülékek, haboltók voltak. Az óriás hulló nyelőcsövében összeütődtek-verődtek, végül felrobbantak, és elárasztották az óriáskígyó belsejét habbal. Tudod, öcsém, mekkora nyomás van a tűzoltó készülékekben?! Nem csoda, hogy ettől felfúvódott az óriáskígyó, mintha felpumpálták volna. A víz felhajtóereje így jobban hatott rá. Mikor aztán érezte a rusnya dög, hogy több kettőnél, le akart a vízbe merülni; igen ám, de a felpumpált hasa ebben megakadályozta.

A szorongást mintha letörölték volna a szívemről. Odamentem a tetőnyíláshoz:

- Na, gyerünk, Fux, kifelé, a veszély elmúlt!

Fux kimászott, gyönyörködött a ritka látványban. Az utasok is, amint meghallották, hogy nincs mitől félni, szaladtak hozzám, gratuláltak, szorongatták a kezemet.

- Köszönjük, drága professzor úri - ismételték. - Nagyszerűen elbánt vele!

- Ugyan, kérem - feleltem. - Itt, az, Amazonas folyón mindenhez hozzáedződik az ember! Az óriáskígyó kismiska azokhoz a veszélyekhez képest, amik itt az emberre leselkednek!

Ez után az eset után a tekintélyem igen megnőtt az utasok szemében. Szerencsére ruha dolgában is rendbe jöttünk. Az egyik utasnál, annál a visongató kisasszonynál kézimunkakosár is volt. Vettem tüt, cernát, és az ejtőernyőből zubbonyt varrtam magamnak. Az anyag kitűnő volt, csak éppen az utasfülke csavarjait voltam kénytelen gombok helyett alkalmazni. Nagyszerűen sikerült a zubbony, tartós is volt, szép is, csak éppen csavarkulcs nélkül nem tudtam kigombolni. Ez azonban olyan apróság, hogy könnyen hozzá lehet szokni. Fuxnak kész kezelábast találtunk a mentőládában, hajszálpontosan olyat, mint amelyet ezelőtt hordott, csak éppen ez nem volt elnyűtt.

Ezek után vitorlát készítettünk, árbocrudat állítottunk fel, kormányt eszkábáltunk össze. Az utasok őrt álltak, szépen úsztunk lefelé, teknősbékát fogtunk ki, halásztunk, horgásztunk. A kisasszony megtanult sütni-főzni... Mondom neked, a kiskirály sem élt jobban, mint mi, csak a hajó kicsit alkalmatlan volt: henger alakú, ezért éppen csak hogy mászott az Amazonas hátán.

Igen. No mindegy, akármilyen lassan, mégiscsak haladtunk keletre, az Atlanti-óceán felé. Másfél hónapig így utaztunk. És mi mindent láthattunk ezen az úton! Majmokat, liánt, gumifákat... A tudásvágytól szomjazó utas számára mindez érdekes ugyan, de nehéz is. Nyíltan megmondom neked, öcsém, nehéz!

Arrafelé az éghajlat ugyanis nem valami kellemes, ráadásul éppen az esős évszakba cseppentünk bele. Gőzölgött a föld, mint a gőzfürdő, éjjel-nappal köd, forróság volt, rajokban támadtak ránk a moszkító. Tiszta szerencse, hogy váltólázat nem kapott senki.

XIV. FEJEZET

amelynek kezdetén Linkóci kapitány hitszegés áldozata lesz, de amelynek végén rátalál a Bajra

Nagy ügyel-bajjal mégiscsak megérkeztünk Pará kikötőjébe. Kikötöttünk, kiszálltunk. Pará tulajdonképpen jelentéktelen kis város. Piszkos, poros, az utcákon nagy a hőség, kutyák kóborolnak mindenfelé. Az Amazonas menti őserdők után azonban szinte a kultúra virágoskertjének tetszett. Bár meg kell mondani, az ottani kultúra meglehetősen sajátságos: a nép szilaj, harcias. Késekkel, revolverekkel felszerelve jár mindenki, nem tanácsos fegyvertelenül kimenni az utcára

Igen. No, megborotvákoztunk, tisztára mosakodtunk a nehéz utazás után. Útitársaink elbúcsúztak tőlünk, gőzhajóra ültek, és ki-ki a maga útjára ment. Mi is Fuxszal szívesen továbbindultunk volna, de iratok, igazolványok nélkül ez sehogy sem sikerült. Benn rekedtünk ebben a városban, vergődtünk, mint hal a szatyorban, hajlék, meghatározott foglalkozás, az élethez szükséges anyagi eszközök nélkül. Gondoltuk, majd csak akad valahol egy kis munka. Hogyisne! Állást csak a gumiültetvényeken lehetett volna kapni, ahhoz pedig visszafelé kellett volna mennünk a folyón. Az Amazonast azonban már ismerem, sehogy sem volt ínyemre visszahajókázni ugyanazon az úton.

Róttuk az utcákat, ide-oda csavarogtunk a városban, aztán leültünk a sétányon egy pálmafa alá, hogy meghányjuk-vessük a dolgot.

Egyszer csak odajön hozzánk egy rendőr, és szépen meghív bennünket a kormányzóhoz. Ez mindenesetre hízelgő ránk nézve, de én egy cseppet sem örülök az ilyen magas rangú személyiségek meghívásának. Itt azonban ellenvetésnek helye nincs, meghívtak, visszautasítani nem lehet, el kell a kormányzóhoz menni.

No, bementünk. A kormányzó, az a hájtömeg, kádban ült, legyezővel hűsítette magát, prűszkölt, fújt, mint egy víziló, pancsolt, és szuszogott nagyokat. Kétoldalt pedig mellette állt a két szárnysegédje parádés ruhában.

- Maguk kifélék-mifélék, honnan kerültek ide? - kérdezte a kormányzó.

Én annak rendje-módja szerint nagy vonalakban vázoltam a helyzetet, rávilágítottam arra, hogy s mint történt mindez, bemutatkoztam.

Ez itt a matrózom, Fux, akit Calais-ban fogadtam fel, én pedig Linkóci Kristóf kapitány vagyok. Bizonyára hallotta már híreimet.

A kormányzó, amint ezt meghallotta, hangos jajkiáltással összecsuklott, fejével egészen a vízbe merült, a legyezőjét elejtette, tátogott, majd megfulladt az istenadta. Szerencsére a szárnysegédei nem engedték megfulladni, kihúzták a vízből. No, aztán kiokádta a levegőt, köhögött, egészen belevörösödött.

- Micsoda? Maga Linkóci kapitány? Saját személyében? Miféle bajt fog ránk zúdítani, maga garabonciás? Zavargásokat, tűzvészt, forradalmat, hivatali fegyelmet... Hát ide figyeljen! Rendkívül nagy lelkesedéssel tölt el a maga férfias bátorsága, és személy szerint nekem semmi panaszom nincs magára, de mint kormányzó megparancsolom, hogy azonnal hagyja el a rám bízott tartomány területét. Egy szalmaszál sem teszék keresztbe az útján... Adjutáns, adjon a kapitány úrnak kiutazási engedélyt!

A szárnysegéd sietve engedelmeskedett, rögtön kiállította az iratot, pecsétet nyomott rá, és átnyújtotta nekem. Éppen erre volt szükségem! Meghajoltam a kormányzó előtt, szalutáltam.

- Köszönöm, kegyelmes uram! - így szóltam. - Rendkívül hálás vagyok önnek ezért a szívességért. Intézkedésével teljesen egyetértek. Ha megengedi, búcsúzom.

Ezzel sarkon fordultam, kimentem. Fux is ott baktatott mögöttem. Egyenesen a kikötőnek tartottunk. Egyszer csak lárma, lábdobogás zaja üti meg a fületem. Hátrapillantok, s látom, hogy körülbelül negyven ember szalad lóhalálában utánunk. Civil ruhás alakok, széles karimájú kalapban, csizmákban, késekkel, géppisztolyokkal felszerelve. Rohannak utánunk, hadonásznak, ömlik róluk a veríték.

- Ott vannak, ott! - kiabálnak.

Úgy látszik, ezek ránk vadásznak. Egy szempillantás alatt felmértem az erőviszonyokat, és megállapítottam, hogy szégyen ugyan a futás, de ez esetben hasznos. Nekiiramodtunk... Futás közben egy bódéhoz értünk. Erőm elhagyott, megálltam lélegzetet venni, a szívem majd kiugrott a helyéből, hiába, no, elfáradtam. Elvégre nem vagyok mai csirke, meg a nagy hőség is... Fux azonban fel se veszi, fut, mint a nyúl. Látszik ugyan rajta, hogy az események rá is hatással vannak, sápadt, ide- oda pillog. Hirtelen azonban furcsa jókedve támad, bizalmasan megveregeti a hátam.

- No, kapitány úr, maga csak maradjon itt. Én elfutok, de magát nem fogják bántani.

Azzal elszaladt. Csak úgy csattogott a kövezeten a talpa.

Ilyen magatartást igazán nem vártam volna tőle, egészen elszomorodtam. „Ej, lesz, ami lesz” - gondoltam ... Van még egy mentsvár: irány a pálmafa! Felmásztam rá. Az ordítózás egyre közelebből hallatszott. Hátranézek, s látom, üldözőim jól megtermett, tagbaszakadt emberek, vadak, kulturálatlanok. Bevallom, inamba szállt a bátorság. A félelemtől szinte elernyedtek a tagjaim. Itt a vég! „Minél hamarabb túl leszek rajta, annál jobb” - gondoltam. Belecsimpaszkodtam a pálmaágakba, lógtam mozdulatlanul. Üldözőim a fa alatt fújnak, topognak. Ebből aztán megtudtam, hogy miféle emberek ezek. Az imént még azt hittem, hogy banditák, rablók, fejdámszok üldöznek, és kiderült, hogy üldözőim civilbe öltöztetett zsaruk. Nem tudom, mi okozta, a hőség talán, vagy másvalami játszott közbe, de a kormányzó, úgy látszik, észbe kapott, megbánta iménti szívélyességet, és parancsot adott, hogy teremtsenek elő a föld alól is bennünket és biztos, ami biztos - lincseljenek meg.

A fogdmegek azonban nem nagyon iparkodnak. Várok egy percet, várok tízet. Egy ujjal sem nyúlnak hozzám. Már elsenyvedi a karom, remegnek a tagjaim, már-már lezuhanok. Mindegy, gondolom, egy a fizetség. Így is, úgy is végem. Lemásztam a pálmafáról. És halljatok csudát! Nem bántottak. Csak álltam, csak vártam, és nem bántottak, sőt - elhúzódtak, féltek tőlem, mint a tűztől.

Megint a sétányra ballagtam, és leültem a pálmafa alá, ugyanoda, ahol Fuxszal üldögéltünk, és elszunnyadtam. Észre sem vettem, beesteledett; Pirkadatkor megjelent Fux, felkeltett és üdvözölt.

- Látja, kapitány úr, nem bántották magát.

- Ez igaz, de miért, magyarázza meg!

- Ezért! - nevetett rám, a hátam mögé ment, és lehúzott a hátamról egy kisebbfajta plakátot. A plakáton halálfej, két keresztbe tett csont és alul ez a felírás volt: „Érintése életveszélyes!”

Hol s honnan szerezte Fux ezt a plakátot, én bizony meg nem mondhatom; de azt hiszem, hogy a sétányon az a bizonyos bódé transzformátorállomás volt...

Az ám! Nevettünk egy jóízűt, elbeszélgettünk. Kiderült, hogy Fux nem vesztegette hiába az idejét, jegyet váltott egy gőzhajóra. A beszállásnál felmutattam a kormányzó engedélyét, szó nélkül felengedtek a hajóra, sőt kajütöt bocsátottak rendelkezésünkre, és még szerencsés utat is kívántak nekünk.

Kényelmesen, úri módon elhelyezkedtünk, és Rio de Janeiróba utaztunk.

Szerencsésen megérkeztünk, kiszálltunk. Kérdezősködni kezdtünk Lapát meg a

Baj után.

Megtudtuk, hogy a *Bajt* a várostól nem messze kivetette a hullám a partra. Persze megsérült, de Lapát ugyancsak kitett magáért. A vitorlást kijavította, bakra állította, maga pedig remete módra élt, és várta, hogy rendelkezzem vele. Nekem azonban ugye megérted, öcsém kicsit bajos volt rendelkezni.

No, ketten Fuxszal kibéreltünk egy helyi közlekedési eszközt, egy kordét, rácsaptunk az ökrök farára, és elindultunk. Kocsikáztunk szépen lassan a tengerpart mentén, és közben álmélkodtunk az itteni furcsa szokásokon. Az történt ugyanis, hogy négerek - lehetek kétszázan - a raktárból zsákokban kávé meg cukrot hordtak ki a tengerpartra, ott aztán zsupsz! - bele a tengerbe. A tengerben már nem is víz, hanem édes szirup hullámozott. Rajokban röpdöstek körös-körül a legyek, méhek. Néztük, addig néztük, míg elszorult a szívünk. Ej, de furcsa szórakozás ez! Kérdezősködésünkre elmondták, hogy a cukor ára igen alacsony, az árut ezért nem tudják mire felhasználni, no és ezúton javítják a gazdasági helyzetet, így emelik az életszínvonalat. Szóval ezen ne is csodálkozzunk, nincs ebben semmi különös, ez így van rendjén. Igen. Erre mi továbbálltunk. S egyszer csak mit látnak szemeim?! A mi gyönyörűséges hajónk, a *Baj* áll a parton, várja az erős kormányzó kezét, mellette meg egy ember sétál fel-alá. Furcsa szerzet, annyi bizonyos. A fején akkora kalap terpeszkedik, mint egy malomkerék, az övében vadászkés fityeg, és uramfia, a nadrágján meg rojt díszeleg! Valódi rabló! Alighogy meglát bennünket, indiánüvöltéssel ront felénk. Ez lenyakaz! - húztam ijedten vállam közé a fejem.

Nem nyakazott, dehogy nyakazott! Hiszen Lapát volt ez a furcsa figura. Megszokott már ezen a vidéken, a divat is megtetszett neki, aszerint öltözködött.

Egymás nyakába borultunk, összecsóoltuk egymás borostás képét, még sírtunk is. Egész este nem fogytunk ki a mondanivalókból. Lapát a saját viszontagságairól, balszerencséről beszélt, mi meg a magunkéről.

Reggel aztán kilöktük a bakokat a vitorlás alól, vízre eresztettük a *Bajt*, és felhúztuk a vitorlákat. Nem szégyellem neked bevallani: kicsordult a könnyem. Mert igen nagy boldogság, öcsém, újra a honi fedélzetet tapodni! És még nagyobb boldogság, hogy a megkezdett utat folytathatjuk! Nekivághatunk bátran az óceánnak! Egy maradt csak hátra: át kellett esnünk az elindulás hivatalos formáságain is.

No, ennek az elintézését vállaltam. Bementem a kikötő parancsnokságra, és átnyújtottam az irataimat.

Hát a parancsnok, amint meglátott engem, egyszeriben úgy felfuvalkodott, mint a varangyos béka. Rám ripakodott:

- Ugy, tehát maga a *Baj* kapitánya?! Szégyellje magát, fiatalember! Mindenki csak szidja, átkozza magát! Kuszaki tengernagy panasolja, hogy maga felrobbantott egy szigetet, és kárt tett egy cethalban... A kormányzó dül-fül, amiért maga önkényesen elhagyta Pará kikötőjét...

- Hogyhogy önkényesen? Már engedje meg! És átnyújtottam neki kilépési engedélyemet.

- Nem! - kiált. - Nem engedem meg! Semmit nem engedek meg. Csak a baj meg a baj maga miatt!... Takarodjék! - Majd tovább füstölgött: - Hadnagy! Megtölti színültig a *Bajt* homokkal, és elsüllyeszti! Megértette?

Hanyatt-homlok szaladtam a hajóhoz. Mire odaértem, láttam, hogy már előkészítették a homokot, egy hivatalnok sűrög-forog a parton, parancsolgat.

- Ez az ön vitorlás hajója, amelyet el kell homokkal süllyesztenem? Legyen egészen nyugodt, nem késlekedünk, percek alatt végzünk...

„No, keresztet vethetek a hajóra, ennek egyszer s mindenkorra vége” - gondoltam. Elsüllyed a hajó, mi lesz velünk? De képzeld, öcsém, még itt is javamra

tudtam billenteni a mérleget.

- Lassan a testtel, fiatalember! - kiáltok rá. - Milyen minőségű homokkal akarja maga a hajómat elsüllyeszteni? Mert én csak elsőrendű porcukorral engedem elsüllyeszteni!

- De finnyás lett! - mondja a hivatalnok. - De nem fog ki rajtam, kérem, egy perc, és itt a porcukor.

Hát tudod, öcsém, jöttek az előbbi négerek, nyüzsögtek a hajó körül, mint a hangyák, egykettőre teletömték a hajófeneket, a fedélközt, a fülkét cukorral, a fedélzetre meg zsákostul dobálták a cukrot.

A *Baj*, szegény kis hajóm mélyebbre és mélyebbre merült, aztán ... bugy-bugy-bugy ... Már csak az árbocrúd mered ki a vízből, majd szépen azt is elnyelte a hullám.

Lapát meg Fux könnyes szemmel nézték a szeretett hajó pusztulását, én azonban jókedvemben majd kibújtam a bőrömből. Parancsot adtam beosztottjaimnak, hogy üssenek tábornok ott helyben, a parton. Eltöltöttünk három napot, a negyediken azonban a cukor elolvadt, és a vitorlás szép lassan emelkedni kezdett ki a vízből. Megtisztítottuk, lemostuk, kifeszítettük a vitorlákat, és elindultunk.

Alighogy elhaladunk a kikötő előtt, látjuk, hogy a parancsnok futkos fel-alá a parton, mint egy félbolond, s egyre azt kiabálja:

- Nem engedem meg! - De csak a kardja csörren válaszként az oldalán. Rádásul nincs is egyedül, ott ugrál mellette, mint egy paprikajancsi, régi ismerősünk, Kuszaki tengernagy, és szitkozódik, ahogy a száján kifér:

- Ez magának munka, uram? Ez munka? Vissza a pénzt! Ezért a munkáért egészen másképp kellene fizetnem!

„Pukkadj meg!” - mondtam magamban, kedvesen búcsút intettem nekik, aztán megfordultam, és teljes sebességgel nekivágtam a tengernek.

XV. FEJEZET

amelyben Kuszaki tengernagy megpróbál matrónnak szegődni a Bajra

Brazíliából utunk nyugatra vezetett volna tovább. A szárazföldön keresztül azonban, te magad is tudod, öcsém, nem hajókázhatunk végig, ezért délre kellett kanyarodnunk. Meghatároztam az irányt, beosztottam szolgálatra a Legénységet, és lementem a kajütbe. Gyönyörűen haladtunk ezúttal. Jó kis szél fújt, mintha megrendelésre jött volna, a hajó orra rendre szelte a hullámokat, tatja barázdát hagyott maga után a vízben. Zengtek-bongtak a vitorlák, feszültek a kötelek. Naponta kétszáz mérföldet is megtettünk, holott mi magunk ölbe tett kézzel ültünk. Lapát meg Fux egészen ellustult, lazult a fegyelem. Elhatároztam, hogy munkába állítom a hajón a legénységet.

- Gyerünk csak - mondtam Lapátnak -, eleget henyéltek! Ideje lenne a hajó réztartozékait rendbe hozni. Dörzsölje őket olyan fényesre, hogy tüzeljenek.

Amit mondtam, megmondtam, Lapát a sapkájához emelte a kezét, aszongya:

- Igenis!

Vett egy fél téglát, elmorzsolta, fogott egy rongyot, és munkához látott.

Alighogy leértem a fülkémbe, hogy pihenjek keveset, furcsa zajt hallok a fedélzetről. Felugrottam, a lépcsőhöz rohantam, de ott utamat állta Fux. Sápadt, remeg.

- Kapitány úr, legyen szíves feljönni a fedélzetre! Alighanem tűz ütött ki.

Felszaladtam, látom, való igaz: a fedélzet két helyen ég. Lapát pedig, mintha mi sem történt volna, a tűzfészekről kissé távolabb nyugodtan ül, és dörzsöl egy rézlemezre. Éppen csak körülnéztem, mikor látom, hogy a fa már azon a sarkon is meggyulladt.

Azt sem tudtam hirtelenében, mitévő legyek.

- Lapát, micsoda dolog ez?

Lapát feláll, szalutál, és nyugodt hangon jelenti:

- A kapitány úr parancsára dörzsölöm a rézrészeket, olyan fényesre, hogy tüzeljenek, s várom a következő parancsot.

Majdnem ördögadtázní kezdtem, de idejekorán meggondoltam magam, hiszen tulajdonképpen én voltam a hibás. Mert ugye, az írók, művészek megengedhetnek maguknak ilyen költői kifejezéseket, de a tengerészetben elsőrendű követelmény a pontosság, szabatosság. Versfaragásra a tengeren nincs idő. Ha az ember parancsot ad ki, meg kell gondolnia, mit mond, mert aztán az ilyen engedelmes, pontos, Lapát-féle legények, akik jobbára szó szerint, sőt betű szerint teljesítik a parancsot, könnyen bajt okozhatnak.

Látom, jóvá kell tenni hibámat és annak súlyos következményeit.

- Abbahagyni a réztartozékok fényesítését! - adtam ki a rendelkezést azonnal. -
Meghúzni a vészharangot!

Fux szaladt kongatni a vészharangot, Lapát meg a riadó rendje-módja szerint a tűz gócpontjánál maradt, én pedig a kormánykerékhez álltam. De mit sem ér a riadó, a tűz egyre jobban elharapódzik. Már úgy lángol a hajó, akár egy fáklya. Megeshet, hogy a vitorlák is meggyulladnak. Hű, de meleg helyzet! Megfordítottam a hajót, szembeálltam a széllel. Ez segített. A szél elfújta a tüzet. Először csak úgy úszott a tűz a hajó után, mint valami fátyol, aztán elszakadt és kialudt. Fux megnyugodott, de Lapát is megértette, hogy a túlbuzgóság is árthat.

Ismét az eredeti útírányt vettük fel, kijavítottuk a fedélzet megégett részeit, aztán minden különösebb kaland nélkül megkerültük a Hoorn-fokot, majd elhaladtunk Új-

Zéland mellett, és szerencsésen megérkeztünk Sydneybe, Ausztráliába.

A kikötői móló mellé álltunk, hát képzeld, öcsém, kit látnak szemeim? Azt hiszed, kengurut, kacsacsőrű emlőst vagy talán emut? Nem! Ezt jól kifogtuk! A parton tömeg, a tömegben mindjárt az első sorban Kuszaki tengernagy, saját személyében.

Mi szél hozta erre, az ördög tudja. Egy azonban kétségtelen: ő az. Bevallom, furcsa szorongás fogott el, ez a fogadtatás sehogy sem volt ínyemre.

A mólóhoz álltunk, kikötöttünk. A tengernagy eltűnt a tömegben. Én azonban, ahogy a hajópallón át a partra léptem, rögtön a kikötő parancsnokságra mentem. Bemutakoztam, mint illik, bejelentettem megérkezésünket, és elbeszélgettem a hivatalnokokkal. Szokás szerint az időjárással kezdtem, aztán megkérdeztem, hogy szolgál a kedves egészségük, majd áttértem a helyi hírekre, s csak úgy mellékesen odavetettem a kérdést, hátha lépre mennek:

- Ha szabad érdeklődnöm, ez a Kuszaki mit keres itt, és mit kotyvaszt megint a boszorkánykonyháján?

Persze, a hivatalnokok csak hümmögettek, úgy tettek, mintha se tudója, se látója nem lennének semminek. No, én elbeszélgettem velük még egy kis ideig, aztán egyenesen a kikötő parancsnokához mentem. Minden jót kívántam neki, majd a mellének szegeztem a kérdést: engem egy japán tengernagy üldöz, mit keres itt?

- Egy? No, kedves barátom, akkor magának szerencséje van! Én magam ezek előtt a japán tengernagyok előtt a fúrólukba is bebújnék, s nem tehetek ellenük semmit. Nem kaptam utasítást sem a velük való együttműködésre, sem az óvintézkedésre. Bármilyen mással szívesen szolgálatára állok. Megkínálhatom egy kis citromos whisky-vel? Szívesen látom asztalomnál ebédre, tessék szivar, rágyújt? De a tengernaggal valahogy személyesen intézze el a dolgát...

Hát így állunk. Kellemetlen história. Manapság egy japán tengernagy nem sok vizet zavar nálunk, akkoriban sem féltünk tőlük túlságosan, de azért bevallom neked, öcsém, nem szerettünk egy tából cseresznyézni velük.

Most megint elő kell hoznom Olaszország példáját. Nyugaton az olasz főkolomposok arról ábrándoztak, hogy kezükbe kaparintják egész Afrikát, Európa felét, Ázsia negyedét ... Keleten pedig a japán nagyurak (az ő nyelvükön szamurájok) szerették volna megsütni a pecsenyéjüket, bekebelezni egész Kínát, egész Szibériát, fél Amerikát...

Természetesen senkinek sem lehet megtiltani, hogy ábrándozzék. Sőt néha hasznos is az ábrándozás. Amikor azonban az ilyen fantasztá felkötö az oldalára a kardot, és hadihajóra ül, élesre töltött ágyú árnyékába, akkor bizony már megeshet a baj is. Addig-addig ábrándozik, míg irányzékra tűzi, öcsém, a fejedet, addig-addig célozgat, míg el találja sütni a fegyvert. Még szerencse, ha célt téveszt. De ha eltalál? Akkor aztán csúnya dolog történhet, amiről bizony még álmodni se jó.

Látod, öcsém, ezért a legszívesebben elkerültük az ilyen fantasztákat. De őszintén megmondom, ez nem sikerült mindig. Mert akadnak az ilyen fantaszták között olyan csökönyösek, akiktől bizony nehéz megszabadulni. Nos, nekem kijutott, ilyen csökönyös számár volt ez a Kuszaki úr, ez a tengernagy. Amint először meglátott engem a bálnavédő bizottságban, már akkor úgy belém csimpaszkodott, akár a kullancs.

De nemcsak az én ügyeimbe dugták bele ezek a tengernagyok az orrukat. Ez a Kuszaki minden lében kanál volt, hol egymásra uszította az embereket, hol meglopta őket, hol kémkedett, hol olaj, hal vagy arany után szaglászott... Ezt természetesen nemcsak mi tudtuk, de mások szemet hunytak a dolgaik fölött - nem segítették ugyan őket, de nem is akadályozták. Úgy is mondhatnánk, megtartották őket maguk, a megfélemlítés és a kölcsönös biztonság megszilárdítása érdekében.

Úgy bizony! Neked, öcsém, ezt elmondhatom, de a kikötő parancsnokával ilyenről nem beszélhettem. Megköszöntem neki a szívélyességet, és elköszöntem tőle. Nesze semmi, fogd meg jól! - semmit sem értem el a látogatásommal.

Mikor visszatértem a vitorlásra, asztalhoz ültem, hogy lehörpintsek egy csésze teát. Egyszer csak látom, hogy a hajó oldalán apró emberke kapaszkodik felfelé. Úgy nézem, japán kuli. Elnyűtt zakót visel, kezében kosarat tart. Félénken odajön hozzám, és elmondja, hogy Ausztráliában éhhalál fenyegeti, és kér, vegyem fel matrónak. Valósággal könyörög.

- Majd ha a Csendes-óceánon jár, kapitány úr, a hajóval, ahol tájfun, köd, ismeretlen áramlatok akadályozzák az utazást, majd meglátja, nélkülem nem boldogul! Vegyen fel, kapitány úr! Én tengerész vagyok, meglátja, hasznára leszek. Ha kell, mosónő, ha kell, borbély vagyok. Mindenhez értek...

- Rendben van - válaszolom -, jöjjön vissza körülbelül egy óra múlva, addig gondolkodom.

Elment. Pontosan egy órával később látom, hogy tőlünk nem messze egy követségi autó áll meg az úton.

Szememhez emelem a távcsövem, látom, hogy az autóból az én japánom mászik elő, karjára veszi a kosarat, és egy cseppet sem sietősen a hajóra jön. Tiszteletteljesen meghajol előttem, és megint rákezd az előbbi nótára:

- Vegyen fel... nélkülem nem boldogul...

- Igaza van - válaszolok neki. - Egészen meggyőzött, valóban fel kell fogadnom egy matrónát. Csak nem magát, fiatalember!

- Miért, mi kifogása van ellenem?

- Nem tetszik nekem a maga ábrázata. Egy kicsit talán régimódi nézeteket vallok, de ezek beváltak: szerintem, ha már szerencsén, legyen legalább fekete. Néger is felfogadnék, pápuát is felfogadnék. De magát, ne is sértődjék meg, nem fogadom fel.

- Ha így van a dolog, mit tehetek? Odébbálllok. Bocsásson meg, hogy a pihenésében zavartam.

Azzal meghajolt és elment. No, mi is hozzáláttunk az előkészületekhez, sétálni akartunk. Rendbe szedtük a ruhánkat, megborotvákoztunk, megfésülködtünk. Kitakarítottuk a vitorlást, a kajütöt bezártuk... Megyünk hárman libasorban az utcán, és figyeljük az itteni élet megnyilvánulásait. Érdekes dolog idegen országban körülnézni. Ahogy megyünk, furcsa dolog ötlük szemünkbe: az utcasarkon egy néger cipőtisztító ül, előtte pedig négykézláb az én japánom, akinek a néger feketére suvikszolja a képét. Az ám! Ott a cipőtisztítók szakképzett munkások, szikra pattog a keféjük alól... Úgy tettünk, mintha semmit sem vennénk észre, elhaladtunk mellettük, még a fejünket is elfordítottuk. Mire visszatértünk este a hajóra, Lapát meg Fux úgy eltörődtek a sok járkálásban, hogy elküldtem őket lefeküdni, magam pedig őrséget álltam, és egyre vártam a néger. Törtem a fejem, hogyan lehetne a legjobban fogadni.

Egyszer csak jönnek, és odaadnak egy kártyát, a kikötő parancsnoka küldte. Kiderült, hogy unatkozik az öreg, és másnapra meghív golfpartira. Bevallom, azt sem tudtam, mi fán terem a golf, de gondoltam, vigye el az ördög, legfeljebb elveszítem a játszmat. Egy kicsit legalább sétálgatok, szétnézek a parton. Szóval azt válaszoltam, hogy elfogadom a meghívást, és készülődni kezdtem.

Felkeltettem Lapátot.

- Lapát, mi kell a golfhoz? - kérdem.

Lapát egy darabig gondolkozott, aztán azt mondja:

- Szerintem, kapitány úr, kötött lábszárvédő kell, semmi egyéb. Van nekem két

kötött ruhaujjam, a régi trikómból maradt. Próbálja meg, hátha jó lesz.

Felpróbáltam, megfelelő. A nadrágszárat ráncba szedtem, ráhúztam a ruhaujjat, a vászon zubbonyom megtűzdeltem derékban gombostűkkel, kitűnően sikerült: olyan helyre legény lett belőlem, hogy még! Valódi versenyző vagy éppen bajnok, ha úgy tetszik.

De biztos, ami biztos, mégiscsak elővettem egy könyvet, amely a golf játékszabályait tárgyalta. Látom, hogy nem valami híres játék a golf. Semmi egyebet nem kell tenni, mint a mezőn a labdát egyik lyuktól a másikhoz ütögetni. Aki a legkevesebbet üt, az a győztes. Ezek szerint a lábszárvédő nem elegendő, kellenek még a játékhöz különféle botok, ütők, buzogányok, sőt egy gyerek is szükséges, aki hordja az ember után ezt a sok kacatot

Elindultunk ketten Lapáttal, hogy beszerezzük a szükséges felszerelést. Végigjártuk az egész várost, sehol sem találtunk hasonló szerszámokat. Az egyik boltban lovaglópálcát ajánlottak, az vékony volt, a másikban rendőri gumibotot. De valahogy nekem nem illett a kezembe.

Közben öreg este lett. Sejtelmes árnyak vetődtek elénk az útra. A kétségbeesés szélén álltam. Hol keressek hát golfütőket? Törjünk le talán faágakat?

Éppen ekkor egy magas kerítés mellett haladtunk, a kerítés mögött kert, a kertben különféle fák. Lapát felnyomott engem a kerítés tetejére, bemásztunk a kertbe.

Egyszer csak látom, hogy a nyomunkban ott lopakodik egy hórihorgas néger, a hóna alatt egy csomó golfütővel. Az ütők szakasztott olyanok voltak, mint amelyet a könyv előírt.

- Hé, komám! - kiáltok oda neki. - Nem adná oda nekem a sportfelszerelését?

Talán nem értette a néger, hogy mit mondtam, vagy csak megijedt, de szörnyű csatakiáltással felkapta az egyik botot, meglóbálta a feje fölött, és ránk rontott... Nem szégyellem, bizony megijedtem. De Lapát kimentett a bajból, derékon csípte a négert, meglóbálta, és fellódította a fa tetejére. Gyorsan szemügyre vettem a botokat, valóban szakasztott olyanok voltak, mint a könyvben lerajzoltak. És micsoda művészi kivitelben készültek! Mialatt a néger mászott lefelé a fáról, gyönyörködve nézegettem az ütőket, de Lapát nem hagyott elmélázni.

- Menjünk, kapitány úr, haza - mondta -, hűvös van itt, nehogy megfázzék.

No, ismét átmásztunk a kerítésen, és visszatértünk a hajóra. Most már nyugodt voltam. Ruha van, botok vannak, csak egy gyerek kerülne elő még valahonnan. A lelkiismeretem azonban nem hagyott nyugodni. Mégsem való egy embert csak úgy ukmukfukk kifosztani. De mentségemre legyen mondván, ő támadott elsőnek, meg aztán az ütők nekem mindössze egy napra kellenek, mondhatnám, bérbe. Szóval a felszereléssel rendben volnánk.

Gyereket szerezni még könnyebben sikerült. Reggel, még alig pirkadt, hallom, valaki könyörgő, alázatos hangon szólongat:

- Massa capitan, massa capilan!

Kikukucskáltam.

- Én vagyok a kapitány, jöjjön be! Mivel szolgálhatok?

És ki lép be az ajtón? Barátom, a tegnapi japán, saját személyében, csak ezúttal fekete bőru nek álcázva. Ha nem láttam volna előző nap, mint maszkírozta át magát, bizony meg sem ismerem, olyan ügyesen elváltoztatta a formáját. A haja göndör, mint a karakul bárány szőre, az ábrázatja ragyogó fényesre van suvikszolva, szalmapapucsot és csíkos pamutvászon nadrágot visel.

- Massa capitan, hallottam, hogy magának néger matrózra van szüksége.

- Igen, szükségem van, de nem matrózra, hanem egy fiúra a golfhoz. Látod

ezeket a botokat? Szedd a hónod alá, aztán gyerünk!

Elindultunk. A kikötő parancsnoka már várt rám. Beültetett az autójába. Egy órát kocsikáztunk.

- Nos - így szólt hozzám a partnerem -, kezdhetnék talán. Remélem, ön, mint gentleman, a számlálásban nem vezet engem félre.

Azzal a labdáját belehelyezte a lyukba, lendületet vett és ütött. Én is ütöttem. Az ő labdája egyenesen ment, az enyém félrekanyarodott. Utána. Ütöttem, kergettem a labdát, az ördög tudja, hova, merre. Körös-körül bokrok, szakadékok, árkok - szó, ami szó, festői szép hely, de ugyancsak hepehupás. A négerem is eltörődött, hogyné, hiszen a botok nehezek, aztán az erős napsütés, a tikkasztó hőség is fáraszt... Az arca verítékben fürdött, három patakban folyt végig rajta az izzadság, és amerre folyt, lemosta a festéket, a cipőkenőcs felolvadt, úgyhogy a jámbor már nem is néger, hanem valóságos zebra volt. Az egész arca sárga-fekete csíkos. Én is elfáradtam, mi tagadás benne. Látom, a közelben patak csörgedez, pedig erre a patak ritkaság.

- No, barátocskám, gyerünk - mondom -, megpihenünk itt egy kicsit, elbeszélgetünk. Hogy is hívnak téged?

- Tom, massa capitan.

- Szóval Tamás bátya vagy. No gyere, Tamás bátya, megmosakszunk egy kicsit.

- Jaj, nem, massa capitan, nekem nem szabad! A mosdás tabu.

- Ha tabu, hát tabu. Ahogy tetszik. Pedig igazán megmoshatnád azt a színehagyott képed.

Nem kellett volna ezt mondanom, de kiszaladt a számon, vissza se szívhattam, ő pedig összeszorította az ajkát, hallgatott, de a szeme villámokat szórt. Leült a koma, mintha a botokat szeretné csak átválogatni.

Én meg a patakhöz mentem. A víz hűvös, kristálytisza volt. Amint lubickolok a vízben, és prüszkölök, mint egy víziló, véletlenül hátrapillantok, és látom, hogy a néger felém lopakodik. Kezében a legnehezebb husáng. Rá akartam éppen kiáltani, de már késő. Jókora lendületet vett, és felém hajította a husángot. Ha eltalál, beveri a fejem. Én azonban tudtam, mit tegyek: zutty! - lebuktam a víz alá.

Mikor kidugtam a fejem, látom, ott áll a néger fogvicsorgatva. a dühtől lángol a szeme, akár a tigris, mindjárt nekem ugrik.

Abban a pillanatban, mint derült égből villámcsapás, bumm! koppant valami a kobakján. Menten fenékre ült tőle. Odaszaladok hozzá, keresem a megmentőmet, sehol egy teremtet lélek. Csak a husáng fekszik mozdulatlanul. Felemelem, jobban szemügyre veszem, látom, hogy a gyártó cég márkája helyett egy pápua bálvány van ráfaragva. Ekkor megértettem: golfütők helyett az este bumerángokat vettünk el egy pápua bennszülöttől. És tudod, öcsém, miféle fegyver az a bumeráng? Ha kézből ütsz vele, egyszerű husáng, de ha elhajítod, kapkodd ám a fejed előle, mert visszatér, és úgy kupán üt, hogy arról koldulsz. Az ám!

Megvizsgáltam Tamás bátyát. A szíve ver, az ütés tehát nem halálos. Lábánál fogva az árnyékba húztam a néger. A hogy cibálom, a zsebéből apró papírlapok hullanak ki. Összeszedem, nézem: névjegykártyák. Ott látom fehéren feketével:

HAMURA KUSZAKI TENGERNAGY

„Te vagy hát, jómadár! - gondoltam. - No, feküdj, szuszogd ki magad, de én nem fecsérelnék rád több időt. Folytatni kell a játékot, mert még meg talál sértődni a partnerem.”

Így hát továbbmentem, kergettem a labdát, de ekkor már egy cseppet sem örültem, hogy belekeveredtem ebbe a játékba. Meghátrálni azonban nem fogok, ez nem szokásom. Fenekelem a labdát, számlálom az ütések. Nem könnyű

mesterség ez, hallod-e, öcsém! Segédlettel még csak-csak, de egyedül majd belegebed az ember. Ütni is erősen kell, a labdát is meg kell keresni, a sok kacatot is cipelni kell. Rogyadoznak a lábaim, a kezem mintha mázsás kő volna. Egészen úgy fest a dolog, mintha nem is én kergetném a labdát, hanem ő kergetne engem. De hova? Körös-körül ingovány, sás, amott egy kis patak folyik, partján zsombék...

„No, elütöm a patakig a labdát - gondolom -, ott megpihenek, megfürdöm.”

Belevágtam jól a labdába. Egészen a zsombékhoz repült. Abban a pillanatban a zsombék életre kelt, és ugrálni kezdett.

Mert nem egyéb volt, mint egy pihenő kengurucsapat.

Nyilván megijedtek és eliramodtak. A labdám azonban egy kenguru kisasszony erszényébe pottyant. Felvonyított a boldogtalan, azzal elinált... Farka, lába járt, mint a motolla, fogta az erszényét maga előtt, mint valami kötényt, és ugrált, ugrált...

Mit tegyek? Ledobtam a botokat, azzal uccu neki, vesd el magad, utána! Nem hagyhatom a labdát elveszni!

Lett is ebből olyan akadályverseny, hogy még ma is nevetek, ha rágondolok.

Zörren a lábunk alatt a haraszt, fröccsennek szét a kavicsok... Már remegtek a fáradságtól az inaim, de nem hagytam magam, nem tévesztettem szem elől a kengurut. Mikor az leült pihenni, én is leültem, mikor megint útnak indult, én is utána...

Szegény állat egészen megzavarodott, irányt tévesztett. Ahelyett, hogy védelműl bokros, bozótos részeket keresett volna, nekivágott a sík mezőnek, azután a Sydneybe vezető országútra tért.

Már látszottak a város tornyai, már befordultunk az első utcába. A járókelők bámultak ránk, kiabáltak, egy motoros rendőr üldözőbe vett bennünket, sípolt... Ekkor a félelemtől eszeveszett kenguru a levegőbe ugrott, és olyasféle figurát csinált, mint a halálugrás. A labda kipottyant az erszényéből, odarohantam, hogy felvegyem, hát amint lehajoltam, olyan rúgást kaptam az alsó felemből, hogy felbukfenceztem. Elmondhattam, hogy se felállni, se leülni nem tudok tőle.

Azért mégiscsak felálltam, levertem magamról a port. Az emberek körém gyűltek, óbégattak, sajnálkoztak, jó tanácsokat adtak, pedig nekem nem is jó tanács kellett, hanem egy bot: itt a labda, ott a lyuk, és nincs mivel ütnöm. De megsajnál egy úriember, odaadta a sétapálcáját. Így nyolcvanhárom ütessel befejeztem a játékot.

A kikötő parancsnoka nem győzött álmélnokolni.

- Bámulatos! - lelkesedik. - Ez aztán eredmény! Gondolja meg, ezen a nehéz terepen mindössze nyolcvannégy ütés?

- Pontosan nyolcvanhárom - válaszolom -, se több, se kevesebb...

A kengururól azonban bölcsen hallgattam. Sem az utasításban, sem a játékszabályokban nincs szó kengururól. És ha úgy esett, hogy ez a jámbor jószág akaratlanul is segítséget nyújtott, ez már, ugye, egészen az ő privát ügye.

XVI. FEJEZET

a vademberekről

Elbeszélgettünk a kikötő parancsnokával a helyi érdekességekről, nevezetességekről. A parancsnok elhívott magával a múzeumba is. Elmentünk.

Volt ott látnivaló elég: kacsacsőrű emlős modellje teljes életnagyságban, dingó kutya, Cook kapitány arcképe...

Amint azonban hosszasabban elidőztem valamelyik részletnél, vezetőm rögtön karon fogott és továbbcipelt.

- Gyerünk csak tovább - mondja -, a java még hátravan. Mutatok magának egy eleven kiállítási tárgyat, itt van a vadak törzsfőnöke- teljes fegyverzetben. Nagyon érdekes...

Beléptünk egy nagy terembe. Egy karám áll a terem közepén, olyasféle, mint az állatkerti ketrec, benne pedig egy jól fejlett pápua legény sétálgat fel-alá. Micsoda frizurája volt! Amint megpillantott bennünket, bőszt csatakiáltást hallatott, meglendítette a botját a feje fölött... Elhúzódtam tőle. De aztán eszembe jutottak azok a színészek Honoluluban, akik ellen nevezzük nevén a gyereket - bizony vétket követtem el. Ez is biztosan afféle művész - gondoltam. Elhatároztam, hogy tanúk nélkül kivallatom, hogyan sülyedt idáig.

A legudvariasabban elbúcsúztam a parancsnoktól.

- Nagyon örvendtem a társaságának, nagyon szórakoztató volt. De nem merem tovább igénybe venni drága idejét, én azonban szíves engedelmével még egy kicsit körülnézek itt...

Mikor kettesben maradtunk a pápuával, beszédbe elegyedtünk.

- Mondja meg igaz lelkére - kezdtem valódi pápua ön, vagy sem?

- Hogy kérdezhet ilyet? A legvalószínűbb. A törzsfőnök fia vagyok, Oxfordban tanultam, Angliában. Aranyéremmel tüntettek ki az egyetem elvégzése után, aztán disszertációt írtam, megvédtem, jogi doktor lettem, és visszatértem a hazámba. Itt azonban a hivatásomnak megfelelő munkát nem találtam. Élni meg csak kell valamiből, így leszerződtem ide.

- Nicsak! És jól keres legalább?

- Nem mondhatnám. Éppen ezért mellékfoglalkozásként éjszaka a városi parkot őrzöm. Azért jobban fizetnek, és a munka is könnyebb. Ott legalább csend van. Tegnap este azonban rám támadt két vadember, és elszedték tőlem a bumerángjaimat. Ma reggel aztán törhettem a fejem, mivel jövök szolgálatba. Jó ötletem támadt: még egyetemista koromból megmaradt egy csomó golfütőm, azokat hoztam magammal. Semmi baj nem történt, a közönség észre sem vette.

Ezzel aztán el is búcsúztunk egymástól. Akár el is hagyhattam volna Ausztrália partjait, de a kötelesség még ide szólított. Vissza kellett adnom a pápua törzsfőnöknek a fegyvereit, csak meg kellett néznem, mi történt a tengernagyommal.

Így tehát felkészítettük a hajónkat az útra, a kikötői hivatalos szervek felügyelete alá helyeztük, mi pedig hármásban útnak indultunk.

Megyünk befelé az ország belsejébe, a minapi események színhelyére, és olvassuk szorgalmasan a bölcs természet könyvét. Itt kezdtem el szaladni a kenguru után, ez a patak, itt feküdt a bumeráng, itt meg Kuszaki... De sem egyik, sem másik nincs a helyén. Amoda dobtam le az utolsó botokat, azokat sem találom. Eltűnt, mintha a föld nyelte volna el...

Kerestünk, kutattunk, végigbogarásztuk az egész környéket. Sehol semmi eredmény. Éppen csak hogy közben eltévedtünk. A tengeren kitűnően tájékozodom,

nem úgy a szárazon. Itt körös-körül pusztaság, sehol egy biztos tájékozódási pont. Ráadásul ez a nagy hőség meg még az éhség. Lapát meg Fux zúgolódtak, morogtak, de én nem eresztettem búnak a fejem, bármit is mondasz, a beosztásom kötelez. Bizony!

Így bolyongtunk három álló hétig. Az úton eltörődtünk, megvékonyodtunk. Már magam is bántam, hogy elindultunk, de „késő bánat eb gondolat” Egy alkalommal táborot vertünk a szabad ég alatt, lefeküdtünk pihenni, mert olyan hőség volt, mint a gőzfürdőben. Elbágyadtunk, olyannyira, hogy mindhármunkat elnyomott az álom.

Nem tudom, mennyi ideig alhattam, de egyszer csak félálomban zajt, lármát, csatakiáltásokat hallok. Rögtön kirepült az álom a szememből. Látom, az egyik bokor alatt Fux édesdeden alszik, mint egy kisgyermek, de Lapátnak hűlt helye... Megdörzsölöm a szemem, körülnézek, sehol nincs. Előszedem a távcsöveget, hát látom, hogy kissé távolabb első tisztem, Lapát, lobogó tűz mellett ül, körülötte vademberek, akik viselkedésükből ítélve - éppen arra készülnek, hogy felfalják derék első tisztemet.

Mit tegyek? Tenyeremből tölcserű formálok a szám elé, és teljes erőmből elordítom magam:

- El a kezekkel az első tisztemtől!

A kiáltás elhangzott. Várok...

És ha hiszed, öcsém, ha nem, visszhangként száll felém a felelet:

- Igenis, el a kezekkel!

És valóban, látom, meg is teszik. Eloltják a tüzet, felcihelődnek, és felénk indulnak.

No, ahogy találkoztunk, elbeszélgettünk, s mindjárt kiderült a félreértés. Ezek az északi partvidékről való pápuák. A falu is a közelben van, meg a tenger is, Lapátot meg eszük ágában sem volt megenni. Ellenkezőleg, meg akartak bennünket vendégelni, de Lapát rábeszélte őket, hogy a tábortól messzebb gyújtsanak tüzet, nehogy megzavarják az álmunkat. Bizony!

Hát be is falatoztunk alaposan!

- Honnan, hová, mi járatban vannak? - kérdezik. Elmondtam, hogy járjuk az országot, és gyűjtögetjük az ősi formájú népi fegyvereket a múzeum számára.

- Akkor a legjobb helyre jöttetek. Általában mifelénk ilyen jószág nemigen akad, mert ami volt, azt régen exportáltuk Amerikába, nekünk meg a puska jobban megfelel. A minap azonban véletlenül hozzánk került egy egész kollekcióna való bumeráng...

Bementünk a faluba. Elénk hozták ezeket. Csak egy pillantást kellett a botokra vetnem, rögtön ráismertem az én volt sportfelszerelésemre.

- Honnan került ez ide magukhoz? - kérdeztem.

- Egy néger jött ide, hogy ki fia-borja, azt bizony nem tudjuk. Az hozta. Beállt katonai tanácsadónak a törzsfőnök mellé. Csak éppen most sem ő, sem a törzsfőnök nincs itthon, átruccantak a szomszéd faluba megtanácskozni a haditervet.

No, ebből megtudtam, hogy az én harcias tengernagyom megint a sarkunkban van, jobb lesz hát elkotródni innen, míg jól vagyunk.

- Akkor hát csak annyit mondjanak még meg, hogy merre vezet a legrövidebb út Sydneybe vagy Melbourne-be vagy egyáltalán valahova.

- A legrövidebb út a tengeri. A szárazföldi út hosszú is, fáradságos is, meg el is tévedhetnek. De ha akarnak, kibérelhetnek itt egy „kalóz”- t. Jó széllel két nap alatt odaérnek.

Kiválasztottam a legalkalmasabbat. Különös jószág volt, mondhatom. Akkorca a vitorlája, mint a tenyerem, az árbocrúdja meg csak egy pipaszurkáló, széltében meg

vendégoldallal volt megtoldva. Ha élénk szél fúj, nem a csónak fenekén kellett ülni, hanem a szélén, a víz fölött, a vendégoldalon. Bár a vitorlázásban nem vagyok mai gyerek, bevallom, még életemben nem ültem ilyen kis lélekvesztőn. Mit tehattünk mást, beleültünk, valahogy csak elboldogulunk majd vele.

Beleraktuk a bumerángokat meg az útravalót, elhelyeztem a legénységet. Én a kormányhoz ültem. Lapát meg Fux a vendégoldalra ült egyensúlyozni. Felvontuk a vitorlát, és elindultunk.

Alig haladtunk egy mérföldet, látom, hogy egész vitorlásflotta üldöz bennünket. Legelől egy nagy „kalóz”, ennek az orrában meg átkos ellenségem, az én kóbor lovagom, Kuszaki tengernagy áll, ezúttal pápua törzsfőnöknek álcázva.

Már-már utolér. Megadjam magam? Abban nincs semmi fantázia. Még ha csak pápuák lennének azon a hajón, tárgyalásokba bocsátkoznék velük, azok mégis ausztrálieiak, kultúremberek. De ez? Minden rossz kitelik tőle. Elevenen felfal. Szóval akárhogy is forgatom a dolgot, az ütközetet nem kerülhetem el.

Felmértem a helyzetet, és a következőket határoztam: harcba bocsátkozni, vért ontani, minek? Inkább jól megfürdetem őket: Az ilyen forrófejű harcosoknak jót tesz a hideg víz. Jó erős oldalszelünk van, az ellenfél mind egy szálig a vendégoldalokon üldögél. Soha jobb alkalom! Egy póznát, jó hosszút, keresztbe kell fektetni a hajómon, aztán jó gyorsan, hirtelen megfordulni...

Egy szempillantás alatt átalakítottam a hajót, irányt változtattam, és teljes sebességgel szembeindultam velük. Közelebb, közelebb. Egy kicsit balra húztam a kormányt, s már söpörte is a pózna a pápuákat a vendégoldalról. Megtisztítottam a vezérhajót, aztán a másodikat, harmadikat... A tenger olyan volt körös-körül a sok pápuától, mint a húsgombóclevés. Úszkáltak, lubickoltak, nevettek a pápuák, úgy belejöttek a fürdőzésbe, hogy eszük ágában sem volt kimászni.

Egyedül Kuszaki barátom elégedetlenkedett. Visszamászott a „kalóz”-ra, fújt dühében, mint egy veszett vadkan... „Jó fürdőzést!” - intettem át neki, azzal megfordultam, és folytattam az utam Sydney felé.

Sydneyben aztán visszaadtam a bumerángokat a jogos tulajdonosnak, elbúcsúztam a golf partneremtől, és felvontam a zászlót.

Természetesen sokan kikísértek, gyümölcsöt, süteményt hoztak útravalónak. Szépen megköszöntem, eloldottam a hajókötelet, kifeszítettem a vitorlákat, és továbbindultam.

XVII. FEJEZET

amelyben Lapát elhagyja a hajót

Ezúttal minden balul ütött ki. Alig hagytuk el Új-Guinea partjait, borzasztó erejű tájfun tört ránk. Kis vitorlás hajónk hanyódott-vetődött a hullámokon. Mint valami sirály, hol felbukkant a hullám tetején, hol alámerült. Hegymagasságú víztömegek zúdultak a fedélzetre. Recsegett-ropogott a hajó - de mit is magyarázzam, a tájfun, az tájfun!

Egyszer csak a *Baj*, akár egy bűgőcsiga, perdült egyet, a szél pedig teljesen elállt. Lapát és Fux megkönnyebbülten sóhajtott fel. Én azonban tudtam, hogy mi vár ránk, s bevallom férfiasan, inamba szállt a bátorság. A tájfun kellős közepébe kerültünk. Tudtam, hogy mindent várhatunk, csak jót nem.

Aztán elkezdődött a tánc. Rövid szélcsend után megint sűrűlni kezdett a szél, mintha ezer ördög füttyülne. A két vitorla nagy csattanással szétrepedt, az árbocrúd meghajlott, mint az íj, aztán kettétörött, a felső vége a kötélzettel, vitorlákkal együtt a vízbe zuhant. Szóval istenesen megtépett bennünket a tájfun.

Mikor aztán az óceán dűhe kissé lecsillapodott, kimentem a fedélzetre, és körülnéztem. Siralmas kép tárult szemem elé. Árbocrúd nélkül mi haszna, ha tartalék vitorla, kötélen van lenn a kajütben bőven. Semmire sem megyünk vele. Ráadásul messze voltunk a forgalmas tengeri utaktól, évekig hanyódhattunk az óceánon anélkül, hogy valaki ránk találna. Ez pedig, ugye, nem valami kecsesítő, rózsás jövő.

Lassú halál fenyegetett. Mint hasonló esetekben annyiszor, most is visszaemlékeztem hosszú életemre, boldog gyermekkoromra.

Ha hiszed, öcsém, ha nem, ez a visszaemlékezés adta meg a kulcsot a meneküléshez.

Gyermekkoromban igen szerettem sárkányt eregetni. Most, amikor erre gondoltam, nagyot dobbant örömben a szívem. Sárkány! Papírsárkány lesz a megmentőnk.

Az Afrikában kapott kosarából vázat készítettünk, aztán csirizt főztünk, s minden papírt, amit a hajón találtunk újságokat, könyveket, kereskedelmi leveleket -, egy halomba gyűjtöttük a fedélzetre. Ragasztáshoz láttunk. Nem dicsekvésből mondom, de a sárkány ragyogóan sikerült. Ha valaki, hát én igazán szaktekintélynek számíthatok a sárkánykészítésben. Mikor megszáradt a ragasztó, kiválasztottunk egy jó hosszú kötelet, ráerősítettük a sárkányt, és feleresztettük.

A sárkány nekirugaskodott, a vitorlás megindult, a kormánylapátok újból dolgozni kezdtek.

Mikor láttam, hogy minden rendben van, lementem a kajütbe, hogy a térképen kikötésre alkalmas közeli helyet keressek, ahol a hajónkat megjavíttatnánk. Egyszer csak különös hangok ütnek meg a fülemet. Izgatottan szaladok fel a fedélzetre. Hát, uramfia! Mit látok? Az a kötélen, amely a sárkányt a hajónkhoz erősítette, beleakadt a horgony csigába, s mire kiértem, a dörzsöléstől annyira szétmállott, hogy - mint mondani szokás - csak egy hajszál tartotta.

- Riadó! Mindenki a fedélzetre! - kiáltottam.

Az egész legénység - Lapát meg Fux - felrohant a fedélzetre. Vigyázzállásba vágták magukat, parancsokat várták. De hát ilyen esetben nem könnyű parancsot osztani. Az világos, hogy csomót kell a kötélen kötni. A szél azonban annyira erőre kapott, hogy a kötélen megfeszült, mint egy húr, húrra meg, ugye, nem lehet hurkot kötni?

Már letettem minden reményről, amikor Lapát közbelépett. Egyik kezével belekapaszkodott a kötél ép részébe, a másikkal a fedélzeti vaskarikába, egymáshoz húzta a kettőt. Csak úgy dagadtak az izmai. A kötél engedett...

- Tartani! Semmiképp el nem engedni! - adtam ki a kellő rendelkezést, aztán magam indultam a csomót megkötni.

Ebben a pillanatban hirtelen szélroham kerekedett, a sárkány nekilendült, a vaskarika kiszakadt a fából, mint a sárgarépa a földből, Lapát pedig elindult a sárkánnyal fölfelé. Alig volt annyi ideje, hogy jól nevelt tengerészhez illően válaszoljon:

- Igenis, tartani! - S már a felhők felé járt. Elképedve bámultunk utána. Egy darabig még látszott egy apró fekete pont a felhők között, aztán bátor első tisztem végleg eltűnt előlünk. Itt hagyott bennünket az óceán kellős közepén.

Végre az ámulatból magamhoz tértem, az iránytűre pillantottam, aztán szemrevételeztem az időjárást. Az egészről meg kell mondanom, nem vonhattam le valami kedvező következtetést: 6 fokos élénk szél óránként 25 mérföldes sebességgel vitte első tisztemet a „Felkelő Nap országa”, vagyis a japán partok felé, mi pedig minden mozgató és irányító lehetőség nélkül hanyódtunk ismét a tengeren.

Bánatomban lefeküdtem aludni. De alig szenderedem el, Fux hangját hallom. Megdörzsölöm a szemem, felülök, és tudod mit látok? Útirányunktól jobbra korallszigetet. Korallszigetet összes illő tartozékaival: pálmafákkal, lagúnával.

„Ha most itt kiköthetünk gondoltam magamban -, még vitorlát is szerelhetünk fel magunknak.” Szóval - amint mondják - Fortuna ránk mosolygott, de ez a mosoly, ó, milyen csalóka volt!

Képzeld csak, öcsém: szép lassan hajt bennünket a szél, már-már a szigethez érünk, akár kezünkkel is elérhetnénk - ha kétszáz öles kezünk volna. De így menthetetlenül elvisz mellette a szél.

Más ember az én helyemben elvesztette volna a fejét, de tudod, engem más fából faragtak. Hasonló esetekben a gyakorlat azt diktálja, hogy horgonyt kell a partra vetni. Kézzel persze nem lehet, ágyú kell hozzá vagy rakéta. Szaladok le a kajütbe, hogy ágyút vagy rakétát keressek, végigkotorászom az ágy alját, szekrényeket, de nincs, egyik sincs. Úgy látszik, nem voltam elég előrelátó az indulásnál, ilyesmit nem hajóztam be. Ahogy kutatok, főleg toilette-dolgok akadnak a kezem ügyébe, nyakkendők, nadrágtartók. Ezekből aztán ágyút a szent se csinál...

Ismét egy röpke visszapillantást vetettem gyermekkoromra - s már rémlik is, mit kell tennem.

Tudod, öcsém, nem mondhatom, hogy vásott, rossz gyerek voltam, de csintalan, az igen. Ezért csúzli mindig volt a zsebemben.

Ahogy erre visszaemlékeztem, fény gyúlt az agyamban. Az igaz, hogy nadrágtartóból nem lehet ágyút csinálni, de csúzlit miért ne? Összeszedtem hat pár gumírozott, erős nadrágtartót, és a fedélzeten egy óriás csúzlit állítottam össze belőle.

A többi már úgy ment, mint a karikacsapás, Kavics helyett egy kisebbfajta horgonyt tettem bele, aztán Fuxszal ketten jó szorosra húztuk a csörlővel. Vezényeltem:

- Vigyázz!

Azzal a csúzli végét elvágтам, a horgony kirepült, és magával húzott egy vékony, de erős kötelet. Látom, sikerült, a horgony partot fogott.

Félórával később a parton sétáltunk. Aztán munkához láttunk. Hangos fejszecsattogás verte fel ennek a szűz erdőnek a csendjét.

Természetesen nem egykönnyen boldogultunk, hiszen csak ketten voltunk. De

azért megbirkóztunk a nehézségekkel. Méghozzá kitűnően!

A tájfun - mint mondtam - alaposan helybenhagyott bennünket. Újból tömíteni kellett a hajó oldaldeszkatát, át kellett mázolni az egész vitorlást, s ami a legfontosabb, új árbocrudat kellett beállítani és felszerelni. Alaposan meg kellett fogni a munka végét. Végül is mindent kijavítottunk. Milyen lett az árbocrúd? Egyszerű, de nagyszerű! Kiválasztottunk egy alacsonyabb, karcsú pálmafát, gyökerestül kiástuk, és beültettük a jachtba. A derekát kötelekkel rögzítettük, nehezeknek meg földet hordtunk a hajófenékbe a fa gyökereire, és amikor a fa megeredt, kész is volt az árbocrúd.

Aztán vitorlákat szabtuk, megvarrtuk, felszereltük és továbbindultunk.

Ilyen hajón utazni kissé szokatlan ugyan, de milyen kellemes! Susognak a levelek az ember feje fölött, a zöld szín meg jólesik a szemnek. Hát még később, amikor a pálmafa megérleli a gyümölcseit! Ha nagy a forróság, és az embert szolgálat közben kínozza a szomjúság, csak felmászik az árbocrúdra, s ott a zsenge kókuszdió, tele friss kókusztejjel. Nem is vitorlás az ilyen, hanem úszó oázis.

Így hajókáztunk szép csendben. A gyümölcsméreg jó tett az egészségünknek. Arrafelé tartottunk, amerre Lapátot vitte a szél. Eltelt egy nap, két nap... Harmadnap azonban a látóhatáron föld tűnt fel. Távcsővel megnéztem: kikötő, világítótorony, a parton város. „Jó lenne kikötni” - gondoltam, de nem engedtem a csábításnak. Akkoriban Japánban nem fogadták valami nagy szívéllyességgel a külföldieket, nekem meg személy szerint is számadásom volt Kuszaki úrral. Hogy vinné el az ördög!

XVIII. FEJEZET

a legszomorúbb fejezet, amelyben a Baj elpusztul, és ezúttal véglegesen

A kikötőt szépen elkerültem. Minden esemény nélkül telt el egy nap, estére kelve azonban olyan sűrű köd ereszkedett ránk, hogy nem látott tovább az ember az orránál. Csak meresztgette hiába a szemeit. Körös-körül zeng-zúg a sok jelzés, sziréna üvölt, hajókört bög, hajóharang kong... Izgalmas és szép hangverseny. De nem gyönyörködhattünk benne sokáig, mert egyszer csak gyorsan közeledő zajra lettem figyelmes. Körülnézek, látom, hogy egy torpedónaszád tör felénk teljes sebességgel. Jobbra vágom a kormányt, a torpedónaszád is jobbra fordul, balra fordulok, a torpedónaszád utánam...

Aztán szörnyű ütés éri a hajót, a vitorlás oldala beszakad, és a boldogtalan jószág kettészelve lassan merülni kezd.

Mindennek vége!

- Fux, vegye a mentőövet, és ússzék egyenesen nyugat felé! Itt a part nem messze.

- És maga?

- Én nem érek rá. Be kell jegyeznem a hajónaplóba a hajó elpusztulását, el kell búcsúznom tőle. De különben is, egy cseppet sem kívánkozom oda.

- Hm! Kapitány úr, én sem kívánkozom oda. Akkor lássam azt a partot, amikor a hátam közepét!

- Nincs igaza, Fux - vetem ellen -, ott mégiscsak part van, telve az élet örömeivel, szépségeivel. Ott a szent Fudzsjama hegy.

- Mit nekem az élet örömei! - legyintett Fux. - Ott az éhségtől előbb-utóbb kiterítenének. Munkát nem kapnék, a régi szakképzettségemmel meg velük szemben semmire sem megyek. Ha leülnék velük kártyázni, ingem, gatyám elnyernék, mehetnék koldulni. Akkor már mégis jobb, ha magával maradok.

Szívem mélyéig meghatott ez a hűség, valósággal erőt öntött belém! Nem kell előre bűnnek ereszteni a fejünket! - gondoltam. Aztán fogtam magam, megvizsgáltam a sérülést, azzal fejszét kaptam a kezembe.

- Riadó! - vezényeltem. - Mindenki a fedélzetre! A kötélzetet leszerelni, kivágni az árbocrudat!

Fux boldogan iparkodott. Olyan serényen dolgozott, hogy én csak ámultam-bámultam. Pedig te is tudod, öcsém, keserves dolog törni-zúzni, majd megszakad az ember szíve belé.

Kerültünk-fordultunk, már vízben úszott a pálmánk. Fux ráugrott, én meg egy s más értéket átadtam neki. Odadobtam a mentőövet, az iránytűt éjjeliszekrényestül, egy pár evezőt, az ivóvízes tömlőt, a ruhatárunkból ezt-azt.

Magam azonban még mindig a *Baj* fedélzetén álltam. Egyszer csak érzem, elkövetkezett az utolsó pillanat: a hajó fara egyre jobban kimered a vízből, a hajótest meg süllyed, rögtön elmerül...

Záporként hullottak könnyeim... De kezembe vettem a fejszét, és ezzel a két tulajdon kezemmel vágtam le a hajó faráról a névtáblát.

Aztán beleugrottam a vízbe, és Fuxhoz úsztam a pálmára. Ülök lovagló ülésben a fán, és búsan szemlélem, mint nyeli el az óceán sokat szenvedett hajóm utolsó maradványait.

Fux is búsan szemléli. Látom, az ő szeme is könnyel teli.

Kezet nyújtok neki.

- Ne búsuljon, drága barátom, mi ketten, én meg maga, fogunk még az életben

vitorlázni. Talán még jobb is így

Igen. Megnéztük még azt a helyet, ahol a hullámok összecsaptak a hajó felett, aztán új járművünkön megpróbáltunk elhelyezkedni. Ez sikerült is, mégpedig viszonylag kényelmesen.

A jacht után természetesen kissé éreztük a megszokott komfort hiányát, a legszükségesebbekben azonban nem szenvedtünk hiányt. Felállítottuk az iránytűt, egy régi trikóból meg az egyik evezőből vitorlafélét is szerkesztettünk, a mentőövet ráakasztottuk a pálmafa ágaira, a névtáblát pedig a térdemre fektettem. Igen jól bevált íróasztalnak.

Mondhatom, semmi okunk nem lehetett a panaszra, csupán a lábunknak volt egy kicsit nedves a tenger.

Ahogy így utazgattunk, egyszer csak láttam, hogy mögöttünk valami füstölög a távolban. Azt hittem, megint az az átkozott torpedónaszád. De nem, csak egy közönséges kereskedelmi hajó volt, angol zászló alatt. Nem akartam segítséget kérni tőlük, gondoltam, kievickélek majd a magam erejéből is. De más történt.

Amint megpillantottam a hajót, előszedtem az írószerszámokat, és a hajónaplóba bejegyeztem annak rendje-módja szerint a hajó közeledését. Az angol hajó kapitánya szeméhez emelte a távcsövet, és nyilván látta hajónk szorult helyzetét - ha ugyan hajónak lehet nevezni az efféle tákolmányt.

Mégis ingadozott, segítségünkre jöjjön-e vagy sem, mivel a pániknak semmi jelét nem tapasztalta nálunk, és a megfelelő jelzések is hiányoztak...

A körülmények azonban úgy alakultak, hogy rögvest vége szakadt a kapitány tépelődésének.

Mert tudod, öcsém, éppen pontot tettem a naplóba a bejegyzés után, és az íródeszkámat hosszában a térdemen felállítottam. A deszkán levő betűk megcsillantak a napfényben. A kapitány elolvasta a *Baj* szót, és ezt segélyhívásnak, SOS jelnek vette, és felénk kormányozta a hajót. Mi pedig félórával később már egy kupica rum mellett vitattuk meg a kapitánnyal ezt a mulatságos esetet...

A pálmát a kapitánynak ajándékoztuk, aki a szalonban állította azt fel, az iránytűt, evezőket szintén neki adtuk, csupán a mentőövet meg a névtáblát tartottuk meg magunknak. Azt is csak, tudod, emlékre.

Üldögéltünk együtt egy kicsit. A kapitány elmondta, hogy Kanadába megy fáért, aztán az új hírekről beszélgettünk, majd a kapitány elment, én pedig ott maradtam végigböngészni a legfrissebb napilapokat.

De mivel van tele az ottani újság? Elsősorban hirdetésekkel, képregényekkel, pletykákkal, kacskákkal, koholmányokkal... Hirtelen egy hathasábos cím ötlük a szemembe : „Támadás a levegőégből... A bűnös elmenekült!”

Kíváncsi lettem, mi ez. Olvasom és látom, hogy mind e nagy húhó Lapát miatt van. A papírsárkányával éppen a szent Fudzsjama hegy lejtőjére szállt alá. Természetesen tömeg verődött ott össze, a papírsárkányt darabokra szedték ereklyének.

Igen ám, de a sárkány újságpapírból volt összeragasztva. Kapva kapott ezen a rendőrség. Megvádolták Lapátot, hogy tiltott sajtótermékeket csempészett ily módon az országba. Nem tudom, hogy végződött volna ez a dolog, de szerencsére az ég hirtelen elborult, a hegy belseje tompán feldübörgött. A tömeg megrémült és szétszaladt.

A szent hegy lejtőjén nem maradt más senki, csak első tisztem, Lapát meg a japán rendőrök.

Állnak, és meregetik egymásra a szemüket. A föld meg reng, ring alattuk... A földgolyó felszínének ez a szokatlan állapota sok emberből rémületet vált ki. Lapát

azonban szinte egész életét hajón élte le, hozzászokott a ringáshoz... Éppen ezért fel sem tudta fogni kellően a szörnyű veszélyt, szépen sétálva elindult hegynek fel. És akkor hirtelen „megnyílt a föld” - mint mondják, széles szakadék támadt az üldözők és az üldözött között. Aztán mindent beborított a pernye és az ismeretlenség homálya.

A rendőrség elvesztette Lapát nyomát, és most keresi, méghozzá nagy igyekezettel.

XIX. FEJEZET

amelynek végén Lapát váratlanul megjelenik, és énekel magában

Tulajdonképpen ennyi volt csak, amit az újságból megtudtam. De tudod, öcsém, ez is elegendő volt ahhoz, hogy feldúlja lelkem nyugalmát. Hiszen e nélkül is éppen elég bánat nyomta a szívemet. Elvégre nem gyerekjáték, ami megesett velem. Elveszítettem a hajómat, ráadásul még barátom és segítőtársam is bajba jutott. Lenne csak meg a vitorlásom, a *Baj*, fűtülnek Kuszakira, rögtön segítségére sietnék Lapátnak, így meg ölje tett kézzel várhatjuk, míg megérkezünk a rendeltetési kikötőbe. Aztán onnan valahogy vissza kell evickélnünk, a zsebünk is lapos, a gőzhajó meg csak mászik.

Gyerünk a kapitányhoz!

- Kérem, nem lehetne a gyorsaságot fokozni? - kérdem.

- Szívesen teljesíteném a kívánságát, de kevés a fűtőm, nem bírják a sok munkát, alig van gőznyomás a kazánban.

No, öcsém, tudod, megvakartam a fülem tövét, megbeszéltem Fuxszal is a dolgot, pihentünk még egy napot, aztán beálltunk fűtőnek. A fizetés ugyan nem nagy, de először is a kosztért nem kell fizetnünk, másodszer meg munkával mégis könnyebben telik a nap, nem olyan unalmas, no meg a gőzhajó is gyorsabban fog menni.

Megkezdtük az első műszakot.

Munkaruhát ott nem adnak, nekünk meg csak a rajtunk levő maradt. Ezért aztán nekivetkőztünk, takarékosági célból csak egy szál alsónadrágban maradtunk. Jobb is így, mert rekkenő hőség van a kazánházban. De a lábbelivel is bajban vagyunk, a padlón szén, forró salak; mezítláb fáj - a cipőért kár.

Tönkretenni az egyetlen cipőnket? Nem estünk a fejünkre! Vettünk négy vödört, teleöntöttük vízzel, de milyen kitűnően sikerült! Az ember lábán a vizesvödör, mint valami kalocsni, és ha kipattan egy szikra, „serc”, és már vége is van.

A fűtés, mint munka nekem meg se kottyant, nem először voltam kazánok tátott szája előtt, de Fux nem boldogult vele. Teletömte a kazán tűzterét, a szén egy darabbá olvadt össze, végül egyetlen nagy salaktömb lett belőle. Fux piszkavassal böködté, de semmire se ment vele.

- Mit szerencsétlenkedik a piszkavassal, ki kell azt lapátolni. Hol a lapát?

- Jelentem alássan, itt vagyok! - dörgött mögöttem egy hang. Megfordultam, nem akartam hinni a szememnek! A szénkupac alól első tisztem, Lapát mászott elő borotvátlanul, koromfeketén, soványan. De ő az, saját személyében! Meglepetésemben lehuppantam a földre...

Egymás nyakába borultunk, Fuxnak még a könnye is kicsordult. Hármásban kitakarítottuk a kazán tűzterét, aztán leültünk, és Lapát elmesélte, hogy s mint üldözte őt a balszerencse.

Amit az újságok felőle írtak, mind igaznak bizonyult, a támadás és a rossz szándék kivételével. Még hogy támadás! Mikor egyszerűen odafújta őt a szél. Mikor a földrengés véget ért, Lapát lement a városba. Félénken lopakodott előre, de bármerre nézett, mindenütt rendőr, bármerre fordult, mindenütt spicli állt...

Tudod, öcsém, ha megőrizte volna Lapát a hidegvérét, talán sikerül is észrevétlenül kicsúszni a karmaik közül, de ilyen sok lelki megrázkódtatás után elvesztette a fejét szegény fiú, egyre gyorsabban szedte a lábát, míg végül - maga sem vette észre - futásnak eredt.

- Szaladt, riadtan pislogott hátra. Spiclik, csendőrök, rendőrök, gyerekek, kutyák,

riksakulik, autók üldözték szegényt. A nyomában kiabálás, lárma, lábdobogás hallatszott...

Azt kérded, öcsém, hogyan került a szeneskamrába? Hát tudod, szaladt lefelé a tengerhez. A rakparton elrejtőzött egy szénkupacban. Igen ám, de ez a gőzhajó éppen akkor rakodásra odaállt a rakparthoz. Elkezdtek kötélpályán szállítani a szenet a hajóba. A markoló kanál beleharapott a szénkupacba, a kötélpályán a hajó fölé ment, és ott kinyílt.

A kanál felmarkolta Lapátot is. Amikor észrevette, mi történt, ki akart mászni belőle, azt hitte, megint elfogták. A markoló kanál azonban már a levegőben volt, aztán szétnyílt. Lapát azt sem mondta, „habakukk”, már a szeneskamra padlóján koppant a fenéke.

Megtapogatta Lapát a karját, lábát, valamennyi tagja ép, egészséges. Hova menjen innen? Itt elbújhat, levegő is van. Elhatározta, hogy felhasználja a kényszerpihenőt, jól kialussza magát.

Beleásta magát a szénkupacba, és elaludt. Egész addig aludt, míg meg nem hallotta az én parancsomat.

Az ám! Általában elmondhatjuk, hogy minden a legjobban sikerült. A *Baj* személyzete ismét együtt volt. Terveket kovácsoltunk, hogyan térjünk haza. Már közeledett a műszak vége, amikor ráeszméltem, hogy baj van. Mi ketten Fuxszal törvényes úton-módon kerültünk a gőzhajóra, mint hajótöröttek, de Lapát először is potyautas, másodsor meg úgy szerepel, mint szökött gonosztevő. A kapitányba nem láthatunk bele. Amíg minden jól megy, ő is jó, de ha hírt vesz a történekről, esetleg kiadja Lapátot a hatóságoknak. Mit tehetünk akkor? Üthetjük bottal a nyomát. No, ezt meg kell tanácskozni.

- Itt kell maradnunk - jelentettem ki. - Maga, Lapát; már megszokott itt. Ételet hozunk le magának, dolgozni meg hármásban fogunk. Így nekünk is könnyebb lesz, hiszen ez 33 százalékos erőmegtakarítást jelent. Meg így veszélytelenebb is lesz a dolog.

Lapát első szóra beleegyezett.

- Csak egy kicsit unalmas lesz - vetette ellen. - Sötét van itt, én meg már kialudtam magam. Mivel töltsen az időt?

- Ezen könnyen lehet segíteni. Igen hasznos dolog sötétben verset költeni, vagy pedig számoljon millióig meg vissza. Ez igen jó módszer az álmatlanság ellen...

- Énekelni lehet, kapitány úr? - kérdezi Lapát.

- Hogy is mondjam? Különösképpen nem ajánlanám, bár ha úgy tetszik, énekelhet, de csak magában.

Vége lett a műszaknak. Lapát visszamászott a szénkupacba, mi meg felmentünk a fedélzetre. Egyszer csak látom, hogy ész nélkül szaladnak fel a kazánházból a fűtők.

- Mi történt? - kérdeztem tőlük.

- Befészkelte magát a szénraktárba valami tisztátalan lélek, és ordít torkaszakadtából. Üvölt, mint egy sziréna, de hogy mit, azt nem lehet érteni.

Tudtam már, honnan fúj a szél!

Várjanak csak, majd lemegyek én, megnézem, mi van ott.

Lemegyek, valóban fülsiketítő ordítás hallatszik. A dallam sem vehető ki egészen, a szavak sem illenek egészen össze, de a hang, a hang... Hogy is magyarázzam? Egyszer Ceylon szigetén elefántbömbölést hallottam. Az ehhez képest angyalok élete volt.

Ez Lapát! Elindultam a szénraktár felé, hogy ráhúzzam Lapátra a vizes lepedőt, amiért ilyen elővigyázatlan volt. De útközben rájöttem, magam vagyok a hibás, nem

szabatosan fogalmaztam meg a parancsot. Mindig ebből származnak Lapáttal a félreértéseink. Kúszom a raktárban, és hallom:

*Másodkapitány voltam én,
A Baj hajón hajóztam én,
De jó hajóm, a Baj korvett
Elsüllyedt, vége akkor lett.
Magam vagyok, a Baj alatt,
Szívemben fájón szól a lant.
Idegen hajón kuksolok,
Kemény a szén, és búsulok.*

Még csak meg sem róhatom érte, mert megfogadta a jó tanácsomat: valóban magában, egyedül énekel... Ami azonban a korvettet illeti, egy kicsit nagyozott a fiú. Még hogy korvett! De ha jól meggondolom, ez a képes beszéd, a költői túlzás sajátos formája. Ez a dalban megengedett, de jelentésben vagy, mondjuk, rak jegyzékben az ilyen pontatlanság nem helyénvaló. A vers azonban sok mindent kibír. Felőlem akár cirkálónak is nevezheti Lapát a *Bajt* - az még jobban hangzik.

Lapátot azért mindenestre leintettem.

- Kedves barátom! Maga nem jól értett engem. Az helyes, hogy csak egyedül, magában énekel, de úgy énekeljen, hogy senki se hallja, mert ebből még baj származhat.

Lapát abbahagyta az éneklést, egyetértett velem.

- Igaza van, kapitány úr. De hát maga megengedte, én meg nem gondolkodtam rajta, ezentúl nem fogok dalolni, jobb lesz, ha számolok magamban.

Kimásztam a szénraktárból, megnyugtattam a fűtőket. Megmagyaráztam, hogy csak a szél dudált a kéményben. Állításomat a gépész is megerősítette.

- Igen, előfordul az ilyesmi - mondta.

XX. FEJEZET

amelyben Lapát és Fux jól bevásárol, Linkóci kapitány pedig gyakorlatilag ellenőrzi az algebra tételeit

Végre megérkeztünk Kanadába. Ketten Fuxszal elköszöntünk a kapitánytól, kiszálltunk a hajóból, éjszaka pedig Lapátot is a partra csempésztük. Beültünk egy eldugott kiskocsmába, hogy megvitassuk helyzetünket, és meghatározzuk további útirányunkat. A következőképpen döntöttünk: Kanadából Alaszkába megyünk, a Bering- zoroson át a Csukcs-félszigetre, ott meg már otthon vagyunk, majd csak megleszünk valahogy.

Az útiterv tehát készen volna.

Ami azonban a közlekedési eszközt illeti, az ugyancsak sok fejtörést okozott. Mert ugye, arrafelé tél van, a folyók befagytak, körös-körül hó borít mindent, vasút nincs, az autó meg nem tud megbirkózni a hóakadályokkal. Menjünk talán gőzhajóval? - akkor várhatunk tavaszig.

Meghánytuk-vetettük a dolgot, végül elhatároztuk, hogy veszünk egy szánt a szükséges kellékekkel, kutyával vagy rénszarvassal együtt Szétosztottuk a teendőket, és ki-ki dolgára indult.

Én szánt keresni mentem, Lapát rénszarvasért, Fux pedig kutyáért indult.

A szánnal jó vásárt csináltam. Jobbnál jobb szánok között válogathattam, tartós, szép, kényelmes szánt vettem. Lapátnak már nem volt ilyen szerencséje. Egy foltos szőrű, csont-bőr rénszarvast hozott haza. A szakértők szerint ez az állat a szarvával akár díjat nyerhetne, de a lábai fabatkát sem érnek: keskeny a patája.

Gyerünk, próbáljuk ki! Befogtuk a rénszarvast. Hiába nógatjuk, nem húz rendesen. A hóban még elballag valahogy, de a folyón, a jégen már egy lépést sem tud megtenni. Csúszkál a lába jobbra-balra.

Látom, meg kell patkolni, de patkóink, az nincs.

Emlékszel, öcsém, a hajónk névtáblájára? Látod, nemhiába cipeltük magunkkal idáig. Lecsavaroztuk róla a rézbetűket, és ugyanazokkal a csavarokkal felcsavaroztuk a rénszarvas lábára. Ez segített, de nem sokat. Most már nem csúszott a rénszarvas lába, a járása azonban éppolyan cammogó volt, mint azelőtt. Lusta egy tehén!

No, aztán Fux is megjött a kutyával. Láncon vezetett egy kisebbfajta, hegyes orrú kutyát. A passzus szerint fajtisza, díjnyertes vezérkutya. A kutyát is befogtuk.

De könnyű ezt így mondani! A rénszarvassal még csak könnyen boldogultunk: járom helyett mentőövet akasztottunk a nyakába. (Lám, még a mentőövet is hasznát vehettük, a jó gazdaságban mindennek megvan a maga rendeltetése.) A kutyával azonban nehezebb volt a dolgunk. Morgott, harapott, vicsorította a fogát - az ember még közel se ment hozzá szívesen, nemhogy felszerszámozza.

Valahogy azért csak betörtük. Hajlított jármot készítettünk, nagy nehezen beleerőszakoltuk a kutyát; a rénszarvas elé, a kocsirúdhoz kötöttük és elindítottuk.

Micsoda cirkusz lett ebből! A rénszarvas kapált patáival, rázta agancsait, a kutya vonított, és képzeld, öcsém, mind a két állat visszafelé hátrált, de még hogy!

Már azon voltam, hogy farolva indulok velük útnak, de kísérletképpen felcseréltem a két állat helyét. Bár azt tartják, hogy az összeadandók helyének megváltoztatásával az eredmény nem változik, és ez az algebrában így is van, de a mi esetünkben egészen más történt.

Felcseréltük a sorrendet: előre fogtuk a rénszarvast, utána a kutyát.

Nem is hinnéd, mi történt! Úgy nekiiramodott a mi rénszarvasunk, hogy szikrát

vert a patkó.

A kutya meg utána, csattogtatta a fogait, vicsorított, nekifeszült a kötélnek, húzott, mint egy gőzmozdony.

Lapát meg én fel tudtunk ugrani a szánkóra, de Fux éppen csak a gyepelő végét tudta elkapni. Egy fél mérföldet csúszott a szánkó után.

Ez volt ám a verseny. Sebességmérőt nem hoztam magammal, de a jégen különben is bajosan vettük volna hasznát. A part menti tárgyak után ítélve azonban szédítő sebességgel haladtunk. Alig tűnik fel előttünk egy falu, máris ködbe vész mögöttünk, a szembejövő szánokat csak egy villanásnyira látjuk, füttyül a szél a fülünk mellett.

A rénszarvas orrából párafelhő gomolyog, patkói meg-megvillannak, és olyan akkurátusan kopogja le velük a jégre a *Baj* szót, mint az Underwood-írógép.

A kutyus is iparkodik, szűkül, vinnyog, szájából oldalt kilóg a nyelve, de ő sem hagyja magát.

Szó, ami szó, a mi fogatunk egyet ugrott, kettőt szökött, s már ott is volt Alaszka határán. A határvonalon határőrök állnak, kezükben puskát, zászlót tartanak.

„No, lefékezek - gondolom magamban -, mert mégsem illik egy országhatárt a szükséges formások elintézése nélkül átszelni.”

- Sebességet csökkenteni, állj! - kiáltok.

Beszélhetek ezeknek! Az én rénszarvasom se lát, se hall, megy, mint az ördögmotolla.

Ekkor az egyik határőr zsebkendővel jelt adott, a többiek elsütötték a puskát... No, gondoltam, végünk van, de csodák csodája, semmi bajunk nem történt. Továbbszáguldottunk. Olyan négy-öt perc elteltével elkerültünk egy szánt, aztán még kettőt, aztán már nem is győztem számlálni. Pedig azok igencsak igyekeztek, én viszont szívesebben poroszkáltam volna szép csendesen, de sehogy sem tudtam visszafogni a két állatot... A kanyar után feltűnt előttünk Port Yukon. Nagy csődület volt a jégen. Kalapokat lengettek nekünk, hurráztak, és a levegőbe lövöldöztek, durrogattak. A jég nem bírta el a hátán a sok összegyűlt népet, beszakadt.

A tömeg a partra szaladt, előttünk meg hatalmas lék tátong, s mi iszonyatos sebességgel egyenesen feléje tartunk. Hű, a kutyafáját, rosszul áll a szénánk! De én tudtam, mit kell tennem: balra döntöttem a szánt, a kocsirúd eltört, és a szánkó minden utasa velem együtt a hóba pottyant, a rénszarvasom meg kutyástul, jármostul a vízbe.

Megfulladhattak volna könnyen, de a mentőöv megmentette őket. Úsztak, prüszköltek, fújtattak.

A nézőközönségből egypár jóakarátú ember kötelet hozott. A rénszarvas szarvára hurkot vetettek és húzni kezdték. Képzeld, öcsém, a nemes vad büszke agancsai könnyűszerrel leváltak a fejről, és a helyükön satnya kis tehénszarvak maradtak. No, ezek szerencsére tartósaknak bizonyultak. Ennél fogva kihúzták a lékből az egész fogatot. Az én rénszarvasom megrázkódott, nyalogatta az orrát, és bőgött keservesen, mint egy tehén.

Jobban megnézem, semmi kétség, tehén az istenadta, csak éppen farka nincs. Jól becsapták Lapátot Kanadában! De hogy honnan volt benne a tehénnél szokatlan szilajság, azt bizony nem értettem meg mindjárt. A kutyaszakértők azonban ezt is megmagyarázták nekem. Kiderült, hogy Fux is bakot lőtt, kutya helyett farkaskölyköt vásárolt.

És most figyelj meg, öcsém, milyen érdekes! A farkaskölyök, mint kutya semmit sem ér, haszontalan portéka, nem kutya. A tehén egymagában megint csak nem rénszarvas, és együtt a kettő micsoda kitűnő pár! Megint csak az algebra szabályai

jutnak eszembe: mínusz szorozva mínusszal egyenlő plusszal.

Mikor aztán kissé lecsillapultak a szenvedélyek, kiderült az is, hogy mi okból fogadtak bennünket ilyen nagy ünnepélyességgel. Ezen a napon téli fogat verseny volt Fort Yukonban, sejtelmünk sem volt felőle, és mégis elsők lettünk a versenyen.

XXI. FEJEZET

amelyben maga Kuszaki tengernagy segít Linkóci kapitánynak kievickélni egy rendkívül fonák helyzetből

Három napig láttak vendégül bennünket a yukoniak. Mi is pihentünk, az állataink is pihentek. Mint vendégek teljes szabadságot élveztünk, csak éppen aláírtak velünk egy nyilatkozatot, hogy nem fogunk a szállásunkról kimozdulni; és biztonság okából két detektívet állítottak a tornác elé. No de aztán befogtunk és továbbindultunk. Yukon városán átrepültünk, mint a nyíl, kiértünk a Bering-szorozhoz, és egyenesen nekivágtunk a Csukcs-félszigetnek. Minden baj nélkül eljutottunk a St. Lawrence-szigetig, de ott akadályba ütköztünk. Vihar támadt, felszakadt a jég, feltartóztatott bennünket a zajlás.

A jégtorlaszok árnyékában tábornok ültünk. Várunk, amíg megint megnyílik az út. Nyugodtan várhattunk, nem sietős különösképpen az utunk, élelemmel is jól el vagyunk látva, hoztunk magunkkal fagyasztott húst, halat és fagyasztott zuzmót. Meg aztán a tehenke is adott némi tejet. Szóval, éhen nem haltunk volna, de a hideg az igen elgyötört bennünket, összebújtunk, mint a kismalacok, de még így is igen reszkettünk a hidegtől. Főleg Fux szenvedett sokat, neki, tudod, öcsém, szakálla volt, amelynek minden száláról jégcsapok csüngtek alá. Nyöszörgött, panaszkodott szegény fiú. Lapát is csak ereje utolsó megfeszítésével tudta tartani magát.

Látom, ki kell sütni valamit. Ültem, és töprengtem a melegítés különféle módszerein. Fa, kőolaj, szén - ez egyik sem jöhet számításba. Eszembe jutott, hogy a cirkuszban egyszer egy hipnotizőr szemmel, ránézéssel forralta fel a vizet.

Ez az, ez kell nekem! Vasakarát, hatalmas erő szorult belém! Miért ne próbáljam ki? Rászegeztem a tekintetem a jégre - nem forrt az, de még csak nem is olvadt... Ebből látszik, hogy a hipnotizálás csak szemfényvesztés, csalás, egyszerűen egy cirkuszi mutatvány. Az... Kézügyesség dolga az ilyen, afféle hókuszpókusz. Az bizony, hókuszpókusz, fókusz...bókusz... Ohó, fókusz! Ettől a szótól agytekervényeimben ragyogó ötlet fogant meg.

Fejszét ragadtam, kiválasztottam egy megfelelő jégtablát, kellően megmunkáltam, aztán imígyen szóltam a legénységhez:

- No gyerünk, barátaim, segítsenek csak, megállapítjuk ennek a jégdarabnak a fókuszát.

Lapát kénytelen-kelletlen felállt.

- Csodálkozom magán, kapitány úr - dohogott méltatlankodva -, már lassan jéggé fagyunk, maga meg holmi fókuszkereséssel akar eljátszogatni.

Fuxnak is kinyílt erre a csipája.

- Hókuszpókusz! A Vörös-tengerben egy szál fürdőnadrágban fürödtem, s még úgy is melegem volt, itt meg három párat is magamra szedtem már, mégse tudok felmelegedni. Inkább erre lenne magának is gondja, ne holmi hókusz- ókusza.

Nem tűrhettem tovább, rájuk dörrentettem:

- Abbahagyni az oktalan fecsegést! Teljesíteni a parancsot! Felemelni ezt a kis jégdarabot! Tartani! Balra dönteni ötfokos szögben! Még jobban balra!

Erre felemelték kezem alkotását, a hatalmas jégtömbből való domború lencsét, egy fénykévét vetítették a jégre, s ott, ahova a lencse gyújtópontja esett, nemcsak olvadt, hanem gőzölgött is a jég. Teafőzőt állítottunk oda, a víz pillanatok alatt felforrt, még a fedőt is ledobta a gőz. Ilyeténképpen a hideget is legyőztük. Így éldegéltünk aztán. Úgy megszoktuk ezt az életet, hogy bizony nem akarózkodt továbbutazni. A farkast fagyasztott hússal etettük, a tehenet zuzmóval. Nekünk is volt mit aprítani a

tejbe, mi sem éhezünk. No de aztán eloszlott a jégtorlasz. Befogtuk a tálto lovainkat, ezúttal utoljára, és egyenesen Petropavlovszkba vágattunk.

Megérkeztünk, leszálltunk. Tiszteletünket tettük a helyi hatóságoknál. Bizony, öcsém, tárt karokkal fogadtak bennünket. Az újságokból ugyanis figyelemmel kísérte mindenki az utazásunkat. Az utolsó időben kissé nyugtalankodtak, és amikor megmondtam, kik vagyunk, úgy körülajnároztak bennünket, hogy a szülőanyánk sem jobban. Enni-innivalót adtak, még a gondolatainkat is lestek, vendégségbe vittek bennünket. A tehénről leszedtük a patkót, őt magát elismervény ellenében a helyi kolhoznak adtuk, a farkaskölyköt meg az iskolának ajándékoztuk, gazdagítottuk vele az élősarkot, hadd örüljenek a gyerekek. No, mit mondjak még? A mai napig is ott vendégeskedhettünk volna, olyan nagyon szívesen láttak.

De tudod, öcsém, jött a tavasz, megindult a jég. Bennünket a szívünk egyre csak a tengerhez húzott. Reggelenként már pirkadatkor lementünk a tengerpartra. Néha rozmárvadászatra indultunk, máskor meg csak kiültünk a partra, és néztük az óceánt.

Egy alkalommal ismét kísértünk hármasban a partra. Fux felmászott egy kis dombra. Egyszer csak hallom, kétségbeesett hangon kiált:

- Kapitány úr! A *Baj*!

Azt hittem, baja esett, megütötte talán a lábát egy kőben, vagy medvére talált minden előfordulhat! Segítségére siettem/Lapát is utánam jött. De Fuxnak be nem állt a szája, egyre kiabált:

- A *Baj* A *Baj*

Felkapaszzkodunk a dombra, valóban, mi is látjuk: a *Baj* jön kibontott vitorlával.

Nyakunk közé szedtük a lábunkat, be a városba! Ott már készülődtek a hajó fogadására... A rakpartra szaladtunk. Szó nélkül beengedtek, de gyanakodva méregettek végig bennünket.

Megáll az eszem! Hogy az ördögbe lehet ez? Hiszen tulajdon két szememmel láttam, hogy a *Baj* a tenger fenekére süllyedt! Vagy már a szemének sem hihet az ember? No de akkor meg ott van a hajónaplóban a megfelelő bejegyzés! Az pedig, akárhogy is vesszük, okmány, papír. És Fux rá a tanú, hogy csak a veszély pillanatában dezertáltam, hogy úgy mondjam, a vitorlásról. „No, jöjjenek csak közelebb, majd mindent tisztázunk!” - gondoltam.

A vitorlás befutott a kikötőbe - erre meg már a maradék józan eszem is elhagyott! Mert mit látnak szemeim?! A kormánynál Lapát áll, mellette Fux a vitorlakötélnél. Az árbocrúdnál meg én magam személyesen dirigálok!

No nem, ez azért mégsem lehet! Az ott én volnék? Meresztem a szemeim: én vagyok bizony! Akkor meg a parton nem én állok? Megtapogatom a pocakomat: de mégis, mintha a parton is én állnék. Mi ez, tudathasadás vagy varázslat? Eh, ostobaság az egész, egyszerűen álmodom!

- Hé, Lapát! Csípjén csak belém!

Lapát nincs magánál az álmétkodástól.

De azért belém csípett, méghozzá olyan erősen, hogy akaratlanul is felkiáltottam.

Erre az összegyűltek figyelme rám, Lapátra meg Fuxra terelődött. Körülfogtak bennünket.

- Hát akkor, kapitány - mondják -, lenne szíves megmagyarázni a kialakult helyzetet?

Eközben a *Baj* annak rendje-módja szerint partot ért. Kötelet vetettek a partra, kikötöttek. Ekkor a hajón a második énem meghajolt, szalutált.

- Engedjék meg, hogy bemutatkozzam: Linkóci Kristóf tengerészkapitány vagyok, itt mellettem pedig a hajó legénysége. A világ körüli sportutazást befejezván, ezennel megérkeztünk Kamcsatkába, Petropavlovszk kikötőjébe.

A kikötőben összegyűlt tömeg hurrát kiáltott, és azonban még annyit sem értettem az egészből, mint annak előtte.

Biztosítlak, öcsém, hogy én semmiféle varázslatban, boszorkányságban nem hiszek, ekkor azonban meginogtam. Hát hogyan! Mikor az én saját hazajáró lelkem áll velem szemben, és arcátlanul a szemembe hazudik!

A legnagyobb baj azonban az volt, hogy fonák helyzetbe kerültem. Afféle csalónak, link alaknak, szélhámos kalandornak nézhetett bárki. „No, mindegy! Majd meglátjuk, mi lesz” - gondoltam.

Ők pedig a partra jöttek. Szerettem volna tisztázni a helyzetet, ezért közelebb akartam hozzájuk furakodni, de félretoltak, és hallottam, amint annak a másíknak mesélték:

- Van ám már itt egy Linkóci kapitány, az is a legénységével.

Amaz meghökkent, körülnézett, és hirtelen elszólta magát:

- Ugyan, számárság! Linkóci kapitány nem létezik. Én magam süllyesztettem el őt hajóstul, a Csendes-óceánon.

Amint ezt hallottam, rögtön megértettem mindent. Ezek szerint hát régi barátom, a fantaszta tengernagy, Hamura Kuszaki úr bitorolja a nevemet!

Én meg a legénység könyökkel utat törtünk magunknak a tömegben hozzájuk.

- Erőt, egészséget, tengernagy! - köszöntöm szívélyesen. - Nos, megérkeztek?

Kuszaki elképedve bámul rám, meg se tud nyikkanni. Ekkor Lapát is mellém lépett, meglendítette a karját, és a másik Lapátot egy jókora ütéssel a földre terítette. „Lapát II.” elesett, és látjuk ám, hogy a nadrágjából lábszár helyett gólyalábak merednek ki.

Ezen már Fux is felbátorodott, odaugrott az alteregójához, belecsimpaszkodott „Fux II.” szakállába, és egyetlen rándítással letépte azt.

Lapátnak meg Fuxnak könnyű a dolga: az egyik magas növésű, a másíknak szakálla van, de nekem semmi különös ismertetőjelem nincsen. Ej, no, én vajon mivel leplezhetném le ezt az ál-Linkócit?

Mialatt ezen törtem a fejem, Kuszaki maga jobb megoldást talált nálam. Láta, hogy neki már befellegzett, ezért tört kapott élő, két kézre fogta - egy, kettő -, felmetszette a hasát... ez harakiri volt, japán főúri attrakció, önkéntelenül behunytam a szemem - nem tudom én, öcsém, az ilyen dolgokat hidegvérrel végignézni. Csukott szemmel álltam és vártam.

Egyszer csak hallom, hogy a parton egyesek kuncogni kezdenek, aztán mások nevetnek, végül az egész tömeg hangos hahotában tör ki. Erre már én is kinyitom a szemem, és megint csak nem értek semmit: meleg van, süt a nap, az égen bárányfelhő sincs, s valahonnan mégis mintha hó esne.

Körülnézek, hát látom, hogy az én hasonmásom ugyancsak lesoványodott, s bár a hasán hatalmas seb tátong, amelyből tollpihe száll a parton szerteszét, ő maga ép, egészséges.

No, öcsém, ekkor elvették tőle a tört, szépen karon ragadták és elvezették. A legénységet is bekerítették. Magunkhoz sem térhettünk a törtétek után, és már dobálnak is fel bennünket örömben.

No, jól meghintáztattak bennünket, aztán lecsillapultak; és megbeszéltük a törtéteket, majd elindultunk megnézni a vitorlás hajót.

Nem, nem az én hajóm volt, de nagyon hasonlított rá. Ha nem jártam volna vele körbe a világot, magam is összetévesztettem volna. Az ám! No, a szokás szerint lajstromba vették ezt a kis tákolmányt. Másnap aztán megjött a várt gőzhajó is.

Elbúcsúztunk. Én Fuxszal hajóra ültem, és amint látod, öcsém, a mai napig is ép, egészséges vagyok, és a szívem fiatal. Fux megjavult, beállt filmszínésznek,

gonosztevőket alakít. Ez testhezálló szerep neki. Lapát pedig Petropavlovszkban maradt, s a vitorlás kapitánya lett.

Nemrégiben levelet kaptam tőle. Azt írja, jól van, a vitorlás jó járású, könnyen boldogul vele. Természetesen ez a *Baj* nem az igazi *Baj*. Ez azonban nem baj, az a fontos, hogy hajókézni lehet vele. Úgy bizony!

Hát így van ez, öcsém. És még te azt mondod, hogy én nem jártam a tengeren! Én, öcsém, jártam, de még mennyire jártam! Látod, megöregedtem, az emlékezőtehetségem is gyengül, de szíves örömet mesélek arról, hol, merre jártam.

TARTALOM	
I FEJEZET	amelyben a szerző megismerteti az olvasót a főhőssel, és amelyben nem történik semmi rendkívüli
II. FEJEZET	amelyben Linkóci kapitány elmondja, hogy első-tisztje, Lapát, hogyan tanult meg angolul, és beszél a hajózás gyakorlatának egyes sajátos eseteiről
III. FEJEZET	amely arról szól, hogy a technika és a találékonyság pótolhatja a bátorságot, továbbá arról, hogy a hajózásban mindent céljaink szolgálatába kell állítani, még a fogfájást is
IV. FEJEZET	amely a skandináv népek szokásairól szól, és azt beszéli el, hogyan lehet a mókusokat a tengerészeti szolgálatába állítani
V. FEJEZET	amely a heringekről és a térképekről szól
VI. FEJEZET	amely félreértéssel kezdődik, és akaratlan fürdőzéssel végződik
VII. FEJEZET	amely a csillagászati meghatározások módszereiről, a hadicselről és a „fáraó” szó kétféle jelentéséről szól
VIII. FEJEZET	amelyben Fux elveszi méltó büntetését, aztán számlálja a krokodilokat, és végül bebizonyítja, hogy az agronómia terén rendkívüli képességekkel rendelkezik
IX. FEJEZET	az ősi szokásokról és a sarkvidéki jégmezőkről
X. FEJEZET	amelyben az olvasó megismerkedik Kuszaki tengernaggyal, a <i>Baj</i> utasai pedig az éhség gyötrelmeivel
XI. FEJEZET	amelyben Linkóci kapitány megválnak hajójától és első tisztjétől
XII. FEJEZET	amelyben Linkóci kapitány és Fux hangversenyt ad, majd mindketten sietve Brazíliába indulnak
XIII. FEJEZET	amelyben Linkóci kapitány legyőzi az óriáskígyót, és új zubbonyt varr magának
XIV. FEJEZET	amelynek kezdetén Linkóci kapitány hitszegés áldozata lesz, de amelynek végén rátalál a Bajra
XV. FEJEZET	amelyben Kuszaki tengernagy megpróbál matrónak szegődni a Bajra
XVI. FEJEZET	a vademberekről
XVII. FEJEZET	amelyben Lapát elhagyja a hajót
XVIII. FEJEZET	a legszomorúbb fejezet, amelyben a <i>Baj</i> elpusztul, és ezúttal véglegesen
XIX. FEJEZET	amelynek végén Lapát váratlanul megjelenik, és énekel magában
XX. FEJEZET	

amelyben Lapát és Fux jól bevásárol, Linkóci kapitány pedig gyakorlatilag ellenőrzi az algebra tételeit

XXI. FEJEZET

amelyben maga Kuszaki tengernagy segít Linkóci kapitánynak kievickélni egy rendkívül fonák helyzetből

ISBN 963 11 1224 1

A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója

Felelős szerkesztő: Rónaszegi Miklós

Műszaki vezető: Gonda Pál

Képszerkesztő: Szecskó Tamás

Műszaki szerkesztő: Barabás Ferenc

39 800 példány, 11 (A/5) ív,

MSZ 5601- 59

77—3902. Szikra Lapnyomda, Budapest

A fedelet az Offset és J. Nyomda készítette

IF 3118 - e - 7880